

KULTOBE

ARCHAEOLOGICAL PARK
TURKISTAN

ERG

КУЛТӨБЕ ҚАЛАЖҰРТЫНЫҢ

ТАРИХИ НЫСАНДАРЫН ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ

РЕСТАВРАЦИЯ

ИСТОРИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ
ГОРОДИЩА КУЛЬТОБЕ

RESTORATION

OF HISTORICAL SITES
OF THE KULTOBE SETTLEMENT

КУЛТӨБЕ ҚАЛАЖҰРТЫНЫҢ ТАРИХИ НЫСАНДАРЫН ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ

РЕСТАВРАЦИЯ ИСТОРИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ
ГОРОДИЩА КУЛТӨБЕ

RESTORATION OF HISTORICAL SITES
OF THE KULTOBE SETTLEMENT

2019–2021

УДК 902/904
ББК 63.4
К93

К 93 Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру. 2019–2021 = Реставрация исторических объектов городища Культобе. 2019–2021 = Restoration of historical sites of the Kultobe settlement. 2019–2021 – қазақша, орысша, ағылшынша. 2021 – б. 196.

УДК 902/904
ББК 63.4

ISBN 978-601-08-1498-1

Құрастырушылар:

А. Р. Хазбулатов

PhD философия докторы, профессор,
Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері

Ж. Н. Шайгозова

педагогика ғылымдарының кандидаты,
қауымдастырылған профессор

Рецензия жазушылар:

Б. А. Байтанаев, тарих ғылымдарының
докторы, ҚР ҰҒА академигі

А. А. Галиев, тарих ғылымдарының
докторы, профессор

С. С. Рахимов, ERG аппаратының жетекшісі,
жоба кураторы

Альбомда Eurasian Resources Group (ERG) қаржылық қолдауымен жүзеге асырылған Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институтының «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» (2019–2021) жобасы бойынша зерттеу материалдары ұсынылған.

Күлтөбе қалажұрты – 30 гектардан астам аумақты алып жатқан ЮНЕСКО-ның Әлемдік мұра нысаны – Түркістан қаласындағы Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің буферлік аймағында орналасқан көп қабатты археологиялық ескерткіш. Осы жоба аясында зерттелген және осы альбомда ұсынылған Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандары I–II және XX ғғ. басына жатады.

Басылым көпшілікке де, мамандарға да арналған.

Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институтының Ғылыми кеңесімен (2021 жылдың 15 қарашасындағы №3 хаттамасы) баспаға мақұлданған.

© Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институты

Составители:

А. Р. Хазбулатов

доктор философии PhD, профессор,
Заслуженный деятель Казахстана

Ж. Н. Шайгозова

кандидат педагогических наук,
ассоциированный профессор

Рецензенты:

Б. А. Байтанаев, доктор исторических наук,
академик НАН РК

А. А. Галиев, доктор исторических наук,
профессор

С. С. Рахимов, Руководитель аппарата ERG,
куратор проекта

В альбоме представлены материалы исследований по проекту Казахского научно-исследовательского института культуры «Реставрация исторических объектов городища Культобе» (2019–2021), реализованного при финансовой поддержке Eurasian Resources Group (ERG).

Городище Культобе – многослойный археологический памятник, занимающий территорию более 30 га и локализующийся в буферной зоне объекта Всемирного наследия ЮНЕСКО – Мавзолей Ходжа Ахмеда Ясави в городе Туркестан. Исторические объекты городища Культобе, исследованные в рамках настоящего проекта и представленные в данном альбоме датируются I–II и началом XX вв.

Издание предназначено как для широкой общественности, так и для специалистов.

Рекомендовано к изданию Ученым Советом Казахского научно-исследовательского института культуры (Протокол № 3 от 15 ноября 2021 года).

© Казахский научно-исследовательский институт культуры

Compilers:

A.R. Khazbulatov

Doctor of Philosophy PhD, Professor,
Honored Worker of Kazakhstan

Zh.N. Shaigozova

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor

Reviewers:

B. A. Baitanaev, Doctor of historical sciences,
Academician of the NAS of the RK

A. A. Galiev, Doctor of historical sciences,
Professor

S. S. Rakhimov, ERG Chief of Staff,
project curator

The album presents research materials on the project of the Kazakh Research Institute of Culture “Restoration of historical sites of the Kultobe settlement” (2019-2021), implemented with the financial support of the Eurasian Resources Group (ERG).

The Kultobe settlement is a multi-layered archaeological monument occupying an area of more than 30 hectares and located in the buffer zone of the UNESCO World Heritage Site – the Mausoleum of Khoja Ahmed Yasawi in Turkestan. The historical objects of the Kultobe settlement, studied within the framework of this project and presented in this album, date to the I–II and the beginning of the XX centuries.

The publication is intended for both the general public and specialists.

Approved for publication by the Academic Council of the Kazakh Research Institute of Culture (Protocol No. 3 of November 15, 2021).

© Kazakh Research Institute of Culture

Қасым-Жомарт Тоқаев

**Қазақстан Республикасының
Президенті**

Касым-Жомарт Токаев

**Президент
Республики Казахстан**

Kassym-Jomart Tokayev

**President
of the Republic of Kazakhstan**

«Кеңесіп пішкен тон келте болмас» деген нақыл сөз бар. Бабаларымыз ел тағдырын айқындайтын тарихи шешімдерді бүкіл халық болып ақылдасып, бірге қабылдаған.

Ұлытауда, Ордабасы мен Күлтөбеде өткен ұлы басқосулар – соның айқын дәлелі. Келелі жиында айтылған кесімді сөзге алты Алаштың баласы түгел тоқтаған.

Біз бірліктің бастауы болған осы дала демократиясының дәстүрін жаңғыртуымыз керек.

Мемлекет басшысының «Жаңа Қазақстан: жаңару мен жаңғыру жолы» атты Қазақстан халқына Жолдауы, 2022 жылғы 16 наурыз.

Народная мудрость гласит: «Кеңесіп пішкен тон келте болмас» («Шуба, сшитая сообща, не будет короткой»).

Наши предки всегда обсуждали и принимали судьбоносные решения всенародно. Свидетельством этого являются великие собрания в Улытау, Ордабасы, Култобе.

Мы должны возродить эту демократическую традицию Великой степи, заложившую основы общенационального единства.

Послание Главы государства народу Казахстана «Новый Казахстан: путь обновления и модернизации», 16 наурыз 2022 жыл.

The conventional wisdom say: "A united sewn fur coat will not be short."

Our ancestors always discussed and made important decisions with the nation. The big example we can see in an assembly of Ulytau, Ordabasy and Kultobe.

We must revive this democratic tradition of the Great Steppe, which has laid the foundations of nationwide unity.

State-of-the-Nation Address by President of the Republic of Kazakhstan: «New Kazakhstan: the path of renewal and modernisation», March 16, 2022.

Құрметті оқырмандар!

2018 жылдың 19 маусымында Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев орталығы ежелгі Түркістан болған Түркістан облысын құру туралы тарихи Жарлыққа қол қойды. Осылайша, барлық түркілер үшін киелі саналатын қаланың жаңа тарихының санағы басталды. Бұл бүкіл түркі әлемінің рухани орталығына айналған Орталық Азиядағы ең көне қалалардың бірі.

Біз әлеуметтік жауапты компания ретінде Түркістанды жаңғырту үдерісінен тыс қала алмадық. 2019 жылы біз Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі, «ERG Көмек» корпоративтік қорымыз бен Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институты арасында 2019–2021 жылдарға арналған өзара ынтымақтастық туралы Меморандумға қол қойдық. Осы меморандум аясында біз «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасына қаржылай қолдау көрсеттік. Қазақстан Тәуелсіздігінің мерейлі кезеңінде осы ғажайып жобаны аяқтаймыз.

Археологтар өте үлкен жұмыс жүргізді. ЮНЕСКО-ның дүниежүзілік мұра ескерткіші – Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің буферлік аймағында орналасқан Күлтөбе қалажұртын зерттеу Түркістанның бірнеше дәуірдегі үздіксіз даму көрінісін толық көлемде көрсетуге мүмкіндік берді. Олар түркі әлемінің рухани орталығының бай тарихын көрсетеді. Бұл құрылып жатқан «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық паркінің ерекшелігі болып табылады.

Біз бұған дейін де ғылыми-зерттеу жобаларды қолдаған болатынбыз, бірақ Күлтөбе – ең ауқымды жоба. Біз мұны мақтан тұтамыз!

Күлтөбенің ғылыми зерттеулері ауқымды Еуразия халықтары мәдениеттерінің ықпалдастығы мен өзара тоғысуын зерттеудегі басты ескерткіш ретінде Түркістанның түркі әлемінің ежелгі киелі орталығы ретіндегі мәртебесін нығайтып қана қоймай, өзінің ежелгі тарихымен көптеген туристерді тартатын болады деп сенемін!

Александр Машкевич

Eurasian Resources Group (ERG) директорлар кеңесінің төрағасы

Дорогие читатели!

19 июня 2018 года Елбасы Нурсултан Назарбаев подписал исторический указ об образовании Туркестанской области, центром которой стал древний Туркестан. Так начался отсчет новой истории этого сакрального для всех тюрков города. Это один из древнейших городов Центральной Азии, ставший духовным центром всего тюркского мира.

Мы, как социально ответственная компания, не могли остаться в стороне от процесса возрождения Туркестана. В 2019 году мы заключили Меморандум о взаимном сотрудничестве между Министерством культуры и спорта Республики Казахстан, нашим корпоративным фондом «ERG Көмек» и Казахским научно-исследовательским институтом культуры на 2019–2021 годы. В рамках этого меморандума мы оказали финансовую поддержку проекту «Реставрация исторических объектов городища Культобе». В юбилейный год независимости Казахстана мы заканчиваем этот удивительный по открытиям проект.

Археологи провели колоссальную работу. Исследования городища Культобе, находящегося в буферной зоне памятника Всемирного наследия ЮНЕСКО – мавзолее Ходжи Ахмеда Ясави в полном объеме позволили представить картину непрерывного развития Туркестана на протяжении нескольких эпох. Они демонстрирует богатую историю духовного центра тюркского мира. Это и является особенностью создаваемого археологического парка «Городище Культобе».

Мы ранее уже поддерживали научно-исследовательские проекты, но Культобе – самый масштабный. И мы очень этим гордимся!

Я уверен, что научные исследования Культобе как ключевого памятника в изучении процессов интеграции и взаимовлияния культур народов обширной Евразии еще больше укрепят не только статус Туркестана как древнейшего сакрального центра тюркского мира, но и будут привлекать многочисленных туристов своей древней историей!

Александр Машкевич

Председатель совета директоров Eurasian Resources Group (ERG)

Dear readers!

On June 19, 2018, Elbasy Nursultan Nazarbayev signed a historic decree on the formation of the Turkestan region, the center of which was ancient Turkestan. Thus began the countdown of the new history of this sacred city for all Turks. It is one of the oldest cities in Central Asia, which has become the spiritual center of the entire Turkic world.

We, as a socially responsible company, could not stay away from the process of the revival of Turkestan. In 2019, we signed a Memorandum of mutual cooperation between the Ministry of Culture and Sports of the Republic of Kazakhstan, our corporate fund «ERG Komek» and the Kazakh Research Institute of Culture for 2019–2021. Within the framework of this memorandum, we provided financial support to the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement». In the jubilee year of Kazakhstan's independence, we are completing this amazing discovery project.

Archaeologists have done a tremendous job. Studies of the Kultobe settlement, located in the buffer zone of the UNESCO World Heritage Monument – the mausoleum of Khoja Ahmed Yasawi, in full allowed us to present a picture of the continuous development of Turkestan over several epochs. They demonstrate the rich history of the spiritual center of the Turkic world. This is a feature of the archaeological park «Kultobe Settlement» that is being created.

We have previously supported research projects, but Kultobe is the largest. And we are very proud of it!

I am sure that the scientific research of Kultobe as a key monument in the study of the processes of integration and mutual influence of cultures of the peoples of vast Eurasia will further strengthen not only the status of Turkestan as the oldest sacred center of the Turkic world, but will also attract numerous tourists with its ancient history!

Alexander Mashkevich

Chairman of the Board of Directors of Eurasian Resources Group (ERG)

Құрметті оқырмандар!

«Рухани Жағыру» мемлекеттік бағдарламасы аясында соңғы жылдары Қазақстанның тарихи-мәдени нысандарына үлкен көңіл бөлінуде, онда еліміздің Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың тапсырмасымен Түркістанның тарихи орталығын қайта жаңғырту жетекші орынға ие.

Қазір Түркістан қаласының тарихи бөлігінде ғылыми-зерттеу, қалпына келтіру және құрылыс жұмыстары белсенді жүргізілуде, олардың ішінде: Х. А. Ясауи мұражайлары, «Ұлы Дала Елі» орталығы, кітапхана, қолөнершілер орталығы, керуен сарай, визит-орталық, «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағы және басқа да бірегей нысандар бар.

Х. А. Ясауи кесенесі – Дүниежүзілік мұра ескерткішінің буферлік аймағының 88,7 гектар аумағында 30 гектар аумағы бар көп қабатты «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының тарихи нысандарын қоса алғанда, Ескі Түркістанның шынайы келбетін толық қалпына келтіру бойынша ғылыми жұмыстар жүргізілуде.

Бұл қаланың барлық тарихи кезеңдеріндегі ғимараттардың кейбір бөліктерін бекітіп сақталған, қалпына келтірілген және қайта қалпына келтірілген әлемдік археологиялық саябақтардың өзіндік аналогы. Бұл шаралар бүгінде көптеген туристерге Қаңлы дәуірінен бастап ежелгі қаланың өмірін көзбен көруге мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі, ERG компаниясы және Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институтымен тығыз ынтымақтастықта құрылған «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағы түркі мұрасын әлемдік ауқымда кеңінен насихаттауға қомақты үлес қосатынына сенімдіміз!

Дәурен Абаев

Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрі

Уважаемые читатели!

В рамках Государственной программы «Рухани Жаңғыру» в последние годы огромное внимание уделяется историко-культурным объектам Казахстана, где по поручению Первого Президента страны Нурсултана Назарбаева воссоздание исторического центра Туркестана занимает лидирующие позиции.

Сейчас в исторической части города Туркестан активно ведутся научно-исследовательские, реставрационные и строительные работы, среди них: музеи Х. А. Ясави, центр «Ұлы Дала Елі», библиотека, центр ремесленников, караван-сарай, визит-центр, археологический парк «Городище Культобе» и другие, не менее уникальные объекты.

На территории буферной зоны Мавзолея Х. А. Ясави – памятника Всемирного наследия на площади 88,7 гектар ведутся научные работы с полным восстановлением подлинного облика Ескі Туркестана, включая исторические объекты многослойного археологического парка «Городище Культобе» с территорией в 30 гектаров.

Это своеобразный аналог мировых археологических парков, где некоторые части строений всех исторических периодов города законсервированы, отреставрированы и восстановлены. Эти меры уже сегодня позволяют многочисленным туристам визуально увидеть жизнь древнего города, начиная с кангюйской эпохи.

Мы уверены в том, что археологический парк «Городище Культобе», создаваемый в тесном сотрудничестве Министерства культуры и спорта Республики Казахстан, компании ERG и Казахским научно-исследовательским институтом культуры внесет весомый вклад в популяризацию тюркского наследия в мировом масштабе!

Даурен Абаев

Министр культуры и спорта Республики Казахстан

Dear readers!

Within the framework of the State Program «Rukhani Zhangyru» in recent years, great attention has been paid to the historical and cultural sites of Kazakhstan, where, on behalf of the First President of the country, Nursultan Nazarbayev, the reconstruction of the historical center of Turkestan occupies a leading position.

Currently, research, restoration and construction works are being actively carried out in the historical part of the city of Turkestan, among them: K. A. Yasawi museums, the Uly Dala Eli center, a library, a center for artisans, a caravanserai, a visit center, an archaeological park «Kultobe Settlement» and other equally unique objects.

On the territory of the buffer zone of the Mausoleum of K. A. Yasawi, a World Heritage Monument on an area of 88.7 hectares, scientific work is being carried out with the complete restoration of the original appearance of the Eski Turkestan, including historical objects of the multilayer archaeological park «Kultobe Settlement» with an area of 30 hectares.

This is a kind of analogue of the world's archaeological parks, where some parts of the buildings of all historical periods of the city are preserved and restored. These measures already allow numerous tourists to visually see the life of the ancient city, starting from the Kangyu era.

We are confident that the archaeological park «Kultobe Settlement», created in close cooperation of the Ministry of Culture and Sports of the Republic of Kazakhstan, ERG Company and the Kazakh Research Institute of Culture will make a significant contribution to the popularization of the Turkic heritage on a global scale!

Dauren Abaev

Minister of Culture and Sports of the Republic of Kazakhstan

Құрметті оқырмандар!

Ежелден халқымыздың мақтанышы болған Түркістан Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың салиқалы саясатының арқасында бүгінде дәстүр мен жаңашылдық ұштасатын жаңа келбетке ие болды.

Қазір қала ірі көлік торабына айналды, ол арқылы Батыс Қытай – Батыс Еуропа халықаралық автомагистралі, Орынбор – Ташкент темір жолы өтеді, ал жақын арада Түркістан – Шымкент – Ташкент жүрдек пойызы жұмыс істей бастайды.

«Түркістан» еркін экономикалық аймағының құрылуы да қаланың гүлденуіне айтарлықтай ықпал етті.

Әсіресе, осындай қысқа мерзім ішінде рухани-мәдени орталықтың құрылысына қол жеткізіп, бүгінде оған әлемнің түрлі елдерінен көптеген туристер мен мәдени мұра жөніндегі мамандарының қызығушылық танытып келетіндері қуантады.

Осындай нысандардың бірі – Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институты ғалымдары мен ERG компаниясының күшімен құрылған қазіргі Түркістанның жаршысы – «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағы.

«Күлтөбе» саябағы сияқты туристік хаб пен мәдени орталық құру осыған ұқсас ежелгі және кейінгі орта ғасырлардағы археологиялық ескерткіштері көп орналасқан жақын маңдағы аумақтарды белсенді түрде дамытуға мүмкіндік беретініне сенімдіміз. Бұл Түркістан қаласы мен бүкіл өңір халқының әлеуметтік-экономикалық тұрмыс деңгейін көтеруге мүмкіндік береді. Осы тұрғыдан алғанда Түркістанның әлеуеті өте жоғары.

Өмірзақ Шөкеев

Түркістан облысының әкімі

Уважаемые читатели!

Испокон веков Туркестан является гордостью нашего народа, а сегодня благодаря продуманной политике Елбасы Нурсултана Назарбаева город обрел новый вид, сочетающий традицию и инновацию.

Сейчас город стал крупным транспортным узлом, через него проходят международная автомагистраль Западный Китай – Западная Европа, железная дорога Оренбург – Ташкент, а со всем скоро начнет функционировать высокоскоростной поезд Туркестан – Шымкент – Ташкент.

В немалой степени процветанию города способствовало и создание свободной экономической зоны «Туркестан».

Особенно отраднo, что за такое короткое время нам удалось построить духовно-культурный центр, который уже сегодня с удовольствием посещают многочисленные туристы и специалисты по культурному наследию из разных стран мира.

Одним из таких объектов выступает археологический парк «Городище Культобе» – предтеча современного Туркестана, созданный усилиями учеными Казахского научно-исследовательского института культуры и компанией ERG.

Мы уверены в том, что создание такого туристического хаба и культурного центра, каким является парк «Культобе» позволит в дальнейшем по аналогии активно развивать близлежащие территории, где достаточно много археологических памятников античности и позднего средневековья. Это позволит поднять социально-экономический уровень жизни населения Туркестана и всего региона. С этой точки зрения потенциал Туркестана очень высок.

Умирзак Шукеев

Аким Туркестанской области

Dear readers!

From time immemorial, Turkestan has been the pride of our people, and today, thanks to the thoughtful policy of Elbasy Nursultan Nazarbayev, the city has acquired a new look combining tradition and innovation.

Now the city has become a major transport hub, the Western China – Western Europe international highway, the Orenburg-Tashkent railway pass through it, and the Turkestan- Shymkent-Tashkent high-speed train will soon start operating.

The creation of the free economic zone «Turkestan» also contributed to the prosperity of the city to a considerable extent.

It is especially gratifying that in such a short time we have managed to build a spiritual and cultural center, which is already being visited with pleasure by numerous tourists and cultural heritage specialists from around the world.

One of such objects is the archaeological park «Kultobe Settlement» – the forerunner of modern Turkestan, created by the efforts of scientists of the Kazakh Research Institute of Culture and the ERG company.

We are confident that the creation of such a tourist hub and cultural center as the Kultobe Park will allow us to actively develop nearby territories in the future, by analogy, where there are quite a lot of archaeological monuments of antiquity and the late Middle Ages. This will raise the socio-economic standard of living of the population of Turkestan and the entire region. From this point of view, the potential of Turkestan is very high.

Umirzak Shukeev

Akim of Turkestan region

МАЗМҰНЫ

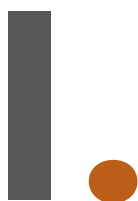
I.	Қ. А. Ясауи кесенесінің буферлік аймағының ескерткіштер жүйесіндегі Күлтөбе қалажұрты	20
II.	Жобаның нормативтік құжаттары.	24
III.	Жобаның имидждік іс-шаралары	26
VI.	Жобаның міндеттері мен мақсаттары	32
V.	Халықаралық ынтымақтастық.	34
VI.	Қ. А. Ясауи кесенесінің буферлік аймағын абаттандыру бойынша ҚР МСМ ғылыми-әдістемелік кеңесі.	42
VII.	Күлтөбе қалажұртындағы ERG-дің жетекшілік жұмысы	44
VIII.	Мұрағаттық-библиографиялық зерттеулер	48
IX.	Археологиялық зерттеулер және консервациялық-қалпына келтіру жұмыстары.	58
X.	Археологиялық жәдігерлер.	110
XI.	Жәдігерлерді камералық өңдеу	154
XII.	Антропологиялық зерттеулер.	156
XIII.	Ескерткішті зерттеудегі заманауи технологиялар.	158
XIV.	«Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының ғылыми тұжырымдамасы	160
XV.	Күлтөбе мәдени мұрасын ғылыми түсіну және насихаттау.	172
XVI.	Әлеуметтік жұмыс	178
XVII.	Жобаны орындаушылар.	186

СОДЕРЖАНИЕ

Городище Культобе в системе памятников буферной зоны Мавзолея Х. А. Ясави	20
Нормативные документы проекта	24
Имиджевые мероприятия проекта	26
Цели и задачи проекта	32
Международное сотрудничество . .	34
Научно-методический совет МКС РК по благоустройству буферной зоны мавзолея Х. А. Ясави.	42
Кураторская работа ERG на городище Культобе	44
Архивно-библиографические исследования.	48
Археологическое исследование и консервационно-реставрационные работы	58
Археологические артефакты.	110
Камеральная обработка артефактов	154
Антропологические исследования . .	156
Современные технологии в исследовании памятника	158
Научная концепция археологического парка «Городище Культобе».	160
Научное осмысление и популяризация культурного наследия Культобе.	172
Социальная работа	178
Исполнители проекта	186

CONTENT

The Kultobe settlement in the system of monuments of the buffer zone of the Mausoleum of K. A. Yasawi.	20
Regulatory documents of the projec	24
Image events of the project.	26
Goals and objectives of the project	32
International cooperation.	34
Scientific and Methodological Council of the ISS RSC for the improvement of the buffer zone of the mausoleum of K. A. Yasawi.	42
ERG's curatorial work at the Kultobe settlement.	44
Archival and bibliographic research	48
Archaeological research and conservation and restoration work.	58
Archaeological artifacts.	110
Cameral processing of artifacts.	154
Examination of osteological material	156
Modern technologies in the study of the monument.	158
Scientific concept of the archaeological park «Kultobe Settlement».	160
Scientific understanding and popularization of the cultural heritage of Kultobe	172
Social work	178
Project executors	186

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

Қ.А. ЯСАУИ КЕСЕНЕСІНІҢ БУФЕРЛІК АЙМАҒЫНЫҢ ЕСКЕРТКІШТЕР ЖҮЙЕСІНДЕГІ КҮЛТӨБЕ ҚАЛАЖҰРТЫ

ГОРОДИЩЕ КУЛЬТОБЕ В СИСТЕМЕ
ПАМЯТНИКОВ БУФЕРНОЙ ЗОНЫ
МАВЗОЛЕЯ Х.А. ЯСАВИ

THE KULTOBE SETTLEMENT
IN THE SYSTEM OF MONUMENTS
OF THE BUFFER ZONE OF THE
MAUSOLEUM OF K.A. YASAWI

АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ НЫСАННЫҢ ОРНАЛАСҚАН ОРНЫ

Түркістан (Түркістан облысы), «Әзірет-Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени музей-қорығы ЮНЕСКО-ның Дүниежүзілік мәдени мұрасы – Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің буферлік аймағында орналасқан.

МЕСТО НАХОЖДЕНИЯ

Туркестан (Туркестанская область), на территории Государственного историко-культурного музея-заповедника «Азрет-Султан» в буферной зоне Мавзолея Ходжа Ахмеда Ясави – памятника Всемирного культурного наследия ЮНЕСКО.

ARCHEOLOGICAL SITE

Turkistan (Turkistan region), on the territory of the State Historical and Cultural Museum-Reserve «Azret-Sultan» in the buffer zone of the Mausoleum Khoja Ahmed Yasawi – UNESCO World Cultural Heritage Site monument.

«Әзірет-Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени мұражай-қорығының бас жоспары

Генеральный план Государственного историко-культурного музея-заповедника «Азрет-Султан»

General plan of the State Historical and Cultural Museum-Reserve «Azret-Sultan»

1. Қожа Ахмет Ясауи кесенесі, XIV
- 2. Күлтөбе қалажұрты, I–II**
3. Рабия Сұлтан Бегімнің кесенесі, XV
4. Есім хан кесенесі, XVII
5. Сегізқырлы кесене, XIV–XVI
6. Ортағасырлық Шығыс моншасы, XV
7. Хильвет жерасты мешіті, XI–XII
8. Жұма мешіті, XI–XII
9. Хан мешіті, XVI–XVII
10. Әбілмамбет ханның ордасы, XVI–XVII
11. Казарма ғимараты, XIX
12. Магистральды көше
13. Чилля ханның салттық құрылымы
14. «Дарбаза» қақпасы
15. «Мусалла» қақпасы
16. «Тақия» қақпасы
17. «Жеті ата» қақпасы
18. Түркістан цитаделінің көшесі, XIX

1. Мавзолей Ходжа Ахмеда Ясави, XIV
- 2. Городище Культобе, I-II**
3. Мавзолей Рабия Султан Бегим, XV
4. Мавзолей Есим-хана, XVII
5. Мавзолей Восьмигранный, XIV-XVI
6. Средневековая Восточная баня, XV
7. Подземная мечеть Хильвет, XI-XII
8. Мечеть Жума, XI-XII
9. Ханская мечеть, XVI-XVII
10. Ханская Ставка Абульмамбет хана, XVI-XVII
11. Здание казармы, XIX
12. Магистральная улица
13. Ритуальное строение Чилля-хана
14. Ворота «Дарбаза какпа»
15. Ворота «Мусалля какпа»
16. Ворота «Такия какпа»
17. Ворота «Жеты ата какпа»
18. Улица Цитадели Туркестана, XIX

1. Mausoleum of Khoja Ahmed Yasawi, XIV
- 2. Kultobe settlement, I-II**
3. Mausoleum of Rabiya Sultan Begim, XV
4. Mausoleum of Yesim khan, XVII
5. Octangular Mausoleum, XIV-XVI
6. Middle Age Oriental Bath, XV
7. Underground Mosque of Khilvet, XI-XII
8. Zhuma Mosque, XI-XII
9. Mosque of khan, XVI-XVII
10. Khan's Headquarter of Abulmambet khan, XVI-XVII
11. Barrack building, XIX
12. Main street
13. Ritual construction of Chillya khan
14. "Darbaza kakpa" gate
15. "Musallya kapa" gate
16. "Takiya kakpa" gate
17. "Zheti ata kakpa" gate
18. Turkistani citadel's street, XIX

Күлтөбе қалажұрты
аумағы

30 га,

10 га-дан 3 аймаққа
бөлінген.

Үш аймақтың
әрқайсысы жобаның
3 жылында
зерттелді

Территория
городища Күлтөбе

30 га,

поделена
на 3 участка по 10 га.

Каждый из трех участков
разрабатывался
в каждый
из 3 лет проекта

Kultobe settlement
territory

30 ha

is divided into
the 3 parts of 10 ha

Each part
is developing
every 3 years
of the project

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ЖОБАНЫҢ НОРМАТИВТІК ҚҰЖАТТАРЫ

НОРМАТИВНЫЕ
ДОКУМЕНТЫ ПРОЕКТА

REGULATORY DOCUMENTS
OF THE PROJECT

ERG қаржылық қолдауымен «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасы аясында «Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институты» ЖШС жүргізіп отырған Күлтөбе қалажұртындағы ғылыми-зерттеу жұмыстары Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 14.04.2020 № 88 бұйрығына сәйкес Қазақстан Республикасының Тарих және мәдениет ескерткіштерінің мемлекеттік тізіміне енгізілген тарихи-мәдени мұра нысандары мен мәдени құндылықтарды сақтау бойынша әлеуметтік маңызы қызмет болып табылады.

Научно-исследовательские работы на городище Культобе, проводимые ТОО «Казакский научно-исследовательский институт культуры» в рамках проекта «Реставрация исторических объектов городища Культобе» при финансовой поддержке ERG **относятся к социально-значимым услугам по сохранению объектов историко-культурного наследия и культурных ценностей**, внесенных в Государственный список памятников истории и культуры Республики Казахстан согласно Приказу Министра культуры и спорта РК от 14.04.2020 № 88.

Research works on the Kultobe settlement, conducted by LLP «Kazakh research Institute of culture» within the framework of the project «Restoration historical sites of the ancient Kultobe settlement» with the financial support of ERG **are socially important services on preservation of objects of historical and cultural heritage and cultural values**, included in the State list of historical and cultural monuments of the Republic of Kazakhstan according to the Order of the Minister of culture and sports of the Republic of Kazakhstan from 14.04.2020 No. 88.

ҚР Президентінің
2018 жылғы
29 қыркүйектегі
№ 762 Жарлығымен
мақұлданған «Түркістан
қаласын түркі әлемінің
мәдени-рухани орталығы
ретінде дамыту
жөніндегі бас жоспардың
тұжырымдамасы».

Указ Президента РК
«Об одобрении
Генерального плана
по развитию города
Туркестана как
культурно-духовного
центра тюркского мира»
№ 762 от 29 сентября
2018 г.

Decree of the President
of the Republic of
Kazakhstan "**Master plan
for the development of
Turkistan as a cultural
and spiritual center of
the Turkic world**" No. 762
dated September 29, 2018.

ҚР Үкіметінің 2018 жылғы
29 желтоқсандағы
№ 938 (60 т.) қаулысымен
бекітілген Түркістан
облысын әлеуметтік-
экономикалық
дамытудың 2024 жылға
дейінгі кешенді жоспары.

Комплексный план
социально-
экономического развития
Туркестанской области
до 2024 г., утвержденный
Постановлением
Правительства РК
от 29 декабря 2018 г.
№ 938 (п. 60).

Complex of social and
economic development
plan of Turkestan region
until 2024, approved
by the Resolution of
the Government of the
Republic of Kazakhstan
dated December 29,
2018 No. 938 (p. 60).

Мәдениет және спорт
министрлігі, «ERG Көмек»
корпоративтік қоры және
Қазақ ғылыми-зерттеу
мәдениет институты
арасындағы өзара
ынтымақтастық туралы
Меморандум Нұрсұлтан
қаласы, 2019 жылдың
16 шілдесі.

Меморандум о взаимном
сотрудничестве между
Министерством
культуры и спорта
Республики Казахстан,
корпоративным
фондом «ERG Көмек»
и Казахским научно-
исследовательским
институтом культуры,
г. Нур-Султан, 16 июля
2019 года.

Memorandum of mutual
cooperation between the
Ministry of Culture and
Sports of the Republic of
Kazakhstan, the corporate
fund «ERG Komek» and the
Kazakh Research Institute
of Culture, Nur-Sultan,
July 16, 2019.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ЖОБАНЫҢ ИМИДЖДІК ІС-ШАРАЛАРЫ

ИМИДЖЕВЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ ПРОЕКТА

IMAGE EVENTS OF THE PROJECT

Мәдениет және спорт министрі **А. Мұхамедиұлы** мен Түркістан облысының әкімі **Ө. Е. Шөкеев** Қазақстан Республикасының Президенті **Қ.-Ж. Тоқаевқа** Күлтөбе қалажұртынан табылған жәдігерлермен таныстырды, 23 наурыз, 2019 ж.

Президенту Республики Казахстан **К.-Ж. Токаеву** министром культуры и спорта **А. Мухамедиулы** и акимом Туркестанской области **У. Е. Шукеевым** презентованы артефакты найденные на городище Культобе., 23 марта 2019 г.

Artifacts found at the Kultobe settlement were presented to President **K.-J. Tokayev** by Minister of Culture and Sports **A. Mukhamediuly** and Akim of Turkestan region **O. E. Shokeyev**, March 23, 2019.

Қазақстан Республикасының
Тұңғыш Президенті –
Елбасы **Н. Ә. Назарбаевқа**
Мәдениет және спорт министрі
А. Р. Райымқұлова
«Күлтөбе қалажұртының тарихи
нысандарын қалпына келтіру»
жобасын іске асыру
бойынша есеп берді,
2019 жылдың 4 қарашасы.

Первому Президенту
Республики Казахстан –
Елбасы **Н. А. Назарбаеву**
Министр культуры и спорта
А. Р. Раимкулова презентовала
отчет по реализации проекта
«Реставрация исторических
объектов городища Культобе»,
4 ноября 2019 года.

Minister of Culture and Sports
A. R. Raimkulova presented a
report on the implementation of
the project «Restoration of
historical sites of the Kultobe
settlement» to the first
President of the Republic
of Kazakhstan –
Elbasy **N. A. Nazarbayev**,
November 4, 2019.

Елбасы **Н. Ә. Назарбаев** пен Мәдениет және спорт министрі **А. Р. Райымқұлова** Күлтөбе қалажұртының археологиялық жәдігерлерінің таныстырылымында, 28 қыркүйек, 2020 ж.

Елбасы **Н. А. Назарбаев** и Министр культуры и спорта **А. Р. Раимкулова** на презентации археологических артефактов городища Культобе, 28 сентября 2020 г.

N. A. Nazarbayev, the Leader of the Nation and **A. R. Raimkulova**, Minister of Culture and Sport during the presentation of the archeological artifacts of the Kultobe settlement, September 28, 2020.

Күлтөбе қалажұртындағы тарихи нысандарды ғылыми консервациялау және ішінара қалпына келтірудің жұмыс жобасын Қазақстан Премьер-Министрі **А. У. Маминге** таныстыру, 16 наурыз, 2019 ж.

Премьер-Министр Казахстана **А. У. Мамин** на презентации рабочего проекта научной консервации и частичной реставрации исторических объектов городища Культобе, 16 марта 2019 года.

Prime minister of Kazakhstan **A. U. Mamin** at the presentation of the working project of scientific conservation and partial restoration of historical sites of the Kultobe settlement, March 16, 2019.

Археологиялық экспедиция жетекшісі **С. Ш. Ақылбек** және ERG аппаратының жетекшісі **С. С. Рахимов** Күлтөбе қалажұртында, сәуір, 2019 ж.

Руководитель археологической экспедиции **С. Ш. Акылбек** и руководитель аппарата ERG **С. С. Рахимов** на городище Культобе, апрель 2019 г.

The head of the archaeological expedition **S. Sh. Akylbek** and the head of the ERG staff **S. S. Rakhimov** at the Kultobe settlement, April 2019.

Елбасы **Н. Ә. Назарбаев** және жобаның ғылыми жетекшісі **А. Р. Хазбулатов** Күлтөбе қалажұртындағы археологиялық және ғылыми қалпына келтіру жұмыстарының нәтижелерімен таныстыру рәсімінде, 11 мамыр, 2021 ж.

Елбасы **Н. А. Назарбаев** и научный руководитель проекта **А. Р. Хазбулатов** на презентации результатов археологических и научно-реставрационных работ на городище Культобе, 11 мая 2021 года.

Elbasy **N. A. Nazarbayev** and the scientific director of the project **A. R. Khazbulatov** at the presentation of the results of archaeological and scientific restoration work at the Kultobe settlement, May 11, 2021.

IV.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ЖОБАНЫҢ МАҚСАТТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ ПРОЕКТА

GOALS AND OBJECTIVES
OF THE PROJECT

Мақсаты: «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябақтың ғылыми тұжырымдамасын әзірлеу мақсатында Күлтөбе қалажұртын тарихи-археологиялық (қазу, консервациялау және ішінара қалпына келтіру) және ежелгі этноәлеуметтік мәдени зерттеу.

Басты міндеттері:

- 30 га ескерткіштің аймағын **георадарлық зерттеу;**
- георадарлық барлау деректері негізінде **№ 1–3 учаскелерді археологиялық игеру;**
- Күлтөбе қалажұртының нысандарын **ғылыми консервациялау және ішінара қалпына келтіру бойынша жұмыс жобаларын әзірлеу** және оларды Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің аумағын абаттандыру мәселелері жөніндегі ҚР МСМ-нің Ғылыми-әдістемелік кеңесінде мақұлдау;
- **№ 1–3 учаскелердегі тарихи нысандарды консервациялау және ішінара қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу;**
- Отандық және шетелдік ақпараттық кеңістікке интеграциялау мақсатында Күлтөбе қалажұртының **тарихи-мәдени мұрасын (мұрағаттық-библиографиялық) зерттеу;**
- **«Күлтөбе қазынасы» суретті альбомы, Күлтөбе қалажұртының тарихи-археологиялық және мәдени құндылықтарын зерттеуге арналған ғылыми еңбектер жинағы мен ұжымдық монография басылымдарын дайындау;**
- **археологиялық жәдігерлерді камералық өңдеу, зерттеу және жүйелеу;**
- нысандағы археологиялық жұмыстарды (қалажұрттың бас жоспарын әзірлеу және жасау, 3D визуализациялау, жұмыс процесін фото-бейне тіркеу және деректі фильмдер жасау) **мамандандырылған ғылыми-техникалық жабдықтармен қамтамасыз ету.**

Цель: комплексное историко-археологическое (раскопки, консервация и частичная реставрация) и этносоциокультурное исследование древнего городища Культобе с целью разработки научной концепции археологического парка «Городище Культобе».

Основные задачи:

- **георадарное исследование** территории памятника в 30 га;
- **археологическая разработка участков № 1–3** на основе данных георадарной разведки;
- **разработка рабочих проектов на научную консервацию и частичную реставрацию объектов** городища Культобе и их утверждение на Научно-методическом совете МКС РК по вопросам благоустройства территории мавзолея Ходжа Ахмеда Ясави;
- **проведение консервационных и частично-реставрационных работ исторических объектов на участках № 1–3;**
- **изучение историко-культурного наследия** городища Культобе (архивно-библиографические исследования) с целью дальнейшей его интеграции в отечественное и зарубежное информационное пространство;
- **подготовка публикаций: иллюстрированного альбома «Сокровища Культобе», сборника научных трудов и коллективной монографии,** посвященных исследованию историко-археологических и культурных ценностей городища Культобе;
- **камеральная обработка, изучение и систематизация археологических артефактов;**
- **обеспечение специализированного научно-технического сопровождения археологических работ на объекте** (разработка и составление генерального плана городища, 3D визуализация, фото-видео фиксация процесса работы и создание документальных фильмов).

Purpose: comprehensive historical and archaeological (excavations, conservation and partial restoration) and ethnosociocultural study of the ancient settlement of Kultobe in order to develop a scientific concept of the archaeological park «Kultobe settlement»

Main tasks:

- **georadar study** of the territory of the monument of 30 hectares;
- **archaeological development of sites №. 1–3** based on georadar reconnaissance data;
- **development of working projects for scientific conservation and partial restoration of the objects** of the settlement of Kultobe and their approval by the Scientific and Methodological Council of the ISS RK on the improvement of the territory of the mausoleum of Khoja Ahmed Yasawi;
- **carrying out conservation and partial restoration works of historical objects at sites №. 1–3;**
- **study of the historical and cultural heritage** of the Kultobe settlement (archival and bibliographic research) in order to further integrate it into the domestic and foreign information space;
- **preparation of publications: an illustrated album «Treasures of Kultobe», a collection of scientific papers and a collective monograph** devoted to the study of historical, archaeological and cultural values of the Kultobe settlement;
- **cameral processing, study and systematization of archaeological artifacts;**
- **provision of specialized scientific and technical support of archaeological works at the site** (development and preparation of the general plan of the settlement, 3D visualization, photo-video recording of the work process and the creation of documentaries).

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ

МЕЖДУНАРОДНОЕ
СОТРУДНИЧЕСТВО

INTERNATIONAL COOPERATION

«Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қайта қалпына келтіру» жобасы аясында Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институты ЮНЕСКО-ның қолдауымен Орталық Азиядағы жетекші ғылыми ұйым – Халықаралық Орта Азия зерттеулер институтымен (ХОАЗИ) белсенді ынтымақтастық жасайды.

ХОАЗИ ЮНЕСКО мен ИКОМОСТЫҢ белгілі сарапшыларымен бірлесіп, мәдени мұраны сақтау саласында «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық ескерткішіндегі ғылыми жұмыстарға ғылыми-консультациялық қолдау және техникалық қадағалау көрсетеді, оның ішінде:

- Жүргізілетін консервациялау-қайта қалпына келтіру жұмыстарын және олардың жобалау-сметалық құжаттамаға сәйкестігін визуалды бақылау.
- Қолданылатын халықаралық стандарттар мен озық тәжірибеге сілтеме жасай отырып, ғылыми негізделген ұсынымдар беру және жобалау-сметалық құжаттамаға қажетті түзетулер енгізу бөлігінде жәрдемдесу.
- Нормалармен және ережелермен белгіленген құжаттаманы, сонымен қатар жұмыстарды фото-және бейнетіркеу жүргізу.
- Есеп беруді құрастыру.
- Жедел өндірістік және басқа да мәселелерді шешуге жәрдемдесу.

В рамках проекта «Реставрация исторических объектов городища Культобе» Казахский научно-исследовательский институт культуры активно сотрудничает с ведущей научной организацией под эгидой ЮНЕСКО в Центральной Азии – Международным институтом центральноазиатских исследований (МИЦАИ).

МИЦАИ совместно с известными экспертами ЮНЕСКО и ИКОМОС в области сохранения культурного наследия оказывает научно-консультативную поддержку и технический надзор научных работ на археологическом памятнике «Городище Культобе», включающем:

- Визуальный контроль производимых консервационно-реставрационных работ и их соответствия проектно-сметной документации.
- Выдачу научно-обоснованных рекомендаций со ссылкой на применимые международные стандарты и передовой опыт и содействие в части внесения необходимых поправок в проектно-сметную документацию.
- Ведение установленной нормами и правилами документации, а также фото- и видеофиксации работ.
- Составление отчетности.
- Содействие в решении оперативных производственных и других вопросов.

Within the framework of the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement», the Kazakh Research Institute of Culture actively cooperates with the leading scientific organization under the auspices of UNESCO in Central Asia – The International Institute for Central Asian Studies (IICAS).

IICAS, together with well-known UNESCO and ICOMOS experts in the field of cultural heritage preservation, provides scientific advisory support and technical supervision of scientific work on the archaeological monument «The Kultobe Settlement», which includes:

- Visual control of the conservation and restoration works performed and their compliance with the design and estimate documentation.
- Issuing evidence-based recommendations with reference to applicable international standards and best practices and assistance in making the necessary amendments to the design and estimate documentation.
- Maintenance of documentation established by norms and rules, as well as photo and video recording of works.
- Reporting.
- Assistance in solving operational production and other issues.

Күлтөбе қалажұртындағы археологиялық, консервациялау және қайта қалпына келтіру жұмыстары жобалық құжаттама және Әзірбайжан, Баку қаласында ЮНЕСКО-ның Бүкіләлемдік мұрасы бойынша комитет отырысының 43-ші мәжілісінде (30.06.2019 – 10.07.2019) қаралған және бекітілген Сақталу жағдайы туралы есеп, мұра нысанына әсер етуді бағалау және нақтыланған буферлік аймақ картасы негізінде жүзеге асырылады.

Есепті Дүниежүзілік мұра орталығының сұрауы бойынша ЮНЕСКО, ИКОМОС және Халықаралық Орта Азия зерттеулер институтының (ХОАЗИ) халықаралық сарапшылары мен мамандары дайындады.

Проведение археологических, консервационных и реставрационных работ на городище Культобе осуществляется на основе проектной документации и Отчета о состоянии сохранности, оценки воздействия на объект наследия и карты пересмотренной буферной зоны, рассмотренного и одобренного на 43-й сессии заседания комитета по всемирному наследию ЮНЕСКО в г. Баку, Азербайджан (30.06.2019 – 10.07.2019).

Archaeological, conservation and restoration works at the Kultobe settlement are carried out on the basis of project documentation and a Report on the state of preservation, an assessment of the impact on the heritage site and a map of the revised buffer zone, reviewed and approved at the 43rd session of the UNESCO World Heritage Committee meeting in Baku, Azerbaijan (30.06.2019 – 10.07.2019).

Отчет подготовлен международными экспертами и специалистами ЮНЕСКО, ИКОМОС и Международного института центральноазиатских исследований (МИЦАИ) по запросу Центра всемирного наследия.

The report was prepared by international experts and specialists of UNESCO, ICOMOS and the International Institute for Central Asian Studies (IICAS) on request of the World Heritage Center.

ИКОМОС және ЮНЕСКО халықаралық сарапшылары жұмыс тобының өкілдері вице-Премьер Министр **Г. Н. Әбдіқалықова**мен кездесуде, 2019 жылғы сәуір

Представители рабочей группы международных экспертов ИКОМОС и ЮНЕСКО на встрече с вице-Премьер Министром **Г. Н. Абдыкаликовой**, апрель 2019 г.

Representatives of the working group of international experts of ICOMOS and UNESCO at a meeting with Deputy Prime Minister **G. N. Abdykalikova**, April 2019

ИКОМОС және ЮНЕСКО халықаралық сарапшылары жұмыс тобының өкілдері Түркістан облысының әкімі **Ө. Е. Шөкеевпен** кездесуде, 2019 жылғы сәуір

Представители рабочей группы международных экспертов ИКОМОС и ЮНЕСКО на встрече с Акимом Туркестанской области **У. Е. Шукеевым**, апрель 2019 г.

Representatives of the working group of international experts of ICOMOS and UNESCO at a meeting with Akim of Turkestan region **U. E. Shukeev**, April 2019

Күлтөбе қалажұртындағы (№3 учаске, 9 га, 2021 жыл) алдағы археологиялық зерттеулердің және консервациялық-қайта қалпына келтіру жұмыстарының (№2 учаске, 9 га, 2020 жыл) жоспарлары талқыланған **Самарқанд қаласында (Өзбекстан) өткен Халықаралық сарапшылар кеңесі**, 5 ақпан 2021 жыл.

Совещание международных экспертов в г. Самарканд (Узбекистан), где выработан план предстоящих археологических исследований на городище Кутьтобе (участок № 3, 9 га, 2021 года) и консервационно-реставрационных работ (участок № 2, 9 га, 2020 года). 5 февраля 2021 года.

A meeting of international experts in Samarkand (Uzbekistan), where a plan for the upcoming archaeological research at the Kultobe settlement was developed (plot No. 3, 9 ha, 2021) and conservation and restoration works (plot No. 2, 9 ha, 2020). February 5, 2021.

Түркістан қаласындағы ИКОМОС және ЮНЕСКО сарапшыларының **жұмыс кеңесі**, 2019 жылғы 1 сәуір

Рабочее совещание экспертов ИКОМОС и ЮНЕСКО в г. Туркестан, 1 апреля 2019 года

A working meeting of ICOMOS and UNESCO experts in Turkestan, April 1, 2019

VI.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

Қ. А. ЯСАУИ КЕСЕНЕСІНІҢ БУФЕРЛІК АЙМАҒЫН АБАТТАНДЫРУ БОЙЫНША ҚР МСМ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕҢЕСІ

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ СОВЕТ
МКС РК ПО БЛАГОУСТРОЙСТВУ
БУФЕРНОЙ ЗОНЫ МАВЗОЛЕЯ
Х.А. ЯСАВИ

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL
COUNCIL OF THE ISS RSC ON
IMPROVEMENT OF THE BUFFER ZONE
OF THE MAUSOLEUM OF K.A. YASAWI

Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру жобасы бойынша барлық ғылыми-жобалық құжаттама Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің Қ. А. Ясауи кесенесінің буферлік аймағын абаттандыру жөніндегі Ғылыми-әдістемелік кеңесінің отырысында талқыланып, бекітіледі.

Вся научно-проектная документация по проекту «Реставрация исторических объектов городища Кюлтөбе» обсуждается и утверждается на заседании Научно-методического совета по благоустройству буферной зоны Мавзолея Х. А. Ясави Министерства культуры и спорта Республики Казахстан.

All scientific and project documentation on the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement» is discussed and approved at a meeting of the Scientific and Methodological Council for the improvement of the buffer zone of the Mausoleum of K. A. Yasawi of the Ministry of Culture and Sports of the Republic of Kazakhstan.

«Құлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасы бойынша **жұмыс кеңесі**, Түркістан қаласы, 2021 жылғы 5 сәуір

Рабочее совещание по проекту «Реставрация исторических объектов городища Культобе», г. Туркестан, 5 апреля 2021 года

A working meeting on the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement», Turkestan, April 5, 2021

Қ. А. Ясауи кесенесінің буферлік аймағын абаттандыру бойынша **ҚР МСМ Ғылыми-әдістемелік кеңесінің отырысы**, Түркістан қ., 2021 жылғы 13 наурыз

Заседание Научно-методического совета МКС РК по благоустройству буферной зоны Мавзолея Х. А. Ясауи в г. Туркестан, 13 марта 2021 года

A meeting of the Scientific and Methodological Council of the ISS RK on the improvement of the buffer zone of the Mausoleum of K. A. Yasawi in Turkestan, March 13, 2021

VII.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

КҮЛТӨБЕ ҚАЛАЖҰРТЫНДАҒЫ ERG-ДІҢ ЖЕТЕКШІЛІК ЖҰМЫСЫ

КУРАТОРСКАЯ РАБОТА ERG
НА ГОРОДИЩЕ КУЛЬТОБЕ

CURATORIAL WORK OF ERG
ON THE KULTOBE SETTLEMENT

Осы жобаны іске асыру барысында ERG компаниясы нысанда жүргізілетін жұмыстар сапасының тұрақты мониторингін – техникалық қадағалауды, сондай-ақ ай сайынғы есептілік арқылы қаржыландыруды мақсатты пайдалануды жүзеге асырды. Жобаны іске асыруды жүйелі бақылауды жоба кураторы – ERG аппарат басшысы С. С. Рахимов жүзеге асырды.

В процессе реализации настоящего проекта компания ERG осуществляла постоянный мониторинг качества проводимых работ на объекте – технический надзор, а также целевое использование финансирования путем ежемесячной отчетности. Систематический контроль реализации проекта осуществлял куратор проекта – руководитель аппарата ERG С. С. Рахимов.

During the implementation of this project, ERG carried out constant monitoring of the quality of work carried out at the facility – technical supervision, as well as targeted use of financing through monthly reporting. Systematic control of the project implementation was carried out by the project curator – ERG Chief of Staff S. S. Rakhimov.

Нысанды көру 18.10.2021 ж.
Суретте аппарат басшысы
С. Рахимов, коммерциялық
бөлім басшысы **Р. Жапаров**,
сондай-ақ ERG қызметкерлері
мен ҚазҒЗМИ ғалымдары.

Посещение объекта 18.10.2021 г.
На фото руководитель аппарата
С. Рахимов, руководитель
коммерческого отдела
Р. Жапаров, а также сотрудники
ERG и ученые КазНИИК.

Visit to the object on
18.10.2021. In the photo are the
chief of staff **S. Rakhimov**,
the head of the commercial
department **R. Zhaparov**, as
well as ERG employees and
KazRIC scientists.

VIII.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

МҰРАҒАТТЫҚ- БИБЛИОГРАФИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР

АРХИВНО-БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ

ARCHIVAL AND
BIBLIOGRAPHIC RESEARCH

Күлтөбе қалажұртының тарихи-мәдени мұрасын көне Түркістанның құрамдас бөлігі ретінде зерттеу барысында тарихи басылымдар, мұрағат материалдары (топографиялық карталар, фотосуреттер және басқа да көрнекі дереккөздер), революцияға дейінгі, кеңестік және қазақстандық кезеңдердегі ғылыми әдебиеттер қамтылған 400-ден астам дереккөз зерттелді.

В процессе исследования историко-культурного наследия городища Кутьтобе как составной части древнего Туркестана было изучено более 400 источников, включающие исторические публикации, архивные материалы (топографические карты, фотографии и другие визуальные источники), научная литература дореволюционного, советского и казахстанского периодов.

In the process of researching the historical and cultural heritage of the Kultobe settlement as an integral part of ancient Turkestan more than 400 sources, including historical publications, archival materials (topographic maps, photographs and other visual sources), scientific literature of the pre-revolutionary, Soviet and Kazakh periods, were studied.

КӨНЕ ТҮРКІСТАННЫҢ КӨРІНІСТЕРІ

ВИДЫ СТАРОГО ТУРКЕСТАНА
VIEWS OF OLD TURKESTAN

Түркістан. Бақы–Мәсчит қаласының бір бөлігі.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Туркестан. Часть города Баки–Масчит.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Turkestan. Part of the city of Baky-Maschit. Photos
from the «Turkestan album» (1871–1872).

Түркістан. Қожалық қаласының бір бөлігі.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Туркестан. Часть города Ходжалык.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Turkestan. Part of the city of Khojalyk. Photos
from the «Turkestan album» (1871–1872).

Түркістан қаласы. Сұлтан Ахмет Ясауи
кесенесінің оңтүстік жағындағы жалпы көрінісі.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Город Туркестан. Общий вид мавзолея Султана
Ахмеда Яссави с южной стороны.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

The city of Turkestan. General view
of the Mausoleum of Sultan Ahmed Yasawi
from the south side. Photo from the
«Turkestan album» (1871–1872).

Түркістан. Базар–баши қаласының бір бөлігі.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Туркестан. Часть города Базар–баши.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Turkestan. Part of the city of Bazar-bashi. Photos
from the «Turkestan album» (1871–1872).

ПОШТА КАРТАЛАРЫ.

А. С. Суворин және Ко контрагенттігі баспасы
Шерер фототипиясы, Набольц және Ко., Мәскеу.

**«Әзрет Ясауи»
мешітінің қасбеті.**

**Фасад мечети
«Азрета Яссави».**

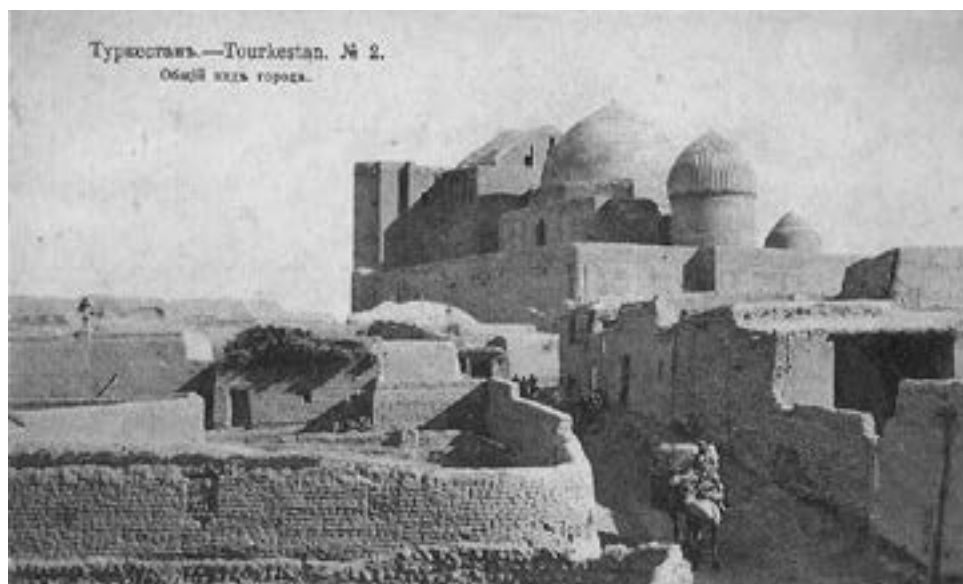
**The facade of the
Azrea Yasawi Mosque.**

**Түркістан қаласының
жалпы көрінісі.**

**Общий вид
города Туркестан.**

**General view of the
city of Turkestan.**

**Үлкен көше.
Түркістан қаласы.**

**Большая улица.
Город Туркестан.**

**Big street.
Turkestan (city).**

ПОЧТОВЫЕ КАРТОЧКИ.

Изд. контрагентства А. С. Суворина и Ко.
Фототипия Шерер, Набольц и Ко., Москва.

POST CARDS.

Publishing house of A. S. Suvorin and Co.
Phototype Scherer, Nabholz and Co., Moscow.

**Бұрынғы бекіністің
қирандылары,**
Түркістан қ.

**Развалины бывшей
крепости,**
г. Туркестан.

**Ruins of a former
fortress.**
Turkestan (city).

**Баб Араб мешіті
және бұрынғы
бекініс,** Түркістан қ.

**Мечеть Баб Араб
и бывшая крепость,**
г. Туркестан.

**Bab Arab Mosque
and former fortress.**
Turkestan (city).

Жеміс дүкені,
Түркістан қ.

Фруктовая лавка,
г. Туркестан.

Fruit shop.
Turkestan (city).

**Түркістан. XIX ғасырдың
екінші жартысындағы
бекіністің қалдықтары.**
Л. И. Ремпельдің фотосы.
1950 ж. Ю. А. Ёлгиннің кітабынан.

**Туркестан. Остатки
фортификации второй пол.
XIX в.** Фото Л. И. Ремпеля.
1950 г. Из книги Ёлгина Ю. А.

**Turkestan. The remains of the
fortification of the second
floor. XIX century.**
Photo by L. I. Rempel. 1950.
From the book by Yelgin Yu. A.

**Түркістан. XIXғ. Қоқан бекінісінің
қақпасы. Реконструкция.**
А. Ф. Рассказованың фотосы, 1981 ж.
Ю. А. Ёлгиннің кітабынан.

**Туркестан. Ворота кокандской
крепости XIX в. Реконструкция.**
Фото А. Ф. Рассказова. 1981 г.
Из книги Ёлгина Ю. А.

**Turkestan. The gates of the Kokand
fortress of the XIX century.
Reconstruction.** Photo by A. F. Rasskazov.
1981. From the book by Yelgin Yu. A.

**Түркістан. XIX ғ. Қоқан бекінісінің бұрыштық
мұнарасы. Реконструкция.**
А.Ф. Рассказованың фотосы, 1981 ж.
Ю. А. Ёлгиннің кітабынан.

**Туркестан. Угловая башня кокандской
крепости XIX в. Реконструкция.**
Фото А. Ф. Рассказова. 1981 г.
Из книги Ёлгина Ю. А.

**Turkestan. Corner tower of the Kokand
fortress of the XIX century. Reconstruction.**
Photo by A. F. Rasskazov. 1981.
From the book by Yelgin Yu. A.

Түркістандағы базар.

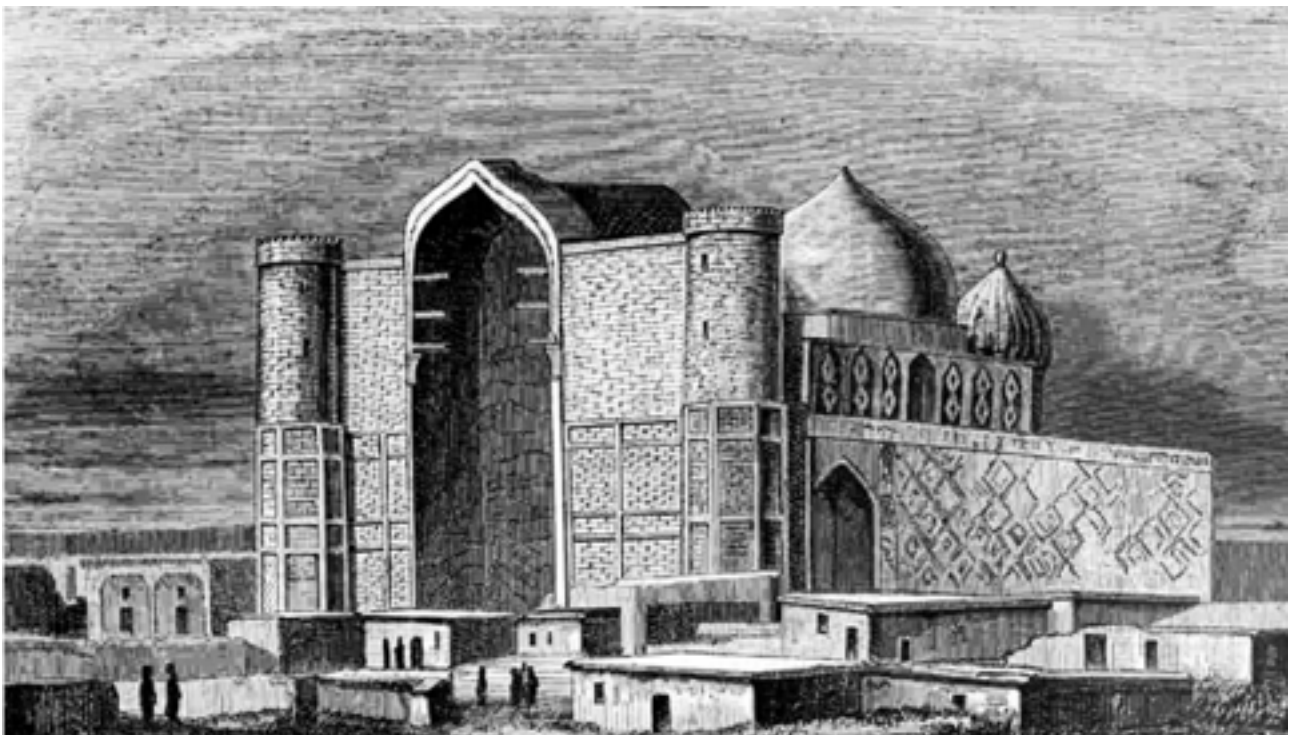
А. Н. Писчечковтың ағаштағы суреті, Н. Кондем гравері (Д. В. Вележаевтың нобайы бойынша, 1866 ж.).

Базар в Туркестане.

Рисунок на дереве А. Н. Писчечкова, гравер Н. Кондем (по наброску Д. В. Вележаева, 1866 г.).

Bazaar in Turkestan.

Drawing on a tree by A. N. Pischikova, engraver N. Kondem (based on a sketch by D. V. Velezhev, 1866).

Қожа Ахмет Ясауи кесенесі.

А. Н. Писчечковтың ағаштағы суреті, Н. Кондем гравері (Д. В. Вележаевтың нобайы бойынша, 1866 ж.).

Мавзолей Ходжа Ахмеда Ясави.

Рисунок на дереве А. Н. Писчечкова, гравер Н. Кондем (по наброску Вележаева Д. В., 1866 г.).

Mausoleum of Khoja Ahmed Yasawi.

Drawing on a tree by A. N. Pischikova, engraver N. Kondem (based on a sketch by D. V. Velezhev, 1866).

Түркістан. Шығыс жағынан көрінісі.

Беккер және К литографиясы. П. И. Пашиноның «1866 жылғы Түркістан өлкесі» кітабынан.

Туркестан. Вид с восточной стороны.

Литография Беккера и К. Из книги П.И. Пашино «Туркестанский край в 1866 году».

Turkestan. View from the east side.

The lithography of Becker and K. From the book by P.I. Pashino «Turkestan region in 1866».

Түркістан. Базар.

Д. В. Вележев шынайы көрінісінен суретін салған. Беккер және К литографиясы. П. И. Пашиноның «1866 жылғы Түркістан өлкесі» кітабынан.

Туркестан. Базар.

С натуры рисовал Д. В. Вележев. Литография Беккера и К. Из книги П. И. Пашино «Туркестанский край в 1866 году».

Turkestan. Bazaar.

D.V. Velezhev drew from nature. The lithography of Becker and K. From the book by P. I. Pashino «Turkestan region in 1866».

Түркістан қаласының қабырғалары.

В. В. Верещагин, 1868 ж.

Стены города Туркестан.

Верещагин В. В. 1868 г.

Walls of the city of Turkestan.

Vereshchagin V. V. 1868

ТҮРКІСТАН ҚАЛАСЫНЫҢ ТОПОГРАФИЯЛЫҚ КАРТАЛАРЫ

ТОПОГРАФИЧЕСКИЕ КАРТЫ ГОРОДА ТУРКЕСТАН

TOPOGRAPHIC MAPS OF TURKESTAN CITY

XVIII ғ. Түркістан қаласының жоспары.

Мессершмидт
экспедициясының
мұрағатынан.

**План города
Туркестан XVIII в.**
из архива экспедиции
Мессершмидта.

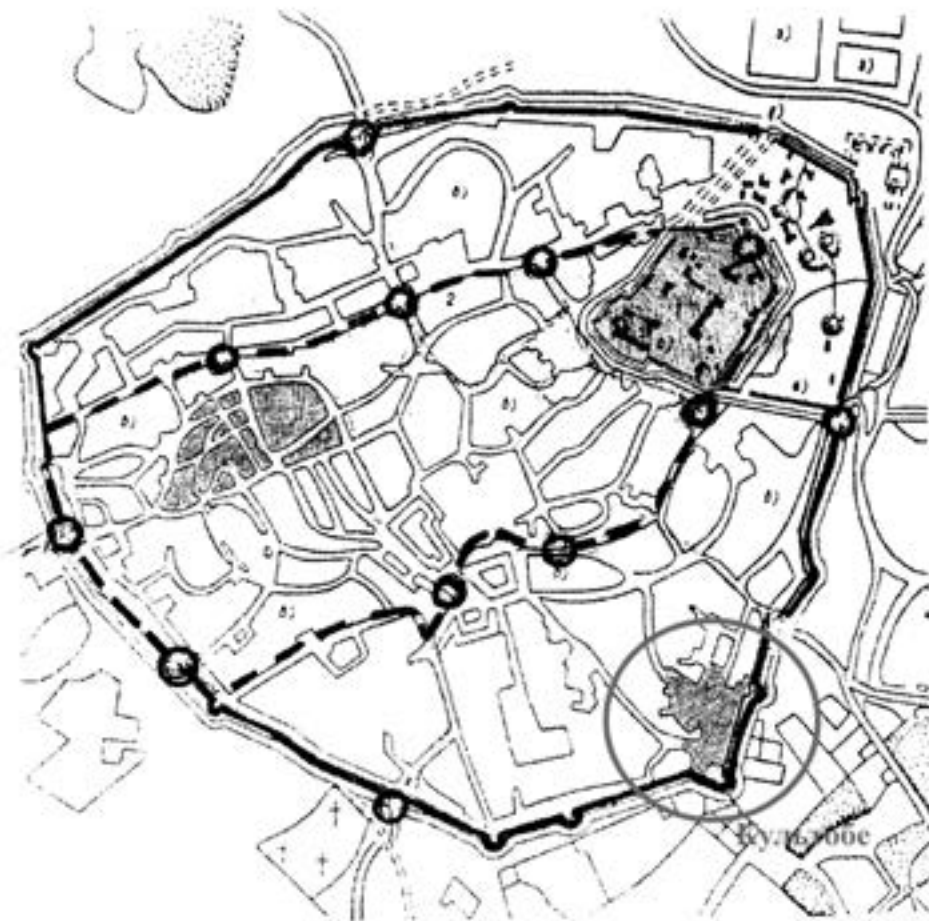
**The plan of the
city of Turkestan of
the XVIII century**
from the archive of
the Messerschmidt
expedition.

XVII–XVIII ғғ. қала
аумағы бөлінген
және қаланың
әртүрлі уақыттағы үш
цитаделінің орындары
белгіленген
**XIX ғ. Түркістан
қаласының жоспары.**

**План города
Туркестан XIX в.**
с выделением
территории города
XVII–XVIII вв. и
обозначением мест
трех разновременных
цитаделей города.

**City plan of Turkestan
of the XIX century**
with the allocation
of the city territory
of the XVII–XVIII
centuries and the
designation of the
places of three
citadels of the city
of different times.

Генеральный планъ

города

Туркестана

1875.

Генеральный планъ Туркестана
Масштабъ 1:100,000

Масштабъ 1:100,000

№	Наименованіе	№	Наименованіе	№	Наименованіе
1	Центральная мечеть	11	Средняя мечеть	21	Мечеть
2	Мечеть	12	Мечеть	22	Мечеть
3	Мечеть	13	Мечеть	23	Мечеть
4	Мечеть	14	Мечеть	24	Мечеть
5	Мечеть	15	Мечеть	25	Мечеть
6	Мечеть	16	Мечеть	26	Мечеть
7	Мечеть	17	Мечеть	27	Мечеть
8	Мечеть	18	Мечеть	28	Мечеть
9	Мечеть	19	Мечеть	29	Мечеть
10	Мечеть	20	Мечеть	30	Мечеть

1875 жылғы
Түркістан қ.
жоспары.

План г. Туркестан
1875 года.

The plan of the city
of Turkestan in 1875.

1883 жылғы
Түркістан қаласының
бас жоспары.

Генеральный план
города Туркестан
1883 года.

The general plan
of Turkestan in 1883.

1864 жылғы
Түркістан бекінісінің
жоспары.

План крепости
Туркестан 1864 года.

The plan
of the Turkestan
fortress of 1864.

IX.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ЖӘНЕ КОНСЕРВАЦИЯЛЫҚ- ҚАЛПЫНА КЕЛТІРУ ЖҰМЫСТАРЫ

АРХЕОЛОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ
И КОНСЕРВАЦИОННО-
РЕСТАВРАЦИОННЫЕ РАБОТЫ

ARCHAEOLOGICAL RESEARCH
AND CONSERVATION AND
RESTORATION WORK

«Күлтөбе қалажұрты» ескерткішінің 30 га аумағы жобаның үш жылы ішінде зерттелуі жүзеге асырылған № 1–3 бірдей үш учаскеге бөлінген.

Ескерткіш учаскелерін археологиялық зерттеу үрдісінде консервацияланып, кейіннен ғылыми қалпына келтіріліген аса маңызды тарихи 21 нысан анықталды.

Консервация және қалпына келтіру жұмыстары ЮНЕСКО мен ИКОМОС-тың өңделмеген сәулетті сақтау бойынша ең жақсы тәжірибесіне негізделді:

- 1998 жылы Материалдық мәдениет ескерткіштерінің ҒЗЖИ әзірлеген С консервантын, геотекстильді және майлау құрамын пайдалануды қамтитын **өңделмеген нысандарды консервациялау әдістемесі әзірленді және сыналды;**
- дәстүрлі әдіс пен құрам негізінде **ескерткіште қам кірпішті жасау және қалау тікелей жолға қойылды;**
- **ЮНЕСКО ұсыныстарына сәйкес қам кірпішті қалау 1,5 м-ден аспады.**

Территория памятника «Городище Культобе» в 30 га разделена на три равноценных участках № 1–3, которые разрабатывались в течение трех лет проекта.

В процессе археологического исследования участков памятника выявлены 21 наиболее значимых исторических объектов, которые подверглись консервации и последующей научной реставрации.

Консервационно-реставрационные работы основывались на лучшем опыте ЮНЕСКО и ИКОМОС по сохранению сырцово-кирпичной архитектуры:

- **разработана и апробирована методика консервации сырцовых объектов**, включающая использование консерванта С, геотекстиля и обмазочного состава, разработанного НИПИ памятников материальной культуры в 1998 г.;
- **налажено непосредственно на памятнике изготовление и кладка сырцового кирпича** на основе традиционного способа и состава;
- **кладка сырцового кирпича, согласно рекомендациям ЮНЕСКО**, не превышала 1,5 м.

The territory of the monument «The Kultobe settlement» of 30 hectares is divided into three equal plots №. 1–3, which were developed during the three years of the project.

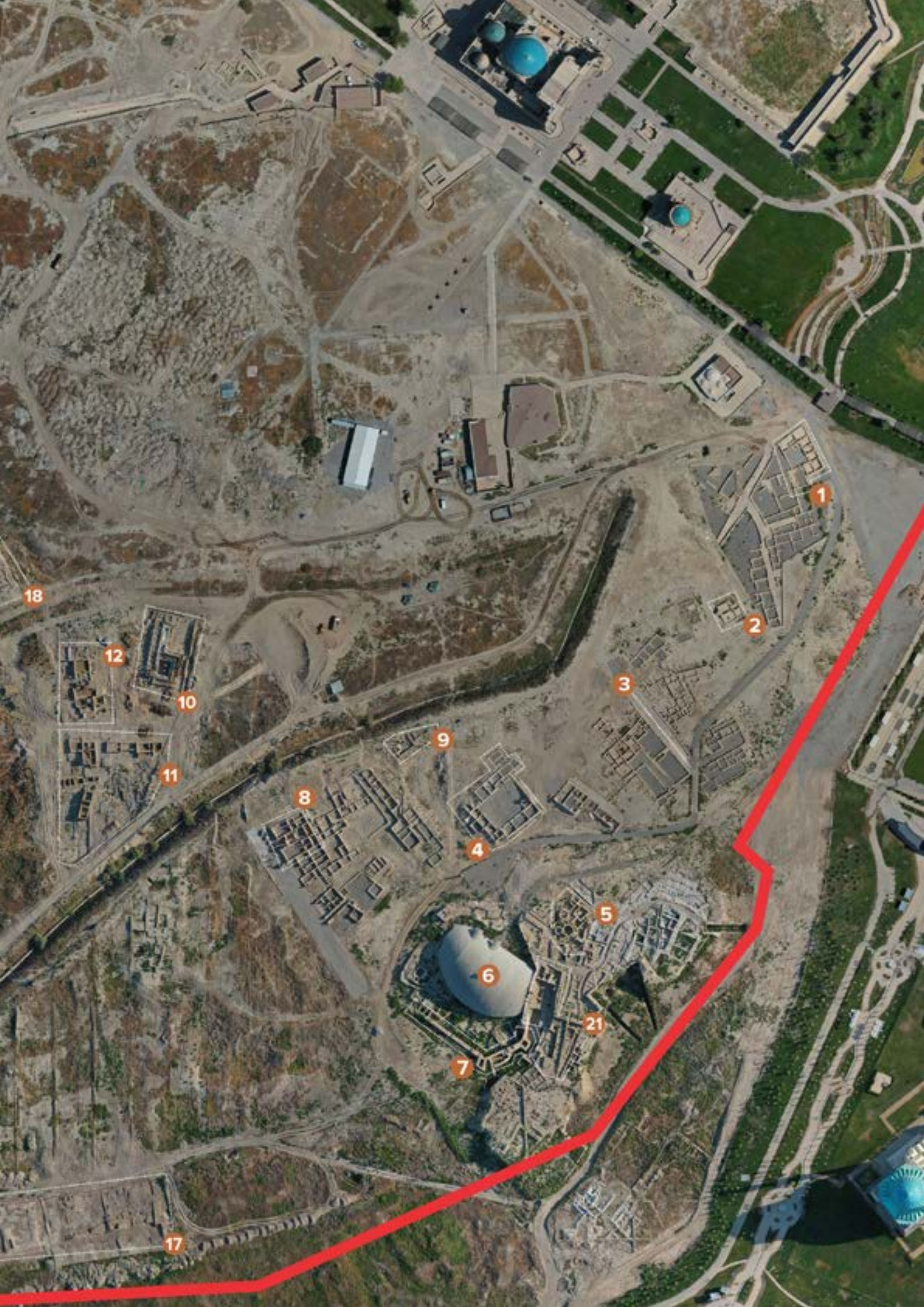
In the process of archaeological research of the sites of the monument, 21 of the most significant historical objects have been identified, which have undergone conservation and subsequent scientific restoration.

Conservation and restoration works were based on the best experience of UNESCO and ICOMOS in the preservation of mudbrick architecture:

- **a method of preservation of mudbrick objects** has been developed and tested, including the use of preservative С, geotextile and coating composition developed by the NIPI of monuments of material culture in 1998;
- **the manufacture and laying of mudbrick bricks based** on the traditional method and composition has been established directly on the monument;
- **the laying of mudbrick bricks, according to UNESCO** recommendations, did not exceed 1.5 m.

**«КҮЛТӨБЕ ҚОНЫСЫ» АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ САЯБАҒЫ: ЖАЛПЫ КАРТА
АРХЕОЛОГИЧЕСКИЙ ПАРК «ГОРОДИЩЕ КУЛЬТӨБЕ»: ОБЩАЯ КАРТА
ARCHAEOLOGICAL PARK «KULTÖBE SETTLEMENT»: GENERAL MAP**

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

- 1** XIX ғ. – XX ғ. басындағы тұрғын үй
Жилой дом XIX – нач. XX в.
Residential building of the XIX – beg. of the XX c.
- 2** XII–XIII ғғ. тұрғын үй
Жилой дом XII–XIII вв.
Residential building of the XII–XIII c.
- 3** XIX ғ.– XX ғ. басындағы тас төселген көшелердің фрагменттері
Фрагменты мощеных улиц XIX – нач. XX вв.
Fragments of paved streets of the XIX – beg. of the XX c.
- 4** XVIII ғ. – XIX ғ. басындағы бай жер иесінің тұрғын үйі
Жилой дом богатого землевладельца XVIII – нач. XIX вв.
Residential house of a rich landowner of the XVIII – beg. of the XIX c.
- 5** X–XI ғғ. альтарлары бар үй-жайлар кешені
Комплекс помещений с алтарями X–XI вв.
Complex of rooms with altars of the X–XI c.
- 6** I–II ғғ. бекіністі ғибадатхана
Укрепленный храм I в. до н. э. – II в. н. э.
Fortified temple of the I century bc – II century AD
- 7** I–II ғғ. цитадель қабырғасы мен мұнарасының фрагменттері
Фрагмент стены и башни цитадели I–II вв.
Fragment of the citadel wall and tower of the I–II c. AD
- 8** XVII–XVIII ғғ. қолөнершінің тұрғын үйі
Жилой дом ремесленника XVII–XVIII вв.
Residential house of a craftsman of the XVII–XVIII c.
- 9** XV–XVII ғғ. бұйымдарды күйдіретін пеші бар көзеші шеберханасы
Гончарная мастерская с печью для обжига изделий XV–XVII вв.
Pottery workshop with kiln for firing products of the XV–XVII c.

1

XIX ғ. – XX ғ. БАСЫНДАҒЫ ТҰРҒЫН ҮЙ

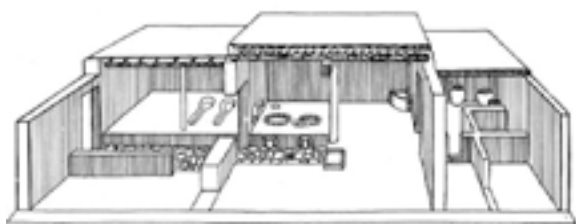

Тұрғын үй – бұл айван мен ауласы бар қам кірпіштен салынған Ортаазиялық типтік ғимарат. Нысан XIX ғ. – XX ғ. басындағы Қоқан хандығы дәуірімен мерзімделеді. Үйде бірнеше тұрғын бөлме, кең аула және қойма бар.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

XVIII ғ. Отырар-төбе тұрғын үйін графикалық қайта құру. К. М. Байпаков, 1990

Графическая реконструкция жилого дома XVIII в., Оtrar-тобе. Байпаков К. М., 1990

Graphic reconstruction of a residential building of the XVIII c., Otrar-tobe. Baypakov K. M., 1990

Сарт үйі. С. Прокудин-Горскийдің фотографиясы, 1909–1915 жж.

Сартский дом. Фотография С. Прокудина-Горского, 1909–1915 гг.

Sart house. Photo by S. Prokudin-Gorsky, 1909–1915.

Сарт үйі. С. Прокудин-Горскийдің фотографиясы, 1909–1915 жж.

Сартский дом. Фотография С. Прокудина-Горского, 1909–1915 гг.

Sart house. Photo by S. Prokudin-Gorsky, 1909–1915.

Ташкент. Д. В. Вележевтің суреті. Беккер және К литографиясы

Ташкент. Рисунок Д. В. Вележева. Литография Беккера и К.

Tashkent. Drawing by D. V. Velezhev. The lithography of Becker and K.

ЖИЛОЙ ДОМ XIX – нач. XX вв.

Жилой дом представляет собой типичную среднеазиатскую постройку из сырцовых кирпичей с айваном и двориком. Объект датируется периодом Кокандского ханства XIX в. – нач. XX в. Дом имеет несколько жилых комнат, просторный двор и кладовую.

Археология
Археология
Archaeology

RESIDENTIAL BUILDING OF THE XIX – BEG. OF THE XX C.

The residential building is a typical Central Asian building made of mudbricks with an iwan and a courtyard, dating to the period of the Kokand Khanate of the XIX – beg. of the XX c. It has several living rooms, a spacious courtyard and a storage room.

Консервациялау және ғылыми қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

2

XII–XIII ғғ. ТҰРҒЫН ҮЙ

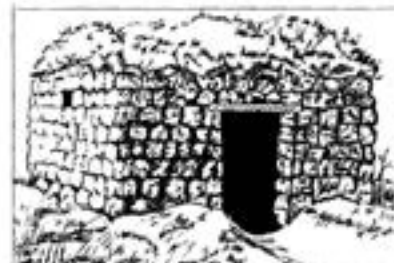

XII–XIII ғғ. тұрғын үй – сазбен сыланған сабанмен жабылған төмен төбелері бар, ықшам жоспарлы ғимарат. Барлық бөлмелер шығатын жабық ішкі аула құрылыстың орталығы болып табылады.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Бұқара облысының Хазаре қыстағындағы иеліктің қақпасы. В. Л. Воронина «Өзбекстан архитектурасының халық дәстүрі», 1951 ж..

Ворота усадьбы в кишлаке Хазаре Бухарской области. В. Л. Воронина «Народные традиции архитектуры Узбекистана», 1951 г.

The gates of the estate in the kishlak Khazare of Bukhara region. V. L. Voronin «Folk traditions of Uzbekistan architecture», 1951.

У. Жәнібеков бойынша тұрғын үй типтері. Сол жақтан төмен қарай «қоржын-үй» типі, оң жақта тұрғын үйдің ауласы, өлшек (сазбалшықтан салынған уақытша баспана) және ұстахана.

Типы жилых домов по У. Джанибекову. Слева вниз тип «коржын-уй», справа двор жилого дома, олшек (глинобитная временка) и устахана.

Types of residential buildings according to U. Dzhanibekov. From the left down the type «korzhyn-uy», on the right is the courtyard of a residential building, olshek (mudbrick temporary building) and ustakhana.

ЖИЛОЙ ДОМ XII–XIII вв.

Жилой дом XII–XIII вв. имеет компактную планировку и низкие потолки, покрытые соломой в сочетании с глиняной обмазкой. Центром композиции является крытый внутренний дворик, на который выходят все помещения дома.

Археология
Археология
Archaeology

RESIDENTIAL BUILDING OF THE XII–XIII C.

The residential building of the XII–XIII centuries has a compact layout and low ceilings covered with straw in combination with clay coating. The center of the composition is a covered courtyard, which all the rooms of the house overlook.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

3

XIX ғ.– XX ғ. БАСЫНДАҒЫ ТАС ТӨСЕЛГЕН КӨШЕЛЕРДІҢ ФРАГМЕНТТЕРІ

Нысан тұрғын үй орамының ғимараттарын байланыстыратын тас төселген көшелердің 5 фрагментінен тұрады. Көшелер 5-тен 15 см-ге дейінгі өлшемдегі жұмыр тастармен өрілген. Басты нысан – ұзындығы 77 м, ені 9 м болатын үлкен сауда көшесі. Оның екі жағынан уақытша сауда дүкендерінің іздері байқалады.

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Ортаазиялық көшелердің түрлері мен типтері.
Светлана Горшенинаның мұрағатынан.
«Клод Рапен ашықхаттарының топтамасы. Түркістан ашықхаттары, XIX ғ. аяғы – XX ғ. басы» қоры.

Виды и типы улиц Средней Азии.
Архив Светланы Горшениной. Фонд «Коллекция открыток Клода Рапена. Открытки Туркестана, конец XIX – начало XX века».

Types of streets in Central Asia.
Archive of Svetlana Gorshenina. Foundation «Collection of postcards by Claude Rapin. Postcards of Turkestan, late XIX – early XX century».

Ташкент көріністері. Ескі қаладағы көше.
Сергей Пряжиннің мұрағаты. «Э. К. Хлубна баспасы, Ташкент, Мәскеу көшесі, 39. «Ташкенттің көріністері» нөмірлік сериясы және Ташкенттің сериядан тыс ашықхаттары» қоры.

Виды Ташкента. Улица в стар. городе.
Архив Сергея Пряхина. Фонд «Издательство Э. К. Хлубна, Ташкент, Московская ул. 39. Номерная серия 'Виды Ташкента' и открытки Ташкента вне серии».

Views of Tashkent. A street in old city.
Archive of Sergei Pryakhin. Foundation «Publishing House of E. K. Khlubna, Tashkent, Moskovskaya str. 39. Numbered series 'Views of Tashkent' and postcards of Tashkent out of the series».

Бұқарадағы сауда көшесі.
Алыста – Токи-Заргарон сауда күмбезі.
Дереккөз: Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты.

Торговая улица в Бухаре.
Вдали – торговый купол Токи-Заргарон.
Источник: личный архив Р. Г. Мурадова.

Shopping street in Bukhara.
In the distance is the shopping dome of Toki-Zargaron.
Source: personal archive of R. G. Muradov.

ФРАГМЕНТЫ МОЩЕННЫХ УЛИЦ XIX – нач. XX вв.

Объект представляет собой 5 фрагментов мощеных улиц, соединяющие постройки жилого квартала. Мощение улиц было выполнено булыжником размером от 5 до 15 см. Основной является большая торговая улица, длиной в 77 м. и шириной в 9 м. По двум сторонам, которой прослеживаются следы временных торговых лавок.

Археология
Археология
Archaeology

FRAGMENTS OF PAVED STREETS OF THE XIX – BEG. OF THE XX C.

The object consists of 5 fragments of paved streets connecting the buildings of a residential quarter. The streets were paved with cobblestones ranging in size from 5 to 15 cm. The main one is a large shopping street 77 m long and 9 m wide. On both sides of it traces of temporary trade shops can be found.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

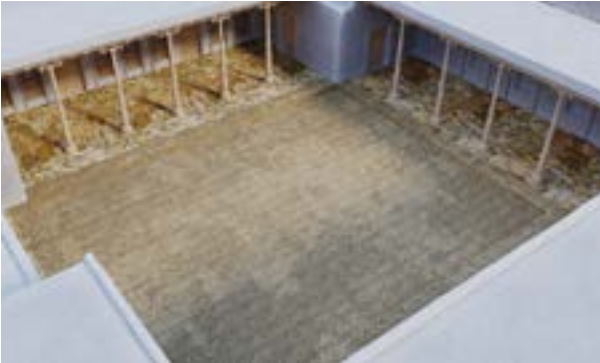

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

XVIII ғ. – XIX ғ. БАСЫНДАҒЫ БАЙ ЖЕР ИЕСІНІҢ ТҰРҒЫН ҮЙІ

XVIII ғ. – XIX ғ. басына жататын бай жер иесінің үйі – үлкен ауласы бар типтік ғимарат. Мұндай үйлер ағаш элементтерін: қақпаларды, есіктер мен бағандарды керемет ою-өрнектер арқылы безендірумен ерекшеленген.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Оңтүстікқазақстандық бай үйдің ішкі көрінісін қайта жаңғырту, авторы Е. А. Смағұлов.

Реконструкция интерьера южноказахстанского богатого дома, автор Е. А. Смагулов.

Reconstruction of the interior of the South Kazakhstan rich house, author E. A. Smagulov.

«Қоқан-қышлақ» ауылындағы сарт байының үйі. Светлана Горшенинаның мұрағаты. «Валент Александрович Тресвятский альбомы» қоры.

Дом богатого сарта в кишлаке «Коканд-кишлак». Архив Светланы Горшениной. Фонд «Альбом Валента Александровича Тресвятского».

The house of a rich sart in the kishlak «Kokand-kishlak». Archive of Svetlana Gorshenina. The Foundation «Valent Alexandrovich Tresvyatsky's Album».

XIX–XX ғғ. Бұқараның бай тұрғын үйінің ішкі безендірілуі. О.А. Сухарева «Кейінгі феодалдық Бұқара қаласы».

Внутренняя отделка богатого бухарского жилища XIX–XX вв. О. А. Сухарева «Позднефеодальный город Бухара».

Interior decoration of a rich Bukhara dwelling of the XIX–XX centuries. O. A. Sukhareva «Late Feudal city of Bukhara».

Хиуадағы тұрғын үйдің ауласы. XIX ғ. «XVIII – XIX ғ. бірінші жартысындағы Орта Азия өнері» кітабынан.

Внутренний дворик жилого дома в Хиве. XIX в. Из книги «Искусство Средней Азии XVIII – первой половины XIX в.»

The courtyard of a residential building in Khiva. XIX c. From the book «The Art of Central Asia of the XVIII – first half of the XIX century.»

ЖИЛОЙ ДОМ БОГАТОГО ЗЕМЛЕВЛАДЕЛЬЦА XVIII – нач. XIX вв.

Дом богатого землевладельца XVIII – нач. XIX вв. представляет собой типичную постройку с большим внутренним двором. Подобные дома отличались великолепной отделкой деревянных элементов: ворота, двери и колонны украшались резным орнаментом.

Археология
Археология
Archaeology

RESIDENTIAL HOUSE OF A RICH LANDOWNER OF THE XVIII – BEG. OF THE XIX C.

The house of a rich landowner of the XVIII – beginning of the XIX century is a typical building with a large courtyard. Such houses were distinguished by the magnificent decoration of wooden elements: gates, doors and columns were decorated with carved ornaments.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

5

Х–ХІ ҒҒ. АЛТАРЛАРЫ БАР ҮЙ-ЖАЙЛАР КЕШЕНІ

Нысан – Х–ХІ ғғ. жататын жоспар бойынша едендік альтарлары бар аз қабатты дөңгелек үй-жай болған. Бұл үй-жайлар түтін және желдету үшін саңылауы бар, шикізаттан жасалған сүйір сфералық күмбездермен жабылған. Едендік саз альтарлар, яғни құрбандық орындары бөлменің ортасында орналасқан. Нысан Исламға өту кезеңінің сәулет үлгілеріне жатады.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

К. А. Акишев, К. М. Байпаков, Л. Б. Ерзакович бойынша **әртүрлі уақыттағы альтарлар**.

Разновременные альтари по К. А. Акишеву, К. М. Байпакову, Л. Б. Ерзакович.

Multi-time altars by K. A. Akishev, K. M. Baypakov, L. B. Yerkovich.

В. И. Сарияниди бойынша **Солтүстік Гонурдың дөңгелек альтарлары**.

Круглые альтари Северного Гонура по В. И. Сарияниди.

Round altars of the Northern Gonur by V. I. Sarianidi.

В. И. Сарияниди бойынша **Тоголок-21 ғибадатханасындағы дөңгелек альтарлар**.

Круглые альтари в храме Тоголок-21 по В. И. Сарияниди.

Round altars in the Togolok-21 temple by V. I. Sarianidi.

В. И. Сарияниди бойынша **Тоголок-21 ғибадатханасындағы үлкен дөңгелек альтардың фрагменті**.

Фрагмент Большого круглого альтаря в храме Тоголок-21 по В. И. Сарияниди.

Fragment of a large round altar in the temple Togolok-21 by V. I. Sarianidi.

КОМПЛЕКС ПОМЕЩЕНИЙ С АЛТАРЯМИ X–XI вв.

Объект представляет собой малоэтажную застройку X–XI вв. в виде круглых в плане помещений с напольными алтарями. Эти помещения были перекрыты сфероконическими куполами из сырца с отверстием в завершении для выхода дыма и проветривания. Напольные глиняные алтари располагались в центре помещения. Объект относится к образцам архитектуры доисламского переходного периода.

Археология
Археология
Archaeology

COMPLEX OF ROOMS WITH ALTARS OF THE X–XI C.

The object is a low-rise building of the X–XI centuries with round rooms with floor altars. These rooms were covered with spheroconic domes out of mudbricks with a hole in the end for smoke escape and ventilation. Floor-standing clay altars were located in the center of the room. The object belongs to the examples of architecture of the pre-Islamic transition period.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

6

I-II ғғ. КРЕС ТӘРІЗДІ ҚҰРЫЛЫМ

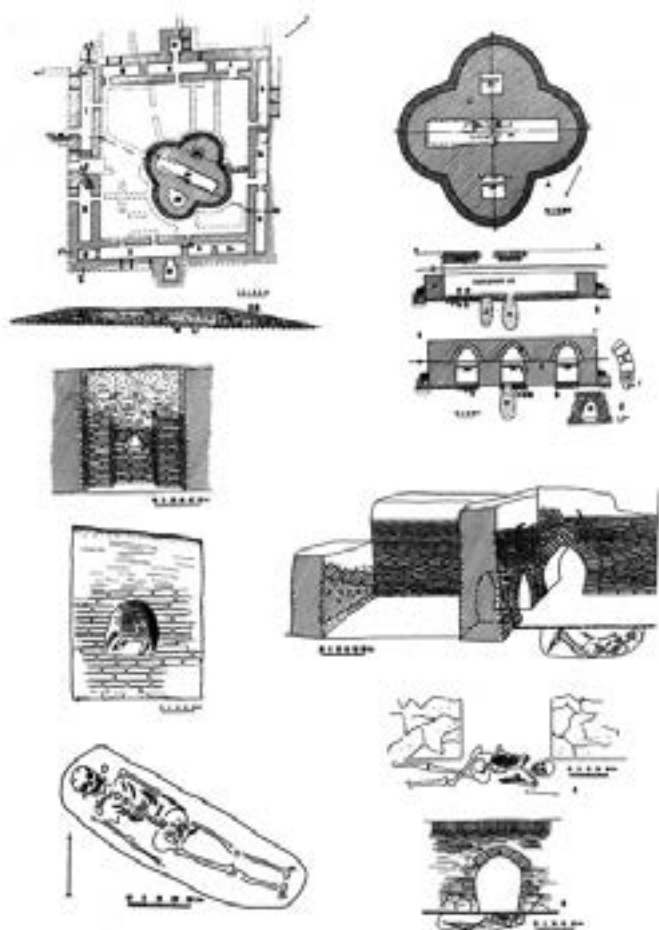

I-II ғғ. крес тәрізді құрылым – айналасында цитадельдің басты құрылыстары пайда болған қалажұрттың ең ежелгі құрылымы. Крестің өлшемдері 18x18 м, «сәулетердің» ені – 7 м. «Крес» негізгі нүктелер бағытына дәл бағытталған. Сақталған қабырғаларының биіктігі үш метрге дейін жетеді, пахса мен қыш кірпіштен тұрғызылған.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

М. С. Мерциев бойынша **Шөл-төбе** – сәулет кешені мен жерлеу жоспары.

Чоль-тобе – план архитектурного комплекса и захоронения по М. С. Мерциеву.

Chol-tobe – the plan of the architectural complex and burial according to M. S. Mershchiev.

С. П. Толстов бойынша афригид кезеңінің **№ 7 қамалы**.

Замок № 7 афригидского времени по С. П. Толстову.

Castle № 7 of the Afrigid period according to S. P. Tolstov.

Сеталак-1 қайта жаңғыруы (Р.Х. Сулейманов, В. И. Распопова, Г. В. Шишкина бойынша).

Реконструкция Сеталака-1 (по Р. Х. Сулейманову, В. И. Распоповой, Г. В. Шишкиной).

Reconstruction of Setalak-1 (by R. H. Suleymanov, V. I. Raspopova, G. V. Shishkina).

УКРЕПЛЕННЫЙ ХРАМ I В. ДО Н. Э. – II В. Н. Э.

Данная постройка крестовидной формы I–II вв. является самым древним сооружением городища, вокруг которого формировалась окружающая застройка цитадели. Размеры креста 18x18 м, а ширина «лучей» 7 м. «Крест» практически точно сориентирован по направлениям сторон света. Сохранившиеся стены имеют высоту до трех метров, возведенные из пахсы и сырцового кирпича.

Археология
Археология
Archaeology

FORTIFIED TEMPLE OF THE I CENTURY BC – II CENTURY AD

This cross-shaped building of the I–II centuries is the oldest structure of the settlement, around which the surrounding buildings of the citadel were formed. The dimensions of the cross are 18x18 m, and the width of the «rays» is 7 m. The «cross» is almost exactly oriented in the directions of the cardinal directions. The preserved walls are up to three meters high, built of pakhsa and mudbricks.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

7

I–II ғғ. ЦИТАДЕЛЬ ҚАБЫРҒАСЫ МЕН МҰНАРАСЫНЫҢ ФРАГМЕНТТЕРІ

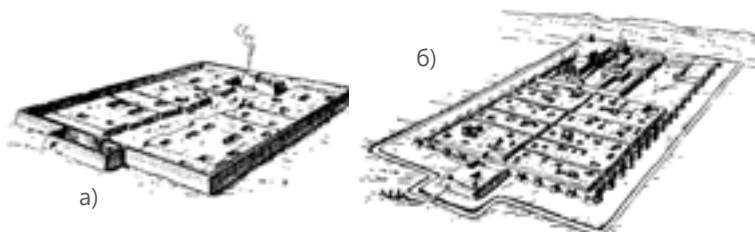

Цитадель жоспар бойынша 120° алтыбұрыш түріндегі, айналасы атыс ойықтары бар бекініс қабырғаларымен қоршалған. Орталық дәліз құрылысты сол және оң қанаттарға бөледі. Цитадельдің негізі крест тәрізді. Құрылыс бөлмелері арка тәрізді доға ойықтармен біріктірілген. Бұл бекісті ғимарат маңызды археологиялық жаңалық болып табылады және I–II ғғ. – XII ғ. жатады.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Хорезм қаласы: а – Джанбас-қала, б.з.д. IV ғ. – б.з. I ғ.; жалпы көрінісі және аксонометрия; б – Топрақ-қала, – б.з. IV ғ.; Г.А. Пуганченковтың аксонометриясы бойынша.

Города Хорезма: а – Джанбас-кала, IV в. до н. э. – I в. н. э.; общий вид и аксонометрия; б – Топрак-кала, – IV вв. н. э.; аксонометрия по Г.А. Пуганченковой.

Cities of Khorezm: а – Dzhanbas-kala, IV century BC – I century AD; general view and axonometry; б – Toprak-kala – IV century AD; axonometry by G.A. Puganchenkova.

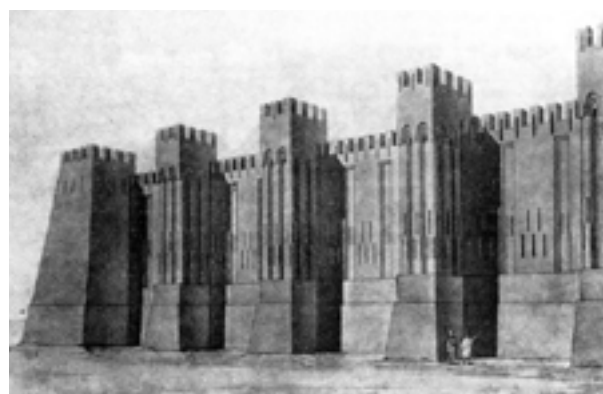
Ходжент қ. цитаделі. Фото «Түркістан альбомынан» (1871–1872).

Цитадель г. Ходжента. Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Citadel of the city of Khojent. Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Қой қырылған қала. Ескерткіштің оңтүстіктен көрінісі.
Кой-Крылган кала. Вид памятника с юга.
Koy-Krylgan kala. View of the monument from the south.

Г. А. Пугаченко бойынша **Дурнали және Чильбурдж қабырғаларын қайта қалпына келтіру.**

Реконструкция стен Дурнали и Чильбурдж по Г. А. Пугаченко.

Reconstruction of the walls of Durnali and Chilburge by G. A. Pugachenko.

ФРАГМЕНТ СТЕНЫ И БАШНИ ЦИТАДЕЛИ I–II ВВ.

Цитадель имеет планировку в виде шестиугольника с углами в 120°, окруженная крепостными стенами с бойницами. Центральный коридор делит помещение на левое и правое крыло. Основание цитадели представляет собой крестовидную форму. Помещения соединены между собой арочными проемами. Данная замково-дворцовая постройка представляет собой важное археологическое открытие и датируется от I–II до XII вв.

Археология
Археология
Archaeology

FRAGMENT OF THE CITADEL WALL AND TOWER OF THE I – II C. AD

The citadel has a layout in the form of a hexagon with angles of 120°, surrounded by fortress walls with loopholes. The central corridor divides the room into the left and right wings. The base of the citadel is a cross-shaped structure. This castle building is an important archaeological discovery and dates from the I–II to the XII centuries.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

XVII–XVIII ғғ. ҚОЛӨНЕРШІЛЕРДІҢ ТҰРҒЫН ҮЙІ

XVII–XVIII ғғ. қолөнерші үйі – түркістандық шеберлердің тұрмысы, өмірі мен қызметі туралы ақпарат беретін бірегей олжа. Бұл тұрғын үйдің басты алаңы үлкен сауда алаңына қараған, сондықтан оның кіреберіс айваны үй иесінің дайын өнімдерін сататын дүкен ретінде болған.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Түрікменстанның оңтүстігіндегі өңделмеген үй.

А. А. Долговтың фотосы, 1969 ж.
Дереккөз: Р.Г. Мурадовтың жеке мұрағаты.

Сырцовый дом на юге Туркменистана.

Фото А. А. Долгова, 1969 г.
Источник: личный архив Р.Г. Мурадова.

A mudbrick house in the south of Turkmenistan.

Photo by A. A. Dolgov, 1969.
Source: personal archive of R.G. Muradov.

Түрікменстанның оңтүстігіндегі қолөнершінің үйі.

А. А. Долговтың фотосы, 1969 ж.
Дереккөз: Р.Г. Мурадовтың жеке мұрағаты.

Дом ремесленника на юге Туркменистана.

Фото А. А. Долгова, 1969 г.
Источник: личный архив Р.Г. Мурадова.

Craftsman's house in the south of Turkmenistan.

Photo by A. A. Dolgov, 1969.
Source: personal archive of R.G. Muradov.

ЖИЛОЙ ДОМ РЕМЕСЛЕННИКА XVII–XVIII вв.

Дом ремесленника XVII–XVIII вв. – один из ярких образцов жизни, быта и деятельности туркестанского мастера. Этот дом выходил главным фасадом на большую торговую улицу и поэтому его входной айван представлял собой лавку по продаже готовых изделий хозяина.

Археология
Археология
Archaeology

RESIDENTIAL HOUSE OF A CRAFTSMAN OF THE XVII–XVIII C.

The house of a craftsman of the XVII–XVIII centuries is one of the brightest examples of the life, life and activity of the Turkestan master. This house faced the main facade of a large shopping street and, therefore, its entrance iwan was a shop selling ready-made products of the owner.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

XV–XVII ҒҒ. БҰЙЫМДАРДЫ КҮЙДІРЕТІН ПЕШІ БАР КӨЗЕШІ ШЕБЕРХАНАСЫ

Бұл ғимарат XV–XVII ғғ. қолөнерші-көзешінің әдеттегі шеберханасы болып табылады. Құрылыс: қонақ бөлмесі, ас үй, қонақ бөлмелері, өндірістік және сауда айвандары, сондай-ақ аула шеберханасынан құрылған.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Қыш өндірісі. Қыш станогы.

Фото «Түркістан альбомынан» (1871–1872).

Гончарное производство. Гончарный станок.

Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Pottery production. The potter's loom.

Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Е. А. Смағұлов бойынша қыш балшықты жібітуге арналған резервуар.

Резервуар для вымачивания гончарной глины по Е. А. Смагулову.

A tank for soaking pottery clay by E. A. Smagulov.

Ташкент. Майдагерлік қыш құмыра өндірісі, наурыз 1934. Низами Ибраимовтың мұрағаты. «Ташкент. XIX ғ. аяғы – XX ғ. бірінші жартысындағы ашықхаттар» қоры.

Ташкент. Кустарная гончарная, март 1934. Архив Низами Ибраимова. Фонд «Ташкент. Открытки конца XIX – первой половины XX века».

Tashkent. Artisanal pottery, March 1934. Archive of Nizami Ibrahimov. The Foundation «Tashkent. Postcards of the late XIX – first half of the XX century».

Шахрисабздағы базар. Құмыралы қатар. 1926 ж. Дереккөз: Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты.

Базар в Шахрисабзе. Горшечный ряд. 1926 г. Источник: личный архив Р. Г. Мурадова.

The bazaar in Shakhrisabz. Pottery row. 1926. Source: personal archive of R. G. Muradov.

ГОНЧАРНАЯ МАСТЕРСКАЯ С ПЕЧЬЮ ДЛЯ ОБЖИГА ИЗДЕЛИЙ XV–XVII вв.

Данная постройка представляет собой типичную мастерскую ремесленника-гончара XV–XVII вв. Помещения подразделяются на: гостиную, кухню, жилые комнаты, производственные и торговые айваны, а также внутренний дворик-мастерскую.

Археология
Археология
Archaeology

POTTERY WORKSHOP WITH KILN FOR FIRING PRODUCTS OF THE XV–XVII C.

This building is a typical workshop of a craftsman-potter of the XV–XVII centuries. The premises are divided into: a living room, a kitchen, bedrooms, industrial and commercial iwans, as well as a courtyard workshop.

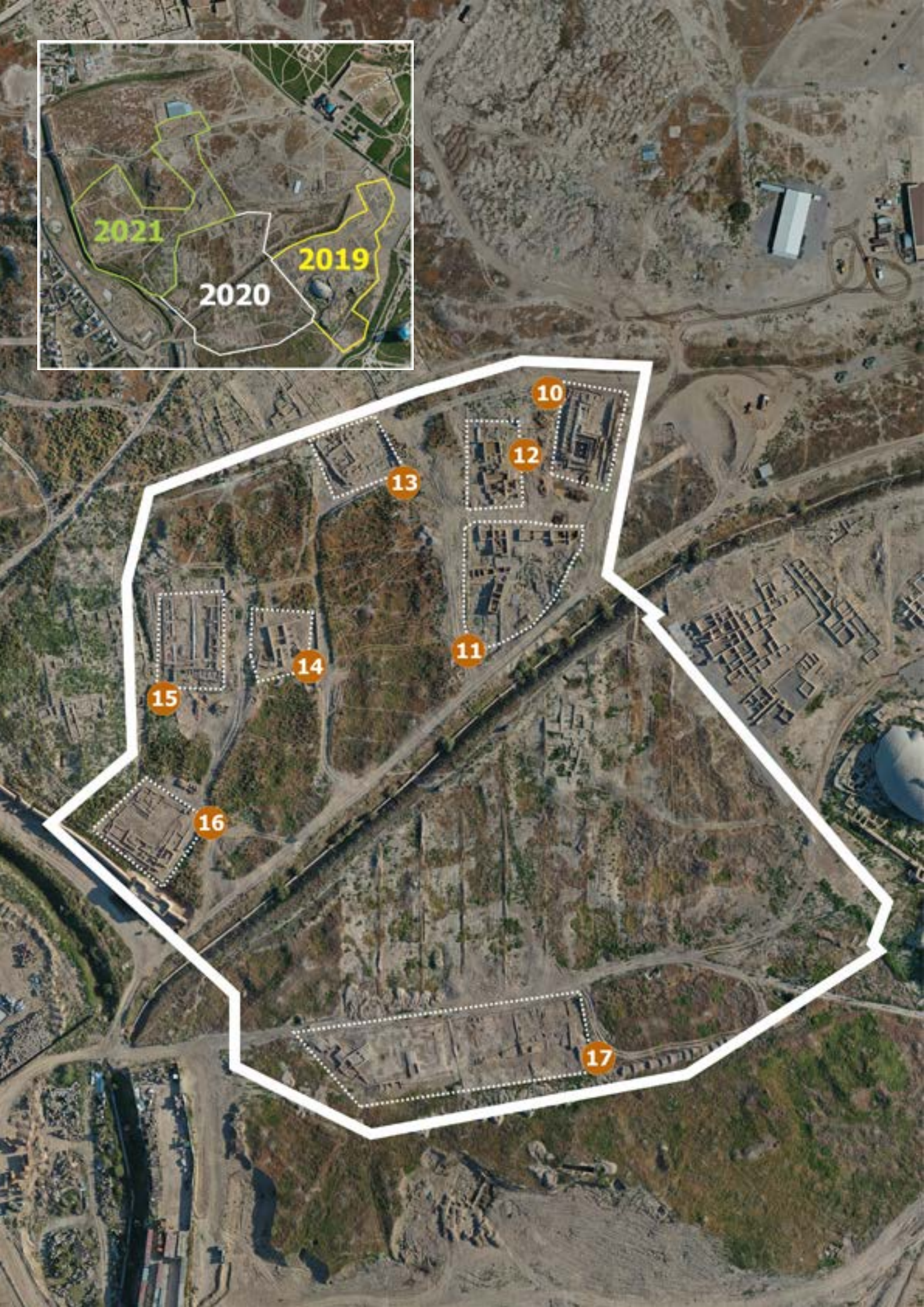
Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

- 10** XVII–XIX ғғ. зікірхана
Зикр-хана XVII–XIX вв.
Dhikr-khana of the XVII–XIX c.
- 11** XIX ғ. қолөнершілер орамы
Квартал ремесленников XIX в.
Quarter of artisans of the XIX century
- 12** XIX ғ. тахаратхана
Тахарат-хана XIX в.
Taharah-khana of the XIX c.
- 13** XVII–XVIII ғғ. Жұма мешіті
Пятничная мечеть XVII–XVIII вв.
Friday mosque of the XVII–XVIII c.
- 14** XIX ғ. орам мешіті
Квартальная мечеть XIX в.
Quarter mosque of the XIX c.
- 15** XIX ғ. керуен сарай
Гостевой двор XIX в.
Guest house of the XIX c.
- 16** XIX ғ. сауда үйі
Торговый дом XIX в.
Trading house of the XIX c.
- 17** XIX ғ. сыртқы бекініс қабырға
Внешняя крепостная стена XIX в.
External fortress wall of the XIX c.

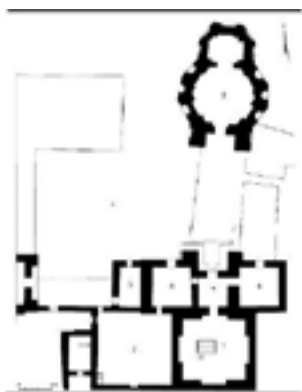
XVII-XIX ғғ. ЗІКІРХАНА

Нысан сопылық уағыздаушылар 200 жыл бойы үздіксіз пайдаланған құрылыс кешені болып табылады. Мұнда ежелгі зират, діни ғимарат – зікірхана, сондай-ақ тұрғын және шаруашылық құрылыстары табылды.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

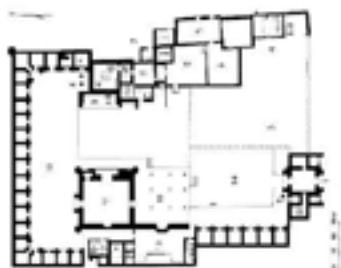
ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ
HISTORICAL ANALOGUES

Көне Үргеніштегі Наджм ад-Дин Кубр ханакасы (XII–XIII ғғ.). Қабырға жоспары. (Ж. Хақимниязов бойынша).

Ханака Наджм ад-Дина Кубры в Куня-Ургенче (XII–XIII вв.). План стен. (По Ж. Хақимниязову).

Khanaka of Najm ad-Din Kubra in Kunya-Urgench (XII–XIII centuries). Wall plan. (By J. Hakimniazov).

Бұхара облысындағы Қыз-Бибі ханакасы (XIX ғ.). Қабырға жоспары. (Е. Г. Некрасов бойынша).

Ханака Кыз-Бибі в Бухарской области (XIX в.). План стен. (По Е. Г. Некрасовой).

Khanaka Kyz-Bibi in Bukhara region (XIX century). Wall plan. (By E. G. Nekrasova).

Хорезмдегі Миздахкан қалажұртының «Белая» ханакасы (XII–XIV ғғ.). Қабырға жоспары. (Ж. Хақимниязов бойынша).

«Белая» ханака с городища Миздахкан в Хорезме (XII–XIV вв.). План стен. (По Ж. Хақимниязову).

«White» khanaka from the Mizdakhkan settlement in Khorezm (XII–XIV centuries). Wall plan. (By J. Hakimniazov).

Шақпақ – Ата жерасты мешіті. X–XIII ғғ.

Подземная мечеть Шакпак – Ата. X–XIII вв.

Underground mosque Shakpak – Ata. X–XIII centuries.

ЗИКР-ХАНА XVII–XIX ВВ.

Объект представляет собой комплекс сооружений, который непрерывно эксплуатировался суфийскими проповедниками в течении 200 лет. Здесь обнаружено древнее кладбище, культовое помещение – зикр-хана, а также жилые и хозяйственные постройки.

Археология
Археология
Archaeology

DHIKR-KHANA OF THE XVII–XIX C.

The facility is a complex of structures that has been continuously exploited by Sufi preachers for 200 years. An ancient cemetery, a place of worship – dhikr-khana, as well as residential and outbuildings were found here.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

XIX ғ. ҚОЛӨНЕРШІЛЕР ОРАМЫ

Нысан тұрғын және өндірістік үй-жайлардан тұратын ірі қолөнер кешені болып табылады. Кешен алаңында: кірпіш күйдіретін пеш, керамикалық бұйымдарды күйдіретін пеш және әк пен басқа да шикізатты күйдіретін бірнеше пеш бар.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

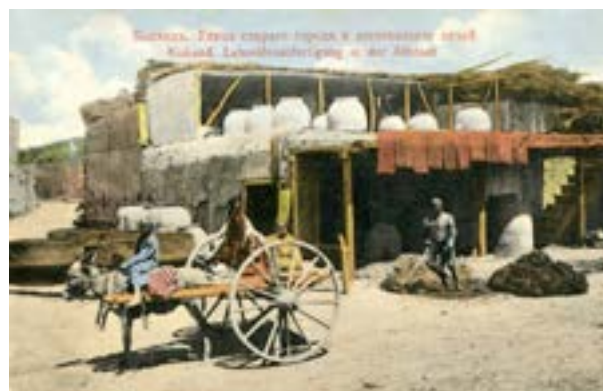
ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ
HISTORICAL ANALOGUES

Ташкент. Ескі қаладағы електер мен күректердің өнімдері. Сергей Пряхин мұрағаты. «А. Л. Кирснер басылымы» қоры.

Ташкент. Изделия решет и лопат в старом городе. Архив Сергея Пряхина. Фонд «Издание А. Л. Кирснера».

Tashkent. Products of sieves and shovels in the old town. Archive of Sergei Pryakhin. The «A. L. Kirsner Edition» Foundation.

Қоқан. Ескі қала көшесі және пеш жасау.

Светлана Горшенинаның мұрағаты.
«Клод Рапеннің ашықхаттар жинағы. Түркістан ашықхаттары, XIX ғ. аяғы – XX ғ. басы» қоры.

Коканд. Улица старого города и изготовление печей. Архив Светланы Горшениной. Фонд «Коллекция открыток Клода Рапена. Открытки Туркестана, конец XIX – начало XX века.»

Kokand. The street of the old town and the manufacture of furnaces. Archive of Svetlana Gorshenina. The foundation «Collection of postcards by Claude Rapin. Postcards of Turkestan, late XIX – early XX century».

Түркістан. Сазбалшық өндірісі. Низами Ибраимовтың мұрағаты. «Түркістан өлкесі. XX ғ. басындағы ашықхаттар мен фотосуреттер. Әр түрлі» қоры

Туркестан. Глиняное производство. Архив Низами Ибраимова. Фонд «Туркестанский Край. Открытки и фотографии начала XX века. Разное».

Turkestan. Clay production. Archive of Nizami Ibraimov. The foundation «Turkestan Region. Postcards and photographs of the early XX century. Miscellaneous».

КВАРТАЛ РЕМЕСЛЕННИКОВ XIX В.

Объект представляет собой крупный ремесленный комплекс, состоящий из жилых и производственных помещений. В комплекс входила площадка с печами: одна по производству жженого кирпича, другая по обжигу керамических изделий и несколько для обжига извести и другого сырья.

Археология
Археология
Archaeology

QUARTER OF ARTISANS OF THE XIX CENTURY

The object is a large craft complex consisting of residential and industrial premises. The complex included a site with furnaces: one for the production of burnt bricks, another for the firing of ceramic products and several for the firing of lime and other materials.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

XIX Ғ. ТАХАРАТХАНА

Нысан – намаз алдында дәрет алуға арналған ғимарат. Бұл 3 бөліктен тұратын кешен: дәрет алу орны; массаж және емдік процедура-ларға арналған бөлмелер, демалу бағанда-ры бар үлкен зал және ғимараттың периме – трі бойынша айвандар бар. Ғимаратқа кіру күйдірілген кірпішпен төселген дәліз-пандус түрінде жасалған. Тахаратханаға су қоймасы – сардоба қатарласа салынған.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ
HISTORICAL ANALOGUES

Е. А. Смағұлов бойынша **Сауранның басты тахаратхана залының еденін қалау.**

Выкладка пола главного зала тахаратханы Саурана по Е. А. Смагулову.

Laying out the floor of the main hall of taharah-khana of Sauran by E. A. Smagulov.

Шах-Зиндэ мешіті. Фото «Түркістан альбомынан» (1871–1872).

Мечеть Шах-Зиндэ. Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Shah-Zinde Mosque. Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Ортағасырлық ескерткіш. Низами Ибраимовтың мұрағаты. Түркіменстан, ортағасырлық сәулет ескерткіштері қоры.

Средневековый памятник. Архив Низами Ибраимова. Фонд Туркменистан, средневековые архитектурные памятники.

A medieval monument. Archive of Nizami Ibrahimov. Turkmenistan Foundation, medieval architectural monuments.

ТАХАРАТ-ХАНА XIX В.

Объект предназначался для осуществления ритуальных омовений перед молитвой. Он состоит из 3 частей: место омовения, расположенное в центральной части, помещения для массажа и лечебных процедур, большой зал с колоннами, а снаружи по периметру здания располагались айваны. Вход в здание оформлен как коридор-пандус, вымощенный жженым кирпичом. К тахарат-хане пристроен резервуар для воды – сардоба.

Археология
Археология
Archaeology

TAHARAH-KHANA OF THE XIX C.

The object was intended for performing ritual ablutions before prayer. It consists of 3 parts: a place of ablution, located in the central part, rooms for massage and therapeutic procedures, a large hall with columns, and outside along the perimeter of the building there were iwans. The entrance to the building is designed as a corridor-ramp paved with burnt bricks. A water tank named sardoba is attached to the taharah-khana.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

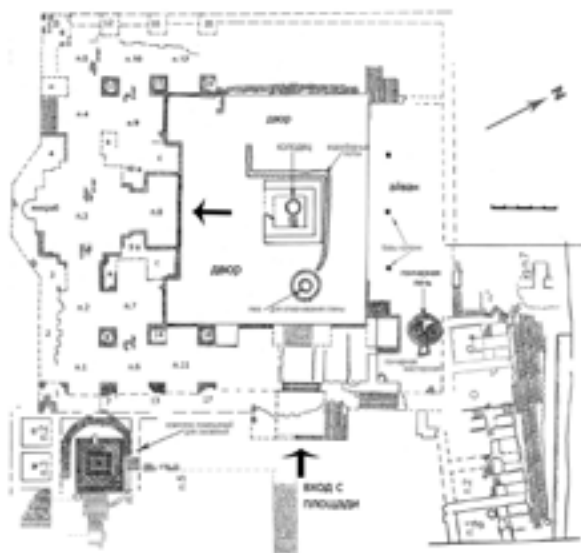

Аталған нысан 2 түрлі уақыттағы мешіттен тұрады. XVII ғасырдың ерте мешітінде 4 бағанасы бар орталық зал және айванмен жабылған үлкен аула болды. XVIII ғасырдың кеш мешітінде ерте ғимараттың үстіне салынып, орамдық мешіт рөлін атқарды. Негізгі кіреберіс орталық көшенің оңтүстік жағында орналасқан.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Е. А. Смағұлов бойынша **Сауран жұма мешітінің жоспары.**

План сауранской жума-мечети по Е. А. Смагулову.

The plan of the Sauran Friday mosque
by E. A. Smagulov.

Сауран жұма мешітінің бөлігін қайта қалпына келтіру. Е. А. Смағұлов бойынша Н. Имажановтың суреті.

Реконструкция части жума-мечети Саурана.
Рисунок Н. Имажанова по Е. А. Смагулову.

Reconstruction of a part of the Friday mosque of Sauran. Drawing by N. Imazhanov by E. A. Smagulov.

XVIII ғ. **Жұма мешіті, Хиуа.**
Джума-мечеть XVIII в., Хива.
Friday mosque of the XVIII century, Khiva.

ЖУМА-МЕЧЕТЬ XVII–XVIII вв.

Данный объект состоит из 2 разновременных мечетей. Ранняя мечеть XVII в. представляла собой центральный зал с 4 колоннами и большой двор, перекрытый айваном. Поздняя мечеть XVIII в. была построена над ранним зданием и выполняла роль квартальной мечети. Главный вход располагался с южной стороны центральной улицы.

Археология
Археология
Archaeology

FRIDAY MOSQUE OF THE XVII–XVIII C.

This object consists of 2 mosques of different times. The early mosque of the XVII century was consisted of a central hall with 4 columns and a large courtyard covered with an iwan. The late mosque of the XVIII century was built over an early building and served as a quarter mosque. The main entrance was located on the south side of the main street.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

Ғимарат – мешіттің орталық бөлмесінен, айваннан және шаруашылық бөлмеден тұрған. Мешіт бөлмелері 3 бағанмен тірелген тегіс шатырмен жабылған. Мешітке орталық көшеден төселген жолмен кіруге болған, мешіт ауласы дуалмен көшеден қоршалған.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Әбдіқадір мешіті, Тараз қ. XX ғ. басы
Мечеть Абдукадыра, г. Тараз. Начало XX в.
Abdikadir Mosque, Taraz. The beginning of the XX c.

Орам мешіті,
Бұқара. Қазіргі заманғы фотосурет.

Квартальная мечеть,
Бухара. Современная фотография.

Quarter Mosque,
Bukhara. Modern photography

Шайх Шона мешіті, Бұқара. Мұрағаттық фотосурет
Мечеть Шайх Шона, Бухара. Архивная фотография
Sheikh Shona Mosque, Bukhara. Archival photo

Жаңа Мариландағы Қайта тірілу алаңындағы мешіт [Маргилан]. Светлана Горшенинаның мұрағаты. «Клод Рапеннің ашықхаттар жинағы. Түркістан ашықхаттары, XIX ғ. аяғы-XX ғ. Басы» қоры.

Мечеть на Воскресенской площади в Новом Марилане [Маргилан]. Архив Светланы Горшениной. Фонд «Коллекция открыток Клода Рапена. Открытки Туркестана, конец XIX-начало XX века.

The mosque on the Resurrection Square in the New Marilan [Margilan]. Svetlana Gorshenina's archive. The Foundation «Postcard Collection of Claude Rapin. Postcards of Turkestan, late XIX – early XX century».

КВАРТАЛЬНАЯ МЕЧЕТЬ XIX в.

Здание состояло из центрального зала мечети, большого айвана и хозяйственного помещения. Мечеть была перекрыта плоской кровлей, поддерживаемой 3 колоннами. Вход в мечеть осуществлялся с центральной улицы, а двор мечети был огорожен от улицы дувалом.

Археология
Археология
Archaeology

QUARTER MOSQUE OF THE XIX C.

The building consisted of a central hall of the mosque, a large iwan and a utility room. The mosque was covered with a flat roof supported by 3 columns. Entrance to the mosque was carried out from the central street along a paved path, and the courtyard of the mosque was fenced off from the street by a duval.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

Керуен сарай немесе саудагерлер алаңы 2 аулаға: батыстық және шығыстық деп бөлінген. Ғимараттың периметрі бойынша ұйықтауға және демалуға арналған 14 қонақ бөлмесінен, оңтүстік бөлігінде 5 бөлмесі бар ас үйден және душ бөлмесінен тұратын. Негізгі, алдыңғы бөлмелер – қабырғалары мұқият сыланған және ағартылған бұрыштық бөлмелері болды. Оларда қабырға қуыстары және алды ашық пеш сақталған.

◀ 3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Хорезмдегі саудагерлер алаңы.
Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты

Гостевой двор в Хорезме.
Личный архив Р. Г. Мурадова

Guest yard in Khorezm.
Personal archive of R. G. Muradov.

Хорасандағы саудагерлер алаңы. Klinkott 1982, 141 б.
Гостевой двор в Хорасане. Klinkott 1982, с.141.
Guest yard in Khorasan. Klinkott 1982, p.141.

Түркменістанның оңтүстігіндегі саудагерлер алаңы. А. А. Долговтың фотосы, 1969 ж.
Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты

Гостевой двор на юге Туркменистана.
Фото А. А. Долгова, 1969 г.
личный архив Р. Г. Мурадова

Guest yard in the south of Turkmenistan.
Photo by A. A. Dolgov, 1969,
personal archive of R. G. Muradov.

Көне Ташкенттегі керуен сарай.
Сергей Пряхиннің мұрағаты. «Ташкент ашықхаттары». Жеке баспалар. Баспалар белгісіз.

Караван сарай в старом Ташкенте. Архив Сергея Пряхина. Фонд «Открытки Ташкента». Единичные издательства. Издательства неопределены.

Caravanserai in old Tashkent. Sergey Pryakhin's archive. The «Tashkent Postcards» Foundation. Individual publishing houses. Publishers are not identified.

ГОСТЕВОЙ ДВОР XIX в.

Гостевой двор разделен на 2 двора – западный и восточный. По периметру здания устроены 14 жилых комнат для ночлега и отдыха, в южной части располагалась кухня, состоящая из 5 помещений и душевая. Основными, парадными помещениями были угловые помещения стены, которых были тщательно штукатурены и побелены. В них сохранились нишки и печи-камины.

Археология
Археология
Archaeology

GUEST HOUSE OF THE XIX C.

The guest house is divided into 2 courtyards – western and eastern. Along the perimeter of the building there are 14 living rooms for sleeping and rest, in the southern part there was a kitchen consisting of 5 rooms and a shower room. The main ceremonial rooms were corner rooms, the walls of which were carefully plastered and whitewashed. They have preserved niches and stoves-fireplaces.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

Нысан үлкен ашық аула және периметрі бойынша кең бөлмелерден тұрады. Бөлмелердің қабырғалары қабырға қуыстарымен безендірілген, ауланың периметрі бойынша айвандар орналасқан. Солтүстік-батыс бөлігінде ташнау алаңы мен ошағы бар тұрғын үй орналасқан. Кешеннің оңтүстік-батыс және оңтүстік-шығыс қабырғаларында 4 тұрғын үй және қоғамдық сипаттағы үй-жайлар орналасқан. Орталық кіреберіс негізгі аулаға апарған.

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Хорезмдегі саудагерлер алаңы.
Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты

Торговый дом в Хорезме.
Личный архив Р. Г. Мурадова

Trading house in Khorezm.
Personal archive of R. G. Muradov.

Қазалы. Сауда қатарлары.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Казалинск. Торговые ряды.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Kazalinsk. Shopping rows.
Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Ағаш шеберханаларының қатары.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Ряд столярных лавок.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

A row of carpentry shops.
Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Асхабадтағы Керуен-сарай.
Каспий маңы облысы. Низами Ибраимовтың мұрағаты. Түркіменстан қоры, Ашхабад.

Караван-сарай в Асхабаде.
Закаспийская область. Архив Низами Ибраимова. Фонд Туркменистан, Ашхабад.

Caravanserai in Ashgabat.
Transcaspian region. Archive of Nizami Ibraimov. Turkmenistan Foundation, Ashgabat.

ТОРГОВЫЙ ДОМ XIX в.

Объект представляет собой крупный комплекс с открытым двором и просторными помещениями. Стены украшены нишами, а по периметру двора расположены айваны. В северо-западной части расположено жилое помещение с ташнау и очагом. Вдоль юго-западной и юго-восточной стен комплекса расположено 4 помещения жилого и общественного характера. Основной двор комплекса выходил на центральную улицу.

Археология
Археология
Archaeology

TRADING HOUSE OF THE XIX C.

The object is a large complex with an open courtyard and spacious rooms. The walls are decorated with niches, and there are iwans around the perimeter of the courtyard. In the north-western part there is a living room with a tashnau and a fireplace. Along the south-western and south-eastern walls of the complex there are 4 rooms of a residential and public nature. The main courtyard of the complex faced the main street.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

XIX ғ. СЫРТҚЫ БЕКІНІС ҚАБЫРҒА

Цитадель мен шахристан бекініс қабырғасымен нығайтылған. Соңғысы батыс және шығыс бөліктерден тұрады. Шығыс бөлігінде 2 аула орналасқан, онда периметр бойынша тұрғын, шаруашылық және күзет/казармалық үй-жайлар табылған. Батыс бөлігінде 4 күзет бөлмесі бар. Жалпы, кешен суфы, ошақтары, пештері бар 13 үй-жайдан және жазғы суфы мен тандыры бар 2 айваннан тұрады.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ
HISTORICAL ANALOGUES

Қала қабырғалары мен Оғлан қақпасы, 1930–1948, Өзбекстан, Бұхара облысы, Бұқара.

Городские стены и ворота Углан, 1930–1948, Узбекистан, Бухарская область, Бухара.

City walls and gates of Uglan, 1930–1948, Uzbekistan, Bukhara region, Bukhara.

Оғлан қақпасы, 1910–1930, Өзбекстан, Бұхара облысы, Бұқара.

Ворота Углан, 1910–1930, Узбекистан, Бухарская область, Бухара.

Uglan Gates, 1910–1930, Uzbekistan, Bukhara region, Bukhara.

Қала қабырғалары мен Намазгох қақпасы, 1920–1930, Өзбекстан, Бұхара облысы, Бұқара.

Городские стены и ворота Намазгох, 1920–1930, Узбекистан, Бухарская область, Бухара.

Namazgoh city walls and gates, 1920–1930, Uzbekistan, Bukhara region, Bukhara.

Хорезмдегі бекініс қабырғасы.
Дереккөз: Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты.

Крепостная стена в Хорезме.
Источник: личный архив Р. Г. Мурадова

Мурадова – Fortress wall in Khorezm.
Source: personal archive of R. G. Muradov.

ВНЕШНЯЯ КРЕПОСТНАЯ СТЕНА XIX в.

Цитадель и шахристан укреплены крепостной стеной. Последняя состоит из западной и восточной части. В восточной части расположено 2 двора, где по периметру обнаружены жилые, хозяйственные и сторожевые/казарменные помещения. В западной части расположено 4 сторожевых помещения. В целом, комплекс состоит из 13 помещений, содержащих суфы, очаги, печи и 2 айвана с летними суфами и тандырами.

Археология
Археология
Archaeology

EXTERNAL FORTRESS WALL OF THE XIX C.

The citadel and shakhristan are fortified with a fortress wall. It consists of the western and eastern parts. In the eastern part there are 2 courtyards, where residential, utility and guard/barracks premises are found along the perimeter. In the western part there are 4 guard rooms. In general, the complex consists of 13 rooms containing soufs, hearths, stoves and 2 iwans with summer soufs and tandoori.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

20

19

18

2021

2019

2020

21

- 18** XVII–XIX ғғ. «Тим» қалалық базары
Городской базар «Тим» XVII–XIX вв.
City bazaar «Tim» of the XVII–XIX centuries
- 19** XVII–XIX ғғ. ұсталар орамы
Квартал кузнецов XVII–XIX вв.
Blacksmith's quarter of the XVII–XIX centuries
- 20** XVIII–XIX ғғ. кен балқыту пештері бар ұста цехы.
Кузнечный цех с рудоплавильными печами XVIII–XIX вв.
Blacksmith shop with ore-melting furnaces of the XVIII–XIX centuries
- 21** Б.з.д. I ғ. – б.з. IV ғ. ежелгі цитадельдің бекініс қабырғасы
Крепостная стена древней цитадели I в. до н.э. – IV в.н.э.
The fortress wall of the ancient citadel of the 1st century BC – IV century AD

XVII–XIX ғғ. «ТИМ» ҚАЛАЛЫҚ БАЗАРЫ

Базар «тим» типті монументалды құрылыс түрінде берілген. Нысан ең жоғарғы деңгейде үш бөліктен тұрды – Шығыс қанаты, орталық бөлігі және батыс қанаты. Мұнда 30 бөлек бөлме табылды. Нысанның өзі XVIII–XIX ғғ. Түркістанның топографиялық карталарында анықталған.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Бұқарадағы мақта базары.

А. В. Левиннің «Орыс Түркістандағы Анзобқа обаға қарсы экспедиция» фотоальбомынан.

Хлопковый базар в Бухаре.

Из фотоальбома А. В. Левина «Противочумная экспедиция в Анзоб в русском Туркестане».

Cotton bazaar in Bukhara.

From the photo album of A. V. Levin «Anti-plague expedition to Anzob in Russian Turkestan».

Түркістан. Пошта маркасы. 1916 ж.
Туркестан. Почтовая марка. 1916 г.
Turkestan. Postage stamp. 1916.

Каршыдағы базар.

XX ғ. Басы. Дереккөз: Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты.

Базар в Карши.

Нач. XX в. Источник: личный архив Р. Г. Мурадова.

Bazaar in Karshi.

The beg. of the XX century. Source: personal archive of R. G. Muradov.

Тараздағы базар.

Жалпы көрініс. Дереккөз: Р. Г. Мурадовтың жеке мұрағаты

Базар в Таразе.

Общий вид. Источник: личный архив Р. Г. Мурадова.

Bazaar in Taraz.

General view. Source: personal archive of R. G. Muradov.

Түркістан қ. жоспары. 1854 г. Қазақстан тарихы мен мәдениетінің үлкен атласы альбомынан. ABDI, Алматы 2008. Б. 391. (Қызылмен базар белгіленген).

План г. Туркестан. 1854 г. Из альбома Большой атлас истории и культуры Казахстана. ABDI, Алматы 2008. С. 391. (Красные отмечен базар).

The plan of Turkestan. 1854. From the album The Great Atlas of the history and culture of Kazakhstan. ABDI, Almaty 2008. p. 391. (Red marked bazaar).

ГОРОДСКОЙ БАЗАР «ТИМ» XVII–XIX ВВ.

Базар представлен в виде монументального сооружения, относящегося по типу к «тим». Объект по самому верхнему уровню состоял из трех частей – восточного крыла, центральной части и западного крыла. Здесь обнаружено 30 отдельных помещений. Сам объект идентифицируется на топографических картах Туркестана XVIII–XIX вв.

Археология
Археология
Archaeology

CITY BAZAAR «TIM» OF THE XVII-XIX CENTURIES

The bazaar is presented in the form of a monumental structure belonging to the «tim» type. The object at the highest level consisted of three parts – the east wing, the central part and the west wing. There are 30 separate rooms found here. The object itself is identified on topographic maps of Turkestan of the XVIII–XIX centuries.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

19

XVII–XIX ғғ. ҰСТАЛАР ОРАМЫ

Ұсталар орамы – өндірістік және тұрғын үй-жайлардың тұтас кешені. Орталық кіреберіс солтүстік жақта орналасқан және негізгі қалаішілік көшеге қарай шыққан. Орам аумағында металл бұйымдарын өндіру мен жөндеудің іздері – пештер, темір пластиналардан жасалған дайындамалар, темір қождарының көп мөлшері табылды.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Ұста өндірісі. Ұстахана.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Кузнечное производство. Кузница.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Blacksmithing production. The forge.
Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Джизақ қаласы. Қата-Базар, қаланың бөлігі.
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Город Джизак. Ката-Базар, часть города.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

The city of Jizzakh. Kata-Bazaar, part of the city.
Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Ыдыс-аяқ. Металлдан жасалған үй ыдыстары
«Түркістан альбомынан» фото (1871–1872).

Утварь. Домашняя металлическая посуда.
Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

Utensils and dishes. Home metal tableware.
Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

КВАРТАЛ КУЗНЕЦОВ XVII–XIX ВВ.

Квартал кузнецов представляет собой целый комплекс производственных и жилых помещений. Центральный вход был расположен в северной части и выходил на магистральную внутригородскую улицу. На территории квартала обнаружены следы производства и ремонта изделий из металла – печи, заготовки из железных пластин, большое количество железного шлака.

Археология
Археология
Archaeology

BLACKSMITH'S QUARTER OF THE XVII–XIX CENTURIES

The blacksmith's quarter is a whole complex of industrial and residential premises. The main entrance was located in the northern part and faced the main inner-city street. Traces of production and repair of metal products were found on the territory of the quarter – furnaces, blanks made of iron plates, a large amount of iron slag.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

Кенді балқыту пештері бар соғу цехы Тоған қалалық су қоймасының жағасындағы ауқымды құрылым болып табылады. Ол руда мен темірді көп сатылы өңдеу цехынан тұрады. Кешен құрамында әртүрлі пештер, сонымен қатар цехтар, темір дайындамаларын сақтайтын және өңдейтін және әртүрлі бұйымдар жасайтын бөлмелер бар.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

XIX ғ. ұстахана. Ташкент. Мұрағаттық фотосурет.
Кузница XIX в. Ташкент. Архивная фотография.
The forge of the XIX c. Tashkent. Archival photo.

Ош қаласы. Тері илеу кәсібі.
Былғары бұйымдарын, аяқ киім жөндеу.
Дереккөз: Қырғыз фотомұрағаты. 1908 ж.

Город Ош. Скорняжное ремесло.
Ремонт изделий из кожи, обуви.
Источник: «Кыргызский фотоархив». 1908 г.

The city of Osh. Furrier craft. Repair of leather goods, shoes. Source: «Kyrgyz Photo Archive». 1908.

Пржевальск қаласындағы станоктары бар және ат тағалайтын ұста шеберханасының сыртқы көрінісі. Дереккөз: «Қырғыз фотомұрағаты». 1920 ж.

Наружный вид кузнечной мастерской со станками и ковкой лошадей в городе Пржевальск.
Источник: «Кыргызский фотоархив». 1920 г.

Exterior view of a blacksmith shop with machines and forging horses in the city of Przewalsk.
Source: «Kyrgyz Photo Archive». 1920.

XIX ғ. темір ұстасы. Ташкент. Мұрағаттық фотосурет.
Кузнец XIX в. Ташкент. Архивная фотография.
The blacksmith of the XIX c. Tashkent. Archival photo.

КУЗНЕЧНЫЙ ЦЕХ С РУДОПЛАВИЛЬНЫМИ ПЕЧАМИ XVIII–XIX ВВ.

Кузнечный цех с рудоплавильными печами представлен масштабным сооружением на берегу городского водоема Тоган. Он состоит из цеховых помещений для многоэтапной обработки руды и железа. В комплекс входят различные печи, а также мастерские, помещения для хранения и обработки заготовок железа и изготовления различных изделий.

Археология
Археология
Archaeology

BLACKSMITH SHOP WITH ORE- MELTING FURNACES OF THE XVIII–XIX CENTURIES

The blacksmith shop with ore-smelting furnaces is represented by a large-scale construction on the shore of the Togan city reservoir. It consists of workshop rooms for multi-stage processing of ore and iron. The complex includes various furnaces, as well as workshops, rooms for storing and processing iron blanks and manufacturing various products.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

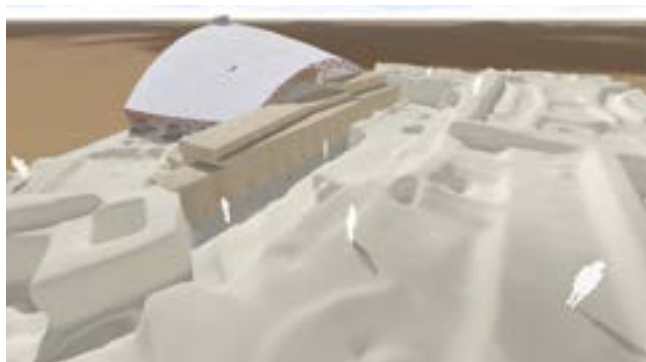
Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

21

Б.З.Д. I ғ. – Б.З. IV ғ. ЕЖЕЛГІ ЦИТАДЕЛЬДІҢ БЕКІНІС ҚАБЫРҒАСЫ

Бұл нысан Қазақстан аумағындағы ең ежелгі бекініс қабырғасы болып табылады. 2021 жылы б. з. д. I ғ. – б. з. IV ғ. жататын бекініс қабырғасының оңтүстік-шығыс бөлігі ашылды. Осы аймақта б. з. VI–VII ғғ. жататын 5 үйжай анықталды және зерттелді.

3D тарихи қайта жаңғырту
3D историческая реконструкция
3D reconstruction

ТАРИХИ АНАЛОГТАР

ИСТОРИЧЕСКИЕ АНАЛОГИ HISTORICAL ANALOGUES

Ескі Мерв Қирандылары. Қыз-Қала. Каспий маңы облысы. Светлана Горшенинаның мұрағаты. «Клод Рапеннің ашықхаттар жинағы. Түркістан ашықхаттары, XIX ғ. аяғы – XX ғ. басы» қоры

Развалины Старого Мерва. Кыз-Кала. Закаспийская область. Архив Светланы Горшениной. Фонд «Коллекция открыток Клода Рапена. Открытки Туркестана, конец XIX – начало XX века.»

The ruins of Old Merv. Kyz-Kala. Transcaspian region. Archive of Svetlana Gorshenina. Foundation «Collection of postcards by Claude Rapin. Postcards of Turkestan, late XIX – early XX century».

Әулие Ата қаласындағы цитадельдің қирандылары. «Түркістан альбомынан» фото (1871–1872)

Развалины цитадели в городе Аулие-Ата. Фото из «Туркестанского альбома» (1871–1872).

The ruins of the citadel in the city of Aulie-Ata. Photo from the «Turkestan album» (1871–1872).

Ескі Мерв Қирандылары. Қабырға қалдықтары. Светлана Горшенинаның мұрағаты. «Клод Рапеннің ашықхаттар жинағы. Түркістан ашықхаттары, XIX ғ. аяғы–XX ғ. басы» қоры.

Развалины древнего Мерва. Остатки стены. Архив Светланы Горшениной. Фонд «Коллекция открыток Клода Рапена. Открытки Туркестана, конец XIX – начало XX века.»

Ruins of ancient Merv. The remains of the wall. Archive of Svetlana Gorshenina. Foundation «Collection of postcards by Claude Rapin. Postcards of Turkestan, late XIX – early XX century».

КРЕПОСТНАЯ СЕНА ДРЕВНЕЙ ЦИТАДЕЛИ I В. ДО Н.Э. – IV В.Н.Э.

Этот объект представляет собой самую древнюю крепостную стену на территории Казахстана. В 2021 году вскрыт юго-восточный участок крепостной стены, датируемый I в. до н.э. – IV в.н.э. На этом участке выявлено и исследовано 5 помещений, относящихся к VI–VII вв. н.э.

Археология
Археология
Archaeology

THE FORTRESS WALL OF THE ANCIENT CITADEL OF THE I CENTURY BC - IV CENTURY AD

This object is the oldest fortress wall on the territory of Kazakhstan. In 2021, the south-eastern section of the fortress wall was opened, dating to the I century BC – IV century AD. 5 rooms belonging to the VI-VII centuries AD were identified and investigated on this site.

Консервация және ғылыми қайта қалпына келтіру
Консервация и научная реставрация
Conservation and scientific restoration

Ғылыми қалпына келтіру

Научная реставрация

Scientific restoration

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ ЖӘДІГЕРЛЕР

АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ АРТЕФАКТЫ

ARCHAEOLOGICAL ARTIFACTS

«Күлтөбе қалажұрты» ескерткішін археологиялық зерттеу барысында ежелгі шеберлердің қыш бұйымдары, зергерлік әшекейлері және аспаптары, сондай-ақ көптеген нумизматикалық материалдарды құрайтын бірегей жәдігерлер табылды және зерттелді.

Керамикадан жасалған жәдігерлердің жалпы саны 20 000-нан астам фрагментті құрайды, олардың ішінен VII–XX ғ. басына дейінгі ең құнды археологиялық тұтас ыдыстар іріктеліп, салынды.

II–III ғғ. жататын алтыннан жасалған бұйымдарды, сондай-ақ XII–XIX ғғ. күмістен және басқа металдардан жасалған әшекейлерді қамтитын **зергерлік бұйымдар 70 бірліктен** астам қорды құрайды.

VII–XX ғ. басындағы күміс, қола және мыс монеталарды қоса алғанда, **700-ден астам нумизматикалық материал табылды және зерттелді**.

«Күлтөбе қалажұрты» ескерткішінің археологиялық топтамасы толығымен «Әзірет Сұлтан» мемлекеттік тарихи-мәдени мұражай-қорығының қорына берілді.

В ходе археологического исследования памятника «Городище Культобе» обнаружены и изучены уникальные артефакты, представленные керамическими изделиями, ювелирными украшениями и инструментами древних мастеров, а также большим количеством нумизматического материала.

Общая численность артефактов из керамики составляет более 20 000 фрагментов, из которых отобраны и зарисованы самые ценные археологически целые сосуды, датируемые VII – началом XX вв.

Ювелирные изделия, включающие изделия из золота, датируемые II–III в., а также украшения из серебра и других металлов XII–XIX вв. составляют фонд в **более 70 единиц**.

Обнаружено и исследовано более 700 единиц нумизматического материала, включая серебряные, бронзовые и медные монеты, датируемые VII – началом XX вв.

Археологическая коллекция памятника «Городище Культобе» полностью передана в фонд Государственного историко-культурного музея-заповедника «Азрет-Султан».

During the archaeological study of the monument «The Kultobe Settlement», unique artifacts were discovered and studied, represented by ceramic products, jewelry and tools of ancient masters, as well as a large amount of numismatic material.

The total number of ceramic artifacts is more than 20,000 fragments, from which the most valuable archaeologically intact vessels dating from the VII to the early XX centuries were selected and sketched.

Jewelry, including gold products dating to the II–III centuries, as well as jewelry made of silver and other metals of the XII–XIX centuries, make up a fund of more than 70 units.

More than 700 units of numismatic material, including silver, bronze and copper coins dating to the VII – early XX centuries, have been discovered and examined.

The archaeological collection of the monument «The Kultobe settlement» has been fully transferred to the fund of the State Historical and Cultural Museum-Reserve «Azret-Sultan».

2019

Алтын сырғалар
III–IV ғғ. II жартысы

Золотые серьги
II пол. III–IV вв.

Gold earrings
The middle
of II c. – III–IV centuries

Алтын әшекей заттар бөлшектері
III–IV ғғ. II жартысы

Детали золотых украшений
II пол. III–IV вв.

Gold jewellery details
The middle of II c. – III–IV centuries

Алтын әшекей заттар бөлшектері «Қабыстырылған қоңыраулар»
III–IV ғғ. II жартысы

Детали золотых украшений «Сплюснутые колокольчики»
II пол. III–IV вв.

Gold jewellery details «Flattened bells»
The middle of II c. – III–IV centuries

Қола қоңыраулар
III–IV ғғ. II жартысы

Колокольчики из бронзы
II пол. III–IV вв.

Bronze bells
The middle of II c. – III–IV centuries

Қола салпыншақтар
III–IV ғғ. II жартысы

Бронзовые подвески
II пол. III–IV вв.

Bronze pendants
The middle of II c. – III–IV centuries

Тесілген ақықтастар
III–IV ғғ. II жартысы

**Пронизки
из сердолика**
II пол. III–IV вв.

Carnelian beadings
The middle
of II c. – III–IV centuries

Тас бұйымдар
III–IV ғғ. II жартысы

Каменные изделия
II пол. III–IV вв.

Stone products
The middle
of II c. – III–IV centuries

Алқа
III–IV ғғ. II жартысы

Ожерелье
II пол. III–IV вв.

Necklace
The middle
of II c. – III–IV centuries

Руникалық жазуы бар қыш ыдыс. Саз. IX ғ.

Бұл керамикалық ыдыс салттық құмыралар санатына жатады. Ыдыстың биіктігі 23 см, ернеуінің диаметрі 18 см. Құмырада жиырмадан астам руникалық белгілерден тұратын үш жолды жазбасы бар. Жазу жолдары ыдыс ернеуінен түбіне дейін тік бағытта орналасқан және күйдіргенге дейін шикі бетке салынған. И. Л. Кызласовтың пікірінше бұл жазу IX ғ. «ашықтастық жазбасына» жатуы мүмкін.

Керамический сосуд с руническим письмом. Глина. IX в.

Этот керамический сосуд относится к категории ритуальных горшков. Сосуд в высоту составляет 23 см., диаметр венчика – 18 см. Горшок имеет трехстрочную надпись, состоящую из более двух десятков рунических знаков. Строки имеют вертикальное направление от венчика сосуда к донцу и были нанесены на сырую поверхность до обжига. Согласно мнению И. Л. Кызласова данная надпись относится к «ачикташскому письму» и может быть датирована IX в. Сама письменность еще не расшифрована.

Ceramic vessel with runic Inscription. Clay. IX c.

This ceramic vessel belongs to the category of ritual pots. The vessel is 23 cm high, the diameter of the ring 18 cm. The pot has a three-line inscription consisting of over two dozen runic signs. The inscription is vertically from the ring to the bottom, and was made in the wet surface before firing. In I. L. Kyzlasov's opinion, this inscription belongs to the «Achiktash script» and can be dated to the IX century.

Керамикалық құмыра

Саз. II–IV ғғ.

Кувшин керамический

Глина. II–IV вв.

Ceramic pitcher

Clay. II–IV centuries

Керамикалық ыдыс

Саз. IX–X ғғ.

Керамический сосуд

Глина. IX–X вв.

Ceramic unit

Clay. IX–X centuries

Керамикалық ыдыс

Саз. VII–VIII ғғ.

Керамический сосуд

Глина. VII–VIII вв.

Ceramic unit

Clay. VII–VIII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. VIII–IX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. VIII–IX вв.

Ceramic pitcher

Clay. VIII–IX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. IX–XI ғғ.

Кувшин керамический

Глина. IX–XI вв.

Ceramic pitcher

Clay. IX–XI centuries

Керамикалық құмыра

Саз. IX–X ғғ.

Кувшин керамический

Глина. IX–X вв.

Ceramic pitcher

Clay. IX–X centuries

Шырағдан – керамикалық майшам
Саз. X ғ.

Шырақдан – светильник керамический
Глина. X в.

Shyrakdan – ceramic lamp
Clay. X century

Шырақ – керамикалық майшам
Саз, жылтырақ жалатылған. X–XII ғғ.

Чираг – светильник керамический
Глина, глазурь. X–XII вв.

Shyraq – ceramic lamp
Clay, glaze. X–XII centuries

Шырақ – керамикалық майшам
Саз. X ғғ.

Чираг – светильник керамический
Глина. X вв.

Shyraq – ceramic lamp
Clay. X century

Керамикалық қақпақ
Саз. X–XII ғғ.

Крышка керамическая
Глина. X–XII вв.

Ceramic lid
Clay. X–XII centuries

Керамикалық қақпақ
Саз. X–XII ғғ.

Крышка керамическая
Глина. X–XII вв.

Ceramic lid
Clay. X–XII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. X–XII ғғ.

Горшок керамический

Глина. X–XII вв.

Ceramic pot

Clay. X–XII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XI–XII ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XI–XII вв.

Ceramic pitcher

Clay. XI–XII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XI–XII ғғ.

Горшок керамический

Глина. XI–XII вв.

Ceramic pot

Clay. XI–XII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XI–XII ғғ.

Горшок керамический

Глина. XI–XII вв.

Ceramic pot

Clay. XI–XII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. X–XII ғғ.

Горшок керамический

Глина. X–XII вв.

Ceramic pot

Clay. X–XII centuries

Керамикалық құман

Саз. X–XII ғғ.

Кувшин керамический

Глина. X–XII вв.

Ceramic pitcher

Clay. X–XII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XI–XII ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XI–XII вв.

Ceramic pitcher

Clay. XI–XII centuries

Керамикалық тостаған

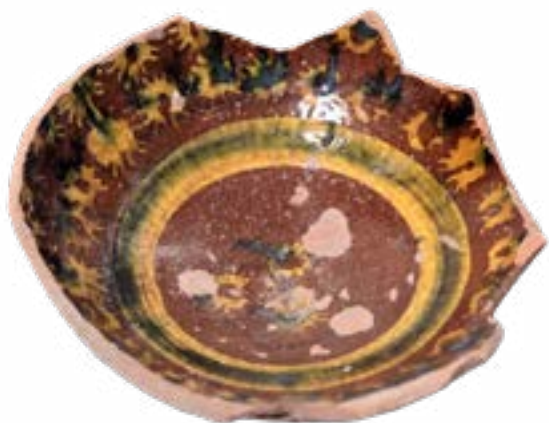
Саз. XI–XII ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XI–XII вв.

Ceramic bowl

Clay. XI–XII centuries

Керамикалық табақ

Саз. XIII–XIV ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XIII–XIV вв.

Ceramic plate

Clay. XIII–XIV centuries

Керамикалық табақ

Саз. X–XI ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. X–XI вв.

Ceramic plate

Clay. X–XI centuries

Керамикалық табақ

Саз. III–IV ғғ.

Блюдо керамическое

Глина. III–IV вв.

Ceramic bowl

Clay. III–IV centuries

Керамикалық табақ
Саз. XII ғ.

Керамическое блюдо
Глина. XII в.

Ceramic plate
Clay. XII century

Керамикалық ыдыс
Саз. XIV–XVI ғғ.

Керамический сосуд
Глина. XIV–XVI вв.

Ceramic unit
Clay. XIV–XVI centuries

Ыдыс фрагменті
Саз. XVII–XVIII ғғ.

Фрагмент сосуда
Глина. XVII–XVIII вв.

Fragment of a vessel
Clay. XVII–XVIII centuries

**Миниатюралы
керамикалық құман**
Саз. XVII–XVIII ғғ.

**Кувшин миниатюрный,
керамический**
Глина. XVII–XVIII вв.

Miniature pitcher. Ceramic
Clay. XVII–XVIII centuries

Керамикалық құмыра
Саз. XVIII–XIX ғғ.

Кувшин керамический
Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic pitcher
Clay. XVIII–XIX centuries

Миниатюралы керамикалық ыдыс
Саз. X–XI ғғ.

Миниатюрный сосуд керамический
Глина. X–XI вв.

Miniature ceramic pot
Clay. X–XI centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XVIII–XIX centuries

Қ.А. Ясауи кесенесінің зерленген қаптама тақтайшалар фрагменттері

Саз, жылтырақ жалатылған. XIV ғ.

Фрагменты глазуриванной облицовочной плитки с мавзолея Х.А. Ясауи. Глина, глазурь. XIV в.

Fragments of glazed facing tiles from the mausoleum of A. Yasawi. Clay, glaze. XIV century

Керамикалық хош иісті түтін шығаратын аспап аяғы

Саз. XI–XII ғғ.

Ножка курильницы керамической

Глина. XI–XII вв.

Ceramic cassiole's leg

Clay. XI–XII centuries

КУЛТӨБЕ КІТАПТАРЫ

КНИГИ КУЛЬТОБЕ

BOOKS OF KULTOVE

Қазіргі уақытта көлтөбелік кітаптардың авторларын анықтау мүмкін емес, олардың нашар сақталуы «Қырым аралы» ғылыми-тәжірибелік зертханасында көп еңбекті қажет ететін қалпына келтіру жұмыстарын жүзеге асыруды алдын-ала анықтады.

Белгілі қазақстандық реставратор Қ. Алтынбеков күлтөбелік кітаптардың қағаз құрамы – қылқан жапырақты ағаш массасы деп есептейді. Кітаптарды сақтау және қалпына келтіру жұмыстары аяқталғаннан кейін кітаптардың мерзімі мен шығу тегін дәлірек анықтауға болады.

Кітаптар Құранның түсіндірмесі болуы мүмкін.

На данный момент определить авторство культобинских книг не представляется возможным, их плохая сохранность предопределила осуществление трудоемких реставрационных работ в научно-экспериментальной лаборатории «Остров Крым».

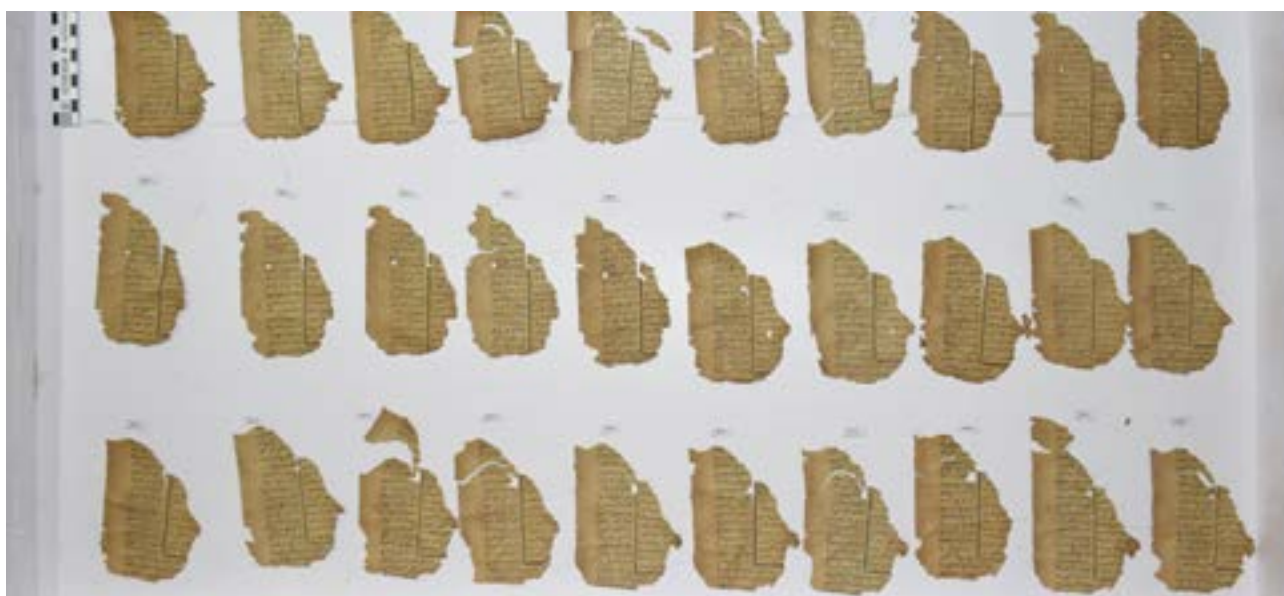
Известный казахстанский реставратор К. Алтынбеков считает, что состав бумаги культобинских книг – это хвойная древесная масса. Более точное определение датировки и происхождения книг возможно после завершения работ по консервации и реставрации страниц.

Предположительно книги являются пояснениями к Корану.

At the moment, it is not possible to determine the authorship of the Kultobe books; their poor state of preservation has predetermined the implementation of time-consuming restoration work in the scientific and experimental laboratory «Island of Krym».

The famous Kazakh restorer K. Altynbekov believes that the composition of the paper of the Kultobe books is coniferous wood pulp. A more precise determination of the dating and origin of the books is possible after the completion of the conservation and restoration of the pages.

Presumably the books are explanations of the Qoran.

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық табақ

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic plate

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық бұйымның түбі

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Донце керамического изделия

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic base

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic bowl

Clay. XVIII–XIX centuries

Археологиялық бүтін түбек

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Археологически целый тубек

Глина. XVIII–XIX вв.

Archeological saved tubek

Clay. XVIII–XIX centuries

Археологиялық бүтін түбек
Саз. XVIII–XIX ғғ.

Археологически целый тубек
Глина. XVIII–XIX вв.

Archeological saved tubek
Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық құмыра
Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық ыдыс
Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамический сосуд
Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic unit
Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық құмыра
Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра
Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра
Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра фрагменті
Саз. XVIII–XIX ғғ.

Фрагмент керамического кувшина
Глина. XVIII–XIX вв.

Fragment of a ceramic jug
Clay. XVIII–XIX centuries

Баланың ысқырғышы
Саз. XVII–XVIII ғғ.

Детская свистулька
Глина. XVII–XVIII вв.

Penny whistle
Clay. XVII–XVIII centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық ыдыс

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамический сосуд

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic unit

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық ыдыс

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамический сосуд

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic unit

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Құстың қола мүсіншесі
Металл. XVI–XVIII ғғ.

Бронзовая скульптурка птицы
Металл. XVI–XVIII вв.

Small bronze sculpture. Bird
Metal. XVI–XVIII centuries

Жарық беретін құрылғы-шырағдан
Металл. XVIII–XIX ғғ.

Осветительный прибор-канделябр
Металл. XVIII–XIX вв.

Candelabrum lighting
Metal. XVIII–XIX centuries

Қола шырақшам
Металл. XIX ғғ.

Бронзовый светильник
Металл. XIX вв.

Bronze lamp
Metal. XIX century

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Горшок керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pot

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Горшок керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pot

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық құмыра

Саз. XIX–XX ғғ.

Кувшин керамический

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic pitcher

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық түбектер

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Тубеки керамические

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic tubecs

Clay. XVIII–XIX c.

Керамикалық сабын қалыптары

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамические формы для мыла

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic soap molds.

Clay. XIX–XX c.

Керамикалық тостаған

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық табақ

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic plate

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық табақ

Саз. XIII–XIV ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XIII–XIV вв.

Ceramic plate

Clay. XIII–XIV centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық табақ

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XVIII–XIX вв.

Ceramic plate

Clay. XVIII–XIX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық тостаған
Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық табақ
Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическое блюдо
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic plate
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық тостаған
Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық тостаған
Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық тостаған
Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша
Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl
Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық табақ

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic plate

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық табақ

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic plate

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық тостаған

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическая чаша

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic bowl

Clay. XIX–XX centuries

Керамикалық табақ

Саз. XIX–XX ғғ.

Керамическое блюдо

Глина. XIX–XX вв.

Ceramic plate

Clay. XIX–XX centuries

Шебер-өндірушінің таңбасы бар күйдірілген кірпіш

Саз. XVIII–XIX ғғ.

Жженный кирпич с тамгой мастера-производителя

Глина. XVIII–XIX вв.

Burnt brick with tamga of the master manufacturer

Clay. XVIII–XIX c.

Қаптау кірпіштерінің сынықтары

Саз. XV ғ.

Фрагменты облицовочного кирпича

Глина. XV в.

Fragments of facing bricks

Clay. XV c.

Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің панелінің қаптау кірпіші

Саз. XV ғ.

Облицовочный кирпич от панели

мавзолея Кожа Ахмеда Ясави

Глина. XV в.

Facing brick from the panel of the mausoleum of the Koja Ahmed Yasawi.

Clay. XV c.

Тас мөр

Саз. XIX–XX ғғ.

Каменная печать-штамп

Глина. XIX–XX вв.

Stone seal-stamp.

Clay. XIX–XX c.

Қайрақ-тұмар. Жазуы бар пышақ қайрағыш. XIX ғ.

Кайрак-амулет. Точило для заточки ножей с надписью. XIX в.

Kayrak-amulet. A knife sharpener with an inscription. XIX c.

Күннің бейнесі бар пластина

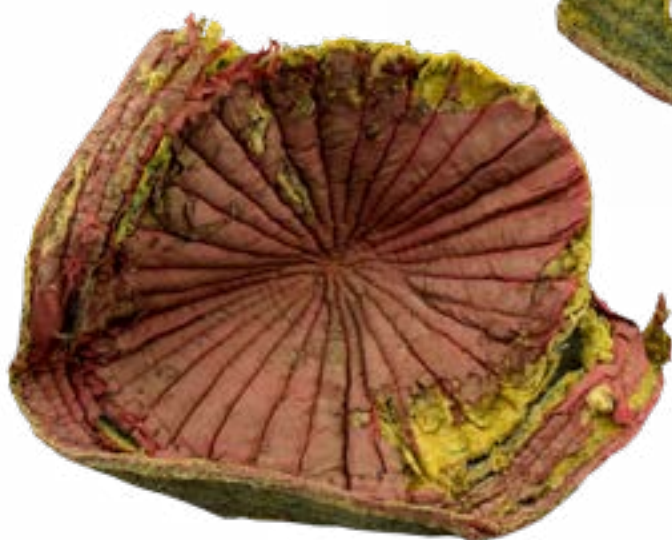
Мыс. XIX–XX ғғ.

Пластина с солярным изображением

Медь. XIX–XX вв.

A plate with a solar image.

Copper. XIX–XX c.

Бас киімдер
XIX–XX ғғ.

Головные уборы
XIX–XX вв.

Hats
XIX–XX c.

КУЛТӨБЕ НУМИЗМАТИКАСЫ

Жобаны жүзеге асыру кезеңінде VII-ден XIX ғғ. дейінгі 800-ден астам нумизматикалық материал табылды.

НУМИЗМАТИКА КУЛЬТӨБЕ

За период реализации проекта обнаружено более 800 единиц нумизматического материала, датируемого от VII до XIX вв.

NUMISMATIC OF KULTÖBE

During the period of the project, more than 800 numismatic materials dating from the VII to the XIX centuries were discovered.

Монета. Фалс. Саманидтер.
[Шаш, тип 253/867 ж.] Наср I б.
Ахмад б. Асад.

Монета. Фалс. Саманиды.
[Шаш, тип 253/867 г.]
Наср I б. Ахмад б. Асад.

Coin. Fals. Samanids.
[Shash, type 253/867]
Nasr I b. Ahmad b. Asad.

Түргеш қағанаты.
Анонимді. Қытай типті монета, құйылған. Таңбасы «ромб және доға».
б.з. VII ғ. соңы – VIII ғ. бірінші жартысы

Тюргешский каганат. Анонимная.
Монета китайского типа, литая.
Тамга «ромб и дуга».
Конец VII – первая половина VIII вв.н.э.

The Turgesh khaganate. Anonymous.
A coin of the Chinese type, cast.
Tamga «rhombus and arc».
The end of the VII – the first half of the VIII centuries AD.

Ортасында төртбұрышты тесігі бар қола монета
VII ғ. соңы – VIII ғ. бірінші жартысы. Түргеш қағанаты.

Монета бронзовая. с квадратным отверстием в центре.
Кон. VII – пер. пол. VIII вв.
Тюргешский каганат.

A bronze coin. With a square hole in the center.
The end of the VII – first half of the VIII c.
The Turgesh khaganate.

**Тимуридтер. Әмір Темір.
Фулус. [7]85 / 1383–84 ж. Әмір
Темірдің таңбасы. Самарқанд.**

**Тимуриды. Амир Тимур.
Фулус. [7]85 / 1383–84 г. Тамга амира
Тимура. Самарқанд.**

**Timurids. Amir Temur.
Fulus. [7]85 / 1383–84. Tamga of amir
Timur. Samarkand.**

**Тимуридтер. Самарқанд,
786–785/1384–1385 ж.,
Әмір Темір интитуляциясымен.
Алдыңғы жағында: Әмір
Темір таңбасы (үш сақина),
сегменттерде: .../ Самар/ канд.
Реверсінде: шаршы картушта –
әмір / Темір. Жылы жоғалған.**

**Тимуриды. Самарқанд,
786–785/1384–1385 г.,
с интитуляцией: амир Тимур.
На аверсе: тамга амира Тимура (три
кольца), в сегментах: .../Самар/ канд. На
реверсе: в квадратном картуше –
амир / Тимур. Год утрачен.**

**Timurids. Samarkand,
786-785/1384-1385, with intitulation:
Amir Timur. On the obverse: tamga of
Amir Timur (three rings), in segments: .../
Samar/ kand. On the reverse: in a square
cartouche – Amir / Timur. The year is lost.**

**Тимуридтер. Самарқанд,
786 / 1384 ж., Әмір Темір
интитуляциясымен.**

**Тимуриды. Самарқанд
786 / 1384 г., с интитуляцией:
амир Тимур.**

**Timurids. Samarkand
786 / 1384, with intitulation:
Amir Timur.**

Жошидтер.

Пул. Анонимді. 77х г.х. / 137х ж.
(Орыс-хан заманы).

Джучиды. Пул. Анонимный.
77х г.х. / 137х г. (время Урус-хана).

The Juchids. Pool. Anonymous.
77x G.H. / 137x. (the time of Urus Khan).

**Саманидтер. Исмаил б.
Ахмад. Фалс.**
2(8/9х)/893–907 ж.
Самарқанд.

Саманиды. Исмаил б. Ахмад. Фалс.
2(8/9х)/893–907 г. Самарқанд.

Samanids. Ismail b. Ahmad. Fals.
2(8/9x)/893-907. Samarkand.

**Монета. Фулус.
Шейбанидтер.**
995/1587 ж.
Анонимді (Әділ хан).

Монета. Фулус. Шейбаниды.
995/1587 г. Анонимная (адил хан).

Coin. Fulus. Sheibanids.
995/1587 Anonymous (adil Khan).

Саманидтер-Қараханидтер.

Салық ақшасы. Бұрын
қайтыс болған Бағдад халифасы
әл-Махдидің есімі жазылға.
Жылы мен ақша сарайы
көрсетілмеген. X ғасыр.

**Саманиды-Караханиды.
Налоговые деньги.**
С именем давно умершего багдадского
халифа ал-Махди. Год и монетный двор
не указывался. X век.

**Samanids-Karakhanids.
Tax money.** With the name of the long-
dead Baghdad Caliph al-Mahdi. The year
and mint were not specified. X c.

Қоқан хандығы. Фулус. XIX ғ.
Жазулары жоғалған, дәл атрибуциялау мүмкін емес. Тиын пішініне сәйкес Шахрисабдағы Қожа Кули де болуы да мүмкін (1256–1262/1840–1846 жж.).

Кокандское ханство. Фулус. XIX в.
Надписи утрачены, точная атрибуция невозможна. По форме монеты это может быть и Ходжа Кули в Шахрисабзе (1256–1262/1840–1846 гг.).

Kokand Khanate. Fulus. XIX c.
The inscriptions are lost, exact attribution is impossible. According to the shape of the coin, it may also be Khoja Kuli in Shakhrisabz (1256–1262/1840–1846).

Меңгі. Қоқан хандығы. Белгісіз фулус
(Шир-`Али хан билеген кезең 1258–1260 / 1842–1844 жж.), 1259 / 1843 ж., Қоқан қ.

Минги. Кокандское ханство. Анонимный фулус
(время правления Шир-`Али хана 1258–1260 / 1842–1844 гг.), 1259 / 1843 г., Хуканд.

Mingi. Kokand Khanate. Anonymous Fulus
(during the reign of Shir-`Ali Khan 1258–1260 / 1842–1844), 1259 / 1843, Hukand.

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Ферғана.
Жылы көрсетілмеген. Wali –ni`ami титулымен белгісіз шығарылым (Худайар бай ретінде 1-ші билігі – 1260–1263/1844–1847 жж.).

Монета. Фулус. Кокандское ханство. Ферғана.
Год не указан. Анонимный выпуск с титулом Wali – ni`ami (Худайар 1-е правление в качестве бая – 1260–1263/1844–1847 гг.).

Coin. Fulus. Kokand Khanate. Ferghana.
The year is not specified. Anonymous issue with the title Wali – ni`ami (Hudayar 1st reign as bai – 1260–1263/1844–1847).

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан латифі. 12xx ж. Худайар хан ретінде (1263–1275/1847–1858 жж.).

Монета. Фулус. Кокандское ханство. Хуканд латиф. 12xx г.х. Худайар как хан (1263–1275/1847–1858 гг.).

Coin. Fulus. Kokand Khanate. Hukandi latif. 12xx. Khudayar as Khan (1263–1275/1847–1858).

Меңгі. Қоқан хандығы. Таңба. Худайар хан (Худайар ханның билігі кезі 1263–1275 / 1847–1858 жж.), 1268–1275 /1851–1859 жж. Кезеңінде соғылған, Қоқан латифі.

Минги. Кокандское ханство. Танга. Худайар хан (время правления Худайар хан 1263–1275 / 1847–1858 гг.), бита в период 1268–1275 /1851–1859 гг., Хуканд латиф.

Mingi. Kokand Khanate. Tanga. Khudayar Khan (reign time Khudayar Khan 1263–1275 / 1847–1858), bit in the period 1268–1275 /1851–1859, Hukandi latif.

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан қ. Жылы 12xx ж. Белгісіз шығарылым. Худайар хан ретінде [1263– 1275/1847–1858 жж.].

Монета. Фулус. Кокандское ханство. Хуканд. Год 12xx г.х. Анонимный выпуск Худайар как хан. [1263–1275/1847–1858 гг.].

Coin. Fulus. Kokand Khanate. Hukand. Year 12xx. Anonymous issue Khudayar as Khan. [1263–1275/1847–1858].

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан қ. Жылы 1269/1852–1853 ж. Белгісіз шығарылым. Худайар хан ретінде [1263–1275/1847–1858 жж.].

Монета. Фулус. Кокандское ханство. Хуканд. Год 1269/1852–1853 г. Анонимный выпуск Худайар как хан. [1263–1275/1847–1858 гг.].

Coin. Fulus. Kokand Khanate. Hukand. Year 1269/1852–1853. Anonymous release of Khudayar as Khan. [1263–1275/1847–1858].

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан латифі.

Жылы? Типі 1269 ж.х. Белгісіз шығарылым. Худайар хан ретінде (1263– 1275/1847–1858 жж.).

Монета. Фулус. Кокандское ханство. Хуканд латиф. Год? Тип 1269 г.х. Анонимный выпуск Худайар как хан (1263–1275/1847–1858 гг.).

Coin. Fulus. Kokand Khanate. Hukandi latif. A year? Type 1269H. Anonymous issue of Khudayar as Khan (1263–1275/1847–1858).

Қоқан хандығы. Қоқан латифі.

Жадид фулусы. Худайар ханның билігі кезі. 1269 / 1852–1853 ж.

Кокандское ханство. Хуканд латиф. Фулус джадид. Время правления Худайар-хана. 1269 / 1852–1853 г.

Kokand Khanate. Hukandi latif. Fulus jadid. The reign of Khudayar Khan. 1269 / 1852–1853.

Қоқан хандығы. Қоқан латифі.

Жадид фулусы. Худайар ханның билігі кезі. 1269 / 1852–1853 ж.

Кокандское ханство. Хуканд латиф. Фулус джадид. Время правления Худайар-хана. 1269 / 1852–1853 г.

Kokand Khanate. Hukandi latif. Fulus jadid. The reign of Khudayar Khan. 1269 / 1852–1853.

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан қ.

Монета. Фулус. Кокандское ханство. Хуканд.

Coin. Fulus. Kokand Khanate. Hukand.

**Тиын. Теңге. Қоқан хандығы.
Қоқан латифі.**

1275/1858 ж. Бахадур Малла хан Саййид Мухаммад (1275–1278/1858–1862 жж.).

**Монета. Тенга. Кокандское ханство.
Хуканд латиф.** 1275/1858 г. Бахадур Малла хан Саййид Мухаммад (1275–1278/1858–1862 гг.).

**Coin. Tenga. Kokand Khanate.
Khukandi latif.** 1275/1858 Bahadur Malla Khan Sayyid Muhammad (1275–1278/1858–1862 years).

Қоқан хандығы.

Қоқан қ. Жадид фулусы. Мухаммад Малла ханның билігі кезі. 1276/1859 ж.

Кокандское ханство. Хуканд. Фулус джадид. Время правления Мухаммада Малла-хана. 1276/1859 г.

Kokand Khanate. Hukand. Fulus jadid. The reign of Muhammad Malla Khan. 1276/1859.

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан қ. 1276/1859 ж. Белгісіз шығарылым. Малла хан (1275–1278/1858–1862 жж.).

**Монета. Фулус. Кокандское ханство.
Хуканд.** 1276/1859 г. Анонимный выпуск. Малла хан (1275–1278/1858–1862 гг.).

**Coin. Fulus. Kokand Khanate.
Hukand.** 1276/1859 Anonymous issue. Malla Khan (1275–1278/1858–1862).

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан қ. 1277/1860 ж. Белгісіз шығарылым. Малла хан (1275–1278/1858–1862 жж.).

**Монета. Фулус. Кокандское ханство.
Хуканд.** 1277/1860 г. Анонимный выпуск. Малла хан (1275–1278/1858–1862 гг.).

**Coin. Fulus. Kokand Khanate.
Hukand.** 1277/1860 Anonymous issue. Malla Khan (1275–1278/1858–1862).

Маңғыттар. Бұқар әмірлігі. Фулус. Белгісіз (Алим ханның билеген кезі 1328–1338/ 1910–1920 жж.), 132х(?)/191х(?). Бұқара қ. Номиналы – 2 фулус.

Мангыты. Бухарский эмират. Фулус. Анонимный (время правления 'Алима 1328–1338/1910–1920 гг.), 132х(?)/191х(?) г. Бухара. Номинал – 2 фулуса.

Mangyty. Bukhara Emirate. Fulus. Anonymous (reign time of 'Alima 1328–1338/1910–1920), 132 x(?)/191 x(?) g. Bukhara. The nominal value is 2 fuluses.

Шағатайдтер. Белгісіз тиын. Фалс. Мугалаг. Жылы көрсетілмеген (XIII ғ. аяғы).

Чагатаиды. Анонимная монета. Фалс. Мугалаг. Год не указан (конец XIII в.).

Chagataids. Anonymous coin. Fals. Mugalag. The year is not specified (the end of the XIII century.).

Шайбанидтер, таңба соғылған (тиынның негізі –Тимуридтердің фулусы). XVI ғ. Басы. Тиын негізі –Бұқараның белгісіз фулусы 89х/1485–1493 жж.

Шейбаниды, надчеканка (монетная основа – фулус Тимуридов). Начало XVI в. Монетная основа – анонимный фулус Бухары 89х/1485–1493 гг.

Sheibanids, over-minting (the coin base is the Timurid fulus). The beginning of the XVI century. Coin base – anonymous fulus Bukhara 89x/1485–1493.

Қазақ хандығы. Пұл. Анэпиграфиялық. XVII ғ.

Казахское ханство. Пул. Анэпиграфный. XVII в.

Kazakh Khanate. Anepigraphic. XVII c.

Тиын. AR. Қоқан хандығы.

Қоқан латифі. Таңба.

Саййид Мухаммад-хан Худайар, 3-ші билігі.
1284//1285 = 1867–1868//1868–1869 жж.

Мул тиыны – бір жағында 1284 ж.х., ал екінші жағында – 1285 ж.х. көрсетілген.

Монета. AR. Кокандское ханство.

Хуканд латиф. Танга. Саййид Мухаммад-хан Худайар, 3-е правление. 1284/1285 = 1867–1868//1868–1869 гг. Монета мул – на одной стороне указан 1284 г.х., а на другой – 1285 г.х.

Coin. AR. Kokand Khanate. Hukandi latif. Tanga. Sayyid Muhammad Khan Khudayar, 3rd reign. 1284/1285 = 1867–1868//1868–1869 The mullah coin – on one side is indicated 1284, and on the other – 1285.

XVII–XVIII ғғ. Сымнан соғылған ескі ірі сынған мыс тиынды 3 рет бүктеп, тиын пішінінде қабыстырған. XVII ғ. Екінші жартысы – XVIII ғ. Бірінші жартысындағы тиын жасаудың әдеттегі әдісі.

XVII–XVIII вв. Старая крупного размера обломанная медная монета сложена в 3 раза и сплющена по форме монеты, битой из проволоки. Характерный прием изготовления монет второй половины XVII – первой половины XVIII вв.

XVII–XVIII centuries. An old large-sized broken copper coin is folded 3 times and flattened in the shape of a coin made of wire. A characteristic method of making coins of the second half of the XVII – first half of the XVIII c.

Людовик XIV бейнеленген XVIII ғ. есептік жетон. Шетінде екі саңылауы бар жетон. Француз корольдігі.

Счетный жетон с изображением Людовика XIV в. XVIII в. Жетон с двумя отверстиями по краям. Французское королевство.

Counting token with the image of Louis XIV. XVIII c. A token with two holes on the edges. The French kingdom.

Тиын. Фулус. Қоқан хандығы. Қоқан қ. Жылы көрсетілмеген. Эмитенті көрсетілмеген. XIX ғасыр.

Монета. Фулус. Кокандское ханство. Хуканд. Год не указан. Эмитент не указан. XIX век.

Coin. Fulus. Kokand Khanate. Hukand. The year is not specified. The issuer is not specified. XIX century.

XI.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ЖӘДІГЕРЛЕРДІ КАМЕРАЛЫҚ ӨҢДЕУ

КАМЕРАЛЬНАЯ ОБРАБОТКА
АРТЕФАКТОВ

CAMERAL PROCESSING
OF ARTIFACTS

Жобаның маңызды аспектілерінің бірі археологиялық жәдігерлерді дұрыс аршып алу және камералық өңдеу болды, яғни табылған олжаларға далалық шифр тағайындап, планиграфиялық координаттарды көрсету арқылы далалық құжаттамада тіркеу болды. Археологиялық жәдігерлердің физикалық-механикалық тұтастығын қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар кешенін құрайтын, материалды тазартуды, нығайтуды және тұрақтандыруды, буып-түюді және сақтау орнына тасымалдауға дайындауды қамтитын далалық консервацияның да маңызы зор.

Одним из важных аспектов проекта являлось правильное извлечение и камеральная обработка археологических артефактов, включающая в себя регистрацию находки в полевой документации присвоением полевого шифра и указание планиграфических координат. Важным представляется и полевая консервация, представляющая собой комплекс мер по обеспечению физико-механической целостности археологических артефактов, которые включают расчистку, укрепление и стабилизацию материала, упаковку и подготовку к транспортировке к месту хранения.

One of the important aspects of the project was the correct extraction and cameral processing of archaeological artifacts, including registration of the find in the field documentation by assigning a field cipher and specifying planographic coordinates. Field conservation is also important, which is a set of measures to ensure the physical and mechanical integrity of archaeological artifacts, which include clearing, strengthening and stabilizing the material, packaging and preparation for transportation to the storage site.

XII.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

АНТРОПОЛОГИЯЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР

АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ

EXAMINATION
OF OSTEOLOGICAL MATERIAL

Жоба аясында О.И. Исмағұловтың антропологиялық зертханасында және Ә.Марғұлан атындағы Археология институтының палеоантропологиялық зертханасында остеологиялық материалдарды (адамдар мен жануарлардың сүйек қалдықтары) зерттеу жүргізілді. Краниологиялық және остеометриялық бағдарламаларды қамтитын бұл зерттеулер Оңтүстік Қазақстанның дамыған және кейінгі орта ғасырларындағы нәсілдік және этногенез саласындағы мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Зерттеу деректеріне қарағанда, Күлтөбе қалажұртында ұзақ уақыт бойы түркі кезеңінің басталуына дейін уақыт өте келе моңғолоидтылықтың күшеюіне қарай өзгеріске ұшыраған уралоидтылықтың немесе моңғолоидтылықтың аздаған қоспасы бар халықтың европеоидтік бейнесі сақталған.

В рамках проекта исследование остеологического материала (костных останков людей и животных) проводилось в антропологической лаборатории О. И. Исмагулова и палеоантропологической лаборатории Института археологии им. А. Маргулана. Эти исследования, которые включают краниологические и остеометрические программы позволяют решить вопросы в области расы и этногенеза развитого и позднего средневековья Южного Казахстана. Согласно данным исследованиям, на городище Культобе длительное время, фактически до наступления тюркского периода сохранялся европеоидный облик населения с небольшой примесью уралоидности или монголоидности, подвергшийся со временем изменению в сторону усиления монголоидности.

Within the framework of the project, the study of osteological material (human and animal bone remains) was carried out in the anthropological laboratory of O. I. Ismagulov and the paleoanthropological laboratory of the A. Margulan Institute of Archaeology. These studies, which include craniological and osteometric programs, allow solving issues in the field of race and ethnogenesis of the developed and late Middle Ages of Southern Kazakhstan. According to the research data, for a long time, in fact, before the onset of the Turkic period, the Caucasoid appearance of the population with a small admixture of Uraloid or Mongoloid persisted in the settlement of Kultobe, which over time underwent a change in the direction of increasing Mongoloid.

XIII

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ЕСКЕРТКІШТІ ЗЕРТТЕУДЕГІ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ
В ИССЛЕДОВАНИИ ПАМЯТНИКА

MODERN TECHNOLOGIES
IN THE STUDY OF THE MONUMENT

Техникалық ғылымдардың жетістіктері қазіргі археологияда белсенді қолданылады. Күлтөбе қалажұртын зерттеу барысында заманауи технологияларды, яғни топографиялық (картографиялық), фотограмметриялық, георадарлық зерттеулердің және пилотсыз аэрофототүсірілімнің (дрон), сондай-ақ дәстүрлі барлау археологиялық шурфтары мен траншеялардың жиынтығын қамтитын үздік әдістеме сыналды. Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын 3D жобалау және цифрлық модельдеу әдістері де назардан тыс қалмады. Жобаны жүзеге асыру кезінде 1000-нан астам сызбалар, жоспарлар мен схемалар дайындалды, сонымен қатар 7000-нан астам бірлікті қамтитын фотосуреттер мен бейнематериалдардың үлкен базасы құрылды.

Достижения технических наук активно используются в современной археологии. В процессе исследования городища Кутьтобе апробирована лучшая методика, включающая совокупность современных технологий: топографического (картографического), фотограмметрического, георадарного исследований и беспилотной аэрофотосъемки (дрон), а также традиционных разведывательных археологических шурфов и траншей. Заслуживают внимания и методы 3D проектирование и цифровое моделирование исторических объектов городища Кутьтобе. Во время реализации проекта подготовлено более 1000 чертежей, планов и схем, а также создана огромная база фото и видеоматериалов, включающая более 7000 единиц.

The achievements of technical sciences are actively used in modern archaeology. In the process of studying the Kultobe settlement, the best methodology was tested, including a combination of modern technologies: topographic (cartographic), photogrammetric, georadar research and unmanned aerial photography (drone), as well as traditional archaeological exploration pits and trenches. The methods of 3D design and digital modeling of historical objects of the settlement of Kultobe also deserve attention. During the implementation of the project, more than 1,000 drawings, plans and diagrams were prepared, as well as a huge database of photos and videos was created, including more than 7000 units.

XIV.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

«КҮЛТӨБЕ ҚАЛАЖҰРТЫ» АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ САЯБАҒЫНЫҢ ҒЫЛЫМИ КОНЦЕПЦИЯСЫ

НАУЧНАЯ КОНЦЕПЦИЯ
АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО ПАРКА
«ГОРОДИЩЕ КУЛЬТОБЕ»

SCIENTIFIC CONCEPT
OF THE ARCHAEOLOGICAL PARK
«KULTOBE SETTLEMENT»

Бұл бөлімде жетекші идея ретінде ұсынылған болашақ «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының ғылыми тұжырымдамасы және оны құрудың конструктивті принциптері көрсетілген. Болашақ «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының ғылыми тұжырымдамасының конструктивті принциптерін әзірлеу мыналарға негізделді:

- Қазақстан Республикасының «Тарихи-мәдени мұра нысандарын қорғау және пайдалану туралы» Заңы 2019 жылғы 29 желтоқсандағы № 288 – VI ҚРЗ;
- Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің «Тарих және мәдениет ескерткіштерінде ғылыми қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу қағидалары мен шарттары» 2020 жылғы 20 сәуірдегі № 98 бұйрығы;
- Дүниежүзілік мәдени және табиғи мұраны қорғау туралы Конвенция (1972);
- Дүниежүзілік мұраны қорғау туралы конвенцияны орындау жөніндегі Нұсқаулық – 2019 жылғы редакцияда (3-қосымша «Мәдени ландшафттар»);
- Халықаралық ескерткіштер мен көрікті жерлерді консервациялау және қалпына келтіру жөніндегі хартия – Венеция хартиясы (1964);
- ЮНЕСКО-ның Бас конференциясында тұжырымдалған археологиялық қазбаларға қолданылатын халықаралық қағидалар бойынша ұсынымдар (Нью-Дели, 1956);
- Археологиялық мұраны қорғау туралы Еуропалық Конвенция (Лондон 1969, Ла Валеттада қайта өңделген, 1992);
- Археологиялық мұраны қорғау және басқару жөніндегі ИКОМОС хартиясы (Лозанна, 1990);
- Түпнұсқалық туралы Нара құжаты (Нара, 1994);
- Халықаралық мәдени туризм жөніндегі ИКОМОС хартиясы (Мехико қ., 1999);
- Су асты мәдени мұрасын қорғау туралы Конвенция (Париж, 2001);
- Мұра нысандары болып табылатын ғимараттар, көрікті орындар мен аудандардың қоршаған ортасын сақтау туралы Сиань декларациясы (Сиань, 2005);
- Дүниежүзілік мұра археологиялық нысандарын басқарудағы үздік тәжірибелерді әзірлеу және пайдалану жөніндегі Менорка декларациясы (Менорка, Испания 2012 ж.).

Данный раздел освещает научную концепцию будущего археологического парка «Городище Культобе», которая представляется как ведущий замысел, конструктивные принципы его создания. Разработка конструктивных принципов научной концепции будущего археологического парка «Городище Культобе» опиралась на:

- Закон Республики Казахстан «Об охране и использовании объектов историко-культурного наследия» от 29 декабря 2019 № 288 – VI ЗРК;
- Приказ Министра культуры и спорта Республики Казахстан «Правила и условия проведения научно-реставрационных работ на памятниках истории и культуры» от 20 апреля 2020 года № 98;
- Конвенцию об охране всемирного культурного и природного наследия (1972);
- Руководство по выполнению Конвенции об охране всемирного наследия – в редакции от 2019 (Приложение 3 «Культурные ландшафты»);
- Международную хартию по консервации и реставрации памятников и достопримечательных мест – Венецианская хартия (1964);
- Рекомендации по международным принципам, применимым к археологическим раскопкам, сформулированным на Генеральной конференции ЮНЕСКО (Нью-Дели, 1956);
- Европейскую Конвенцию об охране археологического наследия (Лондон 1969, переработана в Ла Валетте, 1992);
- Хартию ИКОМОС по охране археологического наследия и управлению им (Лозанна, 1990);
- Нарский документ о подлинности (Нара, 1994);
- Международную хартию ИКОМОС по культурному туризму (Мехико, 1999);
- Конвенцию об охране подводного культурного наследия (Париж, 2001);
- Сианьскую декларацию о сохранении окружения построек, достопримечательных мест и районов, являющихся объектами наследия (Сиань, 2005);
- Меноркскую декларацию о разработке и использовании передовых практик в управлении археологическими объектами Всемирного наследия (Менорка, Испания 2012).

This section highlights the scientific concept of the future archaeological park «Kultobe Settlement», which is presented as the leading idea, constructive principles of its creation. The development of constructive principles of the scientific concept of the future archaeological park «The Kultobe Settlement» was based on:

- Law of the Republic of Kazakhstan «On the Protection and Use of objects of historical and cultural heritage» dated December 29, 2019 No. 288 – VI ZRK;
- Order of the Minister of Culture and Sports of the Republic of Kazakhstan «Rules and Conditions for scientific restoration work on historical and cultural monuments» dated April 20, 2020 No. 98;
- Convention on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972);
- Guidelines for the implementation of the Convention on the Protection of World Heritage – as amended in 2019 (Annex 3 «Cultural Landscapes»);
- The International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Places of Interest – the Venice Charter (1964);
- Recommendations on international Principles applicable to Archaeological Excavations formulated at the UNESCO General Conference (New Delhi, 1956);
- The European Convention for the Protection of the Archaeological Heritage (London 1969, revised in La Valletta, 1992);
- ICOMOS Charter for the Protection and Management of Archaeological Heritage (Lausanne, 1990);
- Nara Document of Authenticity (Nara, 1994);
- ICOMOS International Charter on Cultural Tourism (Mexico City, 1999);
- Convention for the Protection of Underwater Cultural Heritage (Paris, 2001);
- Xi'an Declaration on the Preservation of the Environment of Buildings, Places of Interest and Areas that are Heritage Sites (Xi'an, 2005);
- The Menorca Declaration on the Development and Use of Best Practices in the Management of Archaeological World Heritage Sites (Menorca, Spain 2012).

«Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағын құрудың басты конструктивті қағидалары:

- **Сақтау қағидасы**
- **Тарихи-мәдени ландшафтты сақтаудың басымдылығы қағидасы**
- **Сенімділік қағидасы**
- **Таңбалау визуализациясы қағидасы**
- **Қайтымдылық және функционалдылық қағидасы**
- **Көпқабаттылық қағидасы**
- **Динамикалық қабылдауды қамтамасыз ету қағидасы**

САҚТАУ ҚАҒИДАСЫ

Бұл қағида Күлтөбе қалажұртының аумағын ұйымдастырудың Қазақстандық және халықаралық заңнама нормаларында бекітілген негізгі қағидасы болып табылады. Оған консервация және ішінара қалпына келтіру жұмыстары кіреді. Қазба жұмыстары аяқталғаннан кейін нысандарды консервациялау мыналарды қамтиды: геотекстиль төсеу, құм мен топырақ толтыру. Нысандар ежелгі қаланың құрылымдарын беретін «фондық археология» түрінде ұсынылған. «Зәкірлік» тарихи нысандар ішінара қалпына келтірілген 21 тарихи ескерткішпен ұсынылған.

ТАРИХИ-МӘДЕНИ ЛАНДШАФТТЫ САҚТАУДЫҢ БАСЫМДЫЛЫҒЫ ҚАҒИДАСЫ

Бұл қағида Күлтөбе қалажұртында биіктігі 1,5 метрден аспайтын жаңа элементтер құру кезіндегі кеңістіктік шектеулерге, сондай-ақ оның аумағындағы және жалпы Қ. А. Ясауи кесенесінің буферлік аймағындағы жаңа құрылыс пен шаруашылық қызметті шектеуге негізделеді.

СЕНІМДІЛІК ҚАҒИДАСЫ

Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын ішінара қалпына келтіру археологиялық құрылымдардан табылған кең мұрағаттық-библиографиялық ізденістер негізінде және басқа аумақтардан тарихи ұқсастарды іздеуді көздейтін «типологиялық тәсілді» қолдану арқылы жүргізілді. Бұл Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарының 3D модельдерін ғылыми әзірлеудің жоғары сенімділігін қамтамасыз етті.

Главными конструктивными принципами создания археологического парка «Городище Культобе» выступают:

- **Принцип сохранности**
- **Принцип приоритета сохранения историко-культурного ландшафта**
- **Принцип достоверности**
- **Принцип маркирующей визуализации**
- **Принцип обратимости и функциональности**
- **Принцип многослойности**
- **Принцип обеспечения динамического восприятия**

ПРИНЦИП СОХРАННОСТИ

Данный принцип является основным для организации территории городища Культобе, декларируемый нормами казахстанского и международного законодательства. Он включает в себя деятельность по консервации и частичной реставрации. Консервация объектов после завершения раскопок включает в себя: укладку геотекстиля, засыпку из песка и грунта. Объекты представлены в виде «фоновой археологии», передающей структуры древнего города. «Якорные» исторические объекты представлены 21 историческими памятниками, которые подвергнуты частичной реставрации.

ПРИНЦИП ПРИОРИТЕТА СОХРАНЕНИЯ ИСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТА

Этот принцип основывается на высотно-пространственных ограничениях при создании новых элементов на городище Культобе, не превышающий 1,5 м. в высоту, а также ограничение нового строительства и хозяйственной деятельности на его территории и буферной зоны Мавзолея Х. А. Ясави в целом.

ПРИНЦИП ДОСТОВЕРНОСТИ

Частичная реставрация исторических объектов городища Культобе происходила на основе, обнаруженных археологических структур, широких архивно-библиографических изысканий и с применением «типологического подхода», подразумевающего поиск исторических аналогов с других территорий. Данное обеспечило высокую степень достоверности научной разработки 3D моделей исторических объектов городища Культобе.

The main constructive principles of the creation of the archaeological park «The Kultobe Settlement» are:

- **The principle of safety**
- **The principle of priority of preservation of historical and cultural landscape**
- **The principle of reliability**
- **The principle of marking visualization**
- **The principle of reversibility and functionality**
- **The principle of layering**
- **The principle of ensuring dynamic perception**

THE PRINCIPLE OF SAFETY

This principle is the main one for the organization of the territory of the Kultobe settlement, declared by the norms of Kazakh and international legislation. It includes conservation and partial restoration activities. Conservation of objects after the completion of excavations includes: laying of geotextiles, filling of sand and soil. The objects are presented in the form of «background archeology», transmitting the structures of the ancient city. The «anchor» historical objects are represented by 21 historical monuments that have undergone partial restoration.

THE PRINCIPLE OF PRIORITY OF PRESERVATION OF HISTORICAL AND CULTURAL LANDSCAPE

This principle is based on the height and spatial restrictions when creating new elements on the Kultobe settlement, not exceeding 1.5 m in height, as well as the restriction of new construction and economic activity on its territory and the buffer zone of the Mausoleum of K. A. Yasawi as a whole.

THE PRINCIPLE OF RELIABILITY

Partial restoration of the historical sites of the Kultobe settlement took place on the basis of the discovered archaeological structures, extensive archival and bibliographic research and using a «typological approach», implying the search for historical analogues from other territories. This provided a high degree of reliability of scientific development of 3D models of historical objects of the Kultobe settlement.

«Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының брендбүгі

Жоба шеңберінде «Күлтөбе қалажұрты» ашық аспан астындағы археологиялық саябағының ғылыми тұжырымдамасының бір бөлігі ретінде әрекет ететін, логотипті, мақсатты аудиторияның сипаттамасын, бренд тұжырымдамасын, фирмалық стилін және т.б. қамтитын археологиялық саябақтың бірегей брендбүгі әзірленді және қолданылады, мұнда Күлтөбе қалажұртында жиі кездесетін ою-өрнекті элемент – құйынды розетка графикалық бейне негізіне алынды.

Брендбук археологического парка «Городище Культобе»

В рамках проекта разработан и применяется уникальный брендбук археологического парка, выступающий как часть научной концепции археологического парка под открытым небом «Городище Культобе», включающий логотип, характеристику целевой аудитории, концепцию бренда, фирменный стиль и др., где в основу графического образа взяты наиболее часто встречающийся на городище Культобе орнаментальный элемент – вихревая розетка.

Brandbook of the Archaeological Park «Kultobe Settlement»

Within the framework of the project, a unique brandbook of the archaeological park has been developed and applied, acting as part of the scientific concept of the archaeological park in the open air «Kultobe Settlement», including a logo, a characteristic of the target audience, a brand concept, corporate identity, etc., where the basis of the graphic image is taken from the most common ornamental element in the Kultobe settlement – a vortex rosette.

ТАҢБАЛАУ ВИЗУАЛИЗАЦИЯСЫ ҚАҒИДАСЫ

Бұл қағида Күлтөбе қалажұртының ғылыми-танымдық қана емес, сонымен қатар эстетикалық-демонстрациялық сипаттағы тұтас тарихи және табиғи-мәдени археологиялық ансамблін құруға негізделген. Бұл компонент кейінгі антикалық, ерте және кейінгі орта ғасырлардағы археологиялық нысандардың үйлесімді кірігуін, сондай-ақ болашақ археологиялық саябақтың ақпараттық блоктарының дизайнерлік көрінісін (**брендбук**, стендтер, ақпараттық буклеттер және т.б.) қамтиды.

ҚАЙТЫМДЫЛЫҚ ЖӘНЕ ФУНКЦИОНАЛДЫЛЫҚ ҚАҒИДАСЫ

Болашақ «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының барлық элементтері және қолданылатын технологиялар, қажет болған жағдайда және (немесе) пайдалану мерзімінің аяқталуына, конструктивтік және эстетикалық қасиеттерінің жоғалуына қарай бастапқы келбетіне нұқсан келтірмей бөлшектелуі мүмкін. Бұл технологиялар сақтау қабаттарында және «құрбандық қабатында» сақталған археологиялық нысандарға зиян келтірмейді. Бұл қағида Күлтөбе қалажұртын кез келген әрі қарай зерттеу және зерделеу үшін кедергілердің болмауын қамтамасыз етеді. Күлтөбе қалажұртында қолданылатын технологиялар мен материалдар қызмет көрсетудің ыңғайлылығын, оны пайдаланудың қауіпсіздігі мен функционалдығын көздейді.

КӨПҚАБАТТЫЛЫҚ ҚАҒИДАСЫ

«Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағы келушінің сұранысы мен тереңге бойлау деңгейіне сәйкес ашылатын салынған ақпараттың бірнеше қабатын қамтуға есептелген. Бұл саябақ бірегей жердің археологиясына, тарихына және мәдениетіне қызығушылық танытатын келушілер мен ғалымдарды тартуға мүмкіндік береді.

ПРИНЦИП МАРКИРУЮЩЕЙ ВИЗУАЛИЗАЦИИ

Этот принцип основан на создании целостного исторического и природно-культурного археологического ансамбля городища Культобе, с высокими качествами не только научно-познавательного, но и эстетико-демонстрационного характера. Данный компонент включает в себя гармоничное сочетание археологических объектов поздней античности, раннего и позднего средневековья, а также дизайнерское представление информационных блоков будущего археологического парка (**брендбук**, стенды, информационные буклеты и многое другое, выполненные в едином стиле).

ПРИНЦИП ОБРАТИМОСТИ И ФУНКЦИОНАЛЬНОСТИ

Все элементы будущего археологического парка «Городище Культобе» и применяемые технологии, в случае необходимости и (или) по мере истечения срока эксплуатации, утраты конструктивных и эстетических качеств могут быть демонтированы без ущерба для первоначального облика. Эти технологии не наносят ущерба археологическим объектам, сохраняющимся в консервирующих слоях и «жертвенном слое». Этот принцип обеспечивает отсутствие препятствий для любого дальнейшего изучения и исследования городища Культобе. Технологии и материалы, используемые на городище Культобе предусматривают удобство обслуживания, безопасность и функциональность его эксплуатации.

ПРИНЦИП МНОГОСЛОЙНОСТИ

Археологический парк «Городище Культобе» рассчитан на содержание нескольких слоев заложенной информации, которые открываются посетителю в соответствии с его запросом и уровнем погружения. Этот парк позволит привлечь посетителей и ученых, интересующихся как археологией, историей и культурой этого уникального места.

THE PRINCIPLE OF MARKING VISUALIZATION

This principle is based on the creation of an integral historical and natural-cultural archaeological ensemble of the Kultobe settlement, with high qualities not only of a scientific and educational, but also of an aesthetic and demonstrative nature. This component includes a harmonious combination of archaeological sites of late antiquity, early and late Middle Ages, as well as a design representation of the information blocks of the future archaeological park (**brandbook**, stands, information booklets and much more, made in the same style).

THE PRINCIPLE OF REVERSIBILITY AND FUNCTIONALITY

All elements of the future archaeological park «Kultobe Settlement» and the technologies used, if necessary and (or) as the service life expires, the loss of constructive and aesthetic qualities can be dismantled without prejudice to the original appearance. These technologies do not cause damage to archaeological sites preserved in the preserving layers and the «sacrificial layer». This principle ensures that there are no obstacles to any further study and exploration of the settlement of Kultobe. The technologies and materials used at the Kultobe settlement provide for ease of maintenance, safety and functionality of its operation.

THE PRINCIPLE OF LAYERING

The archaeological park «The Kultobe Settlement» is designed to contain several layers of embedded information, which are opened to the visitor in accordance with his request and the level of immersion. This park will attract visitors and scientists interested in both archeology, history and culture of this unique place.

Күлтөбе қалажұртының цитаделі б.з. II–III ғғ.

Цитадель городища
Культөбе II-III вв. н.э.

Citadel of the
Kultobe Settlement
of the II-III centuries AD.

Қожа Ахмет Ясауи кесенесінің қабырғаларындағы свастика

Свастика на стенах мавзолея
Ходжа Ахмеда Ясави

Swastika on the walls
of the mausoleum
of Khoja Ahmed Yasawi

Қола дәуіріндегі «свастика» ою-өрнегі (Қазақстан)

Орнамент «свастика» эпохи
бронзы (Казахстан)

Ornament «swastika»
of the Bronze Age
(Kazakhstan)

Керамикадағы ою-өрнек

Орнамент с керамики

Ornament from ceramics

Свастика. Күлтөбе керамикасы

Свастика.
Керамика Культөбе

Swastika.
Kultobe Ceramics

Свастика. Керамикалық ыдыс. Күлтөбе. XV ғ.

Свастика. Керамическая
чаша. Культөбе. XV в.

Swastika. Ceramic
bowl. Kultobe. XV c.

Логотипте графикалық және мәтіндік элементтер қамтылады. Динамика мен мәңгіліктің тандемін бейнелейді.

- **Свастика** – динамика, жаңару, даму және өлместік. Керамикадағы ең жиі кездесетін өрнек және Күлтөбенің крест тәрізді құрылысының проекциясы.
- **Шаршы** – тұрақтылық, мызғымастық, мәңгілік, жер мен үйдің символы.
- **Қарпі қарапайым, керткітерсіз:** минималды графикалық кескіндегі максималды мәнерлілік. Қаріптің қарапайымдылығы нысанның жасын (исламға дейінгі дәуір) көрсетеді.
- **Түсі:** логотип қызғылт сары және қанық сұр түстердің үйлесімінде жасалған.
- **Қызғылт сары түс** – дала, саз, өмір, энергия және айқындық.
- **Сұр түс** – бейтараптық, жер (сұр түс қара және ақ түстердің түйіскен жерінде пайда болады), мәңгілік (уақыт шаңы).

Логотиптің ерекшеліктері:
қарапайым, әсерлі, есте сақтау
және тану оңай, бірден нысанның
архаикалық сипаты туралы
түсінік береді.

Свастика. Керамикалық ыдыс. Күлтөбе. XIII–XIV ғғ.

Свастика. Керамическая
чаша. Культөбе. XIII-XIV вв.

Swastika. Ceramic
bowl. Kultobe. XIII-XIV
centuries.

Логотип сочетает графический и текстовый элементы. Символизирует тандем динамики и вечности.

- **Свастика** – динамика, обновление, развитие и бессмертие. Наиболее часто встречающийся узор на керамике и проекция крестообразного сооружения Культобе.
- **Квадрат** – устойчивость, незыблемость, вечность, символ земли и дома.
- **Шрифт простой, без засечек:** максимальная выразительность при минимальном графическом образе. Простота шрифта подчеркивает возраст объекта (доисламская эпоха).
- **Колорит:** логотип выполнен в сочетании оранжевого и насыщенного серого цветов.
- **Оранжевый цвет** – степь, глина, жизнь, энергия и ясность.
- **Серый цвет** – нейтралитет, земля (серый образовывается на стыке черного и белого цветов), вечность (пыль времени).

Особенности логотипа: простой, эффектный, легко запоминаем и узнаваем, сразу дает понятие об архаичности объекта.

The logo combines graphic and text elements. It symbolizes the tandem of dynamics and eternity.

- **Swastika** – dynamics, renewal, development and immortality. The most common pattern on ceramics and the projection of a cruciform structure Kultobe.
- **Square** – stability, inviolability, eternity, a symbol of the earth and home.
- **The font is simple, sans serif:** maximum expressiveness with minimal graphic image. The simplicity of the font emphasizes the age of the object (pre-Islamic era).
- **Color:** the logo is made in a combination of orange and saturated gray colors.
- **Orange color** – steppe, clay, life, energy and clarity.
- **Gray color** – neutrality, earth (gray is formed at the junction of black and white colors), eternity (dust of time).

Logo features: simple, spectacular, easy to remember and recognize, immediately gives an idea of the archaic nature of the object.

Күннің суреті бейнеленген мыс пластина. Күлтөбе

Медная пластинка с солнечным изображением. Культобе

A copper plate with a solar image. Kultobe

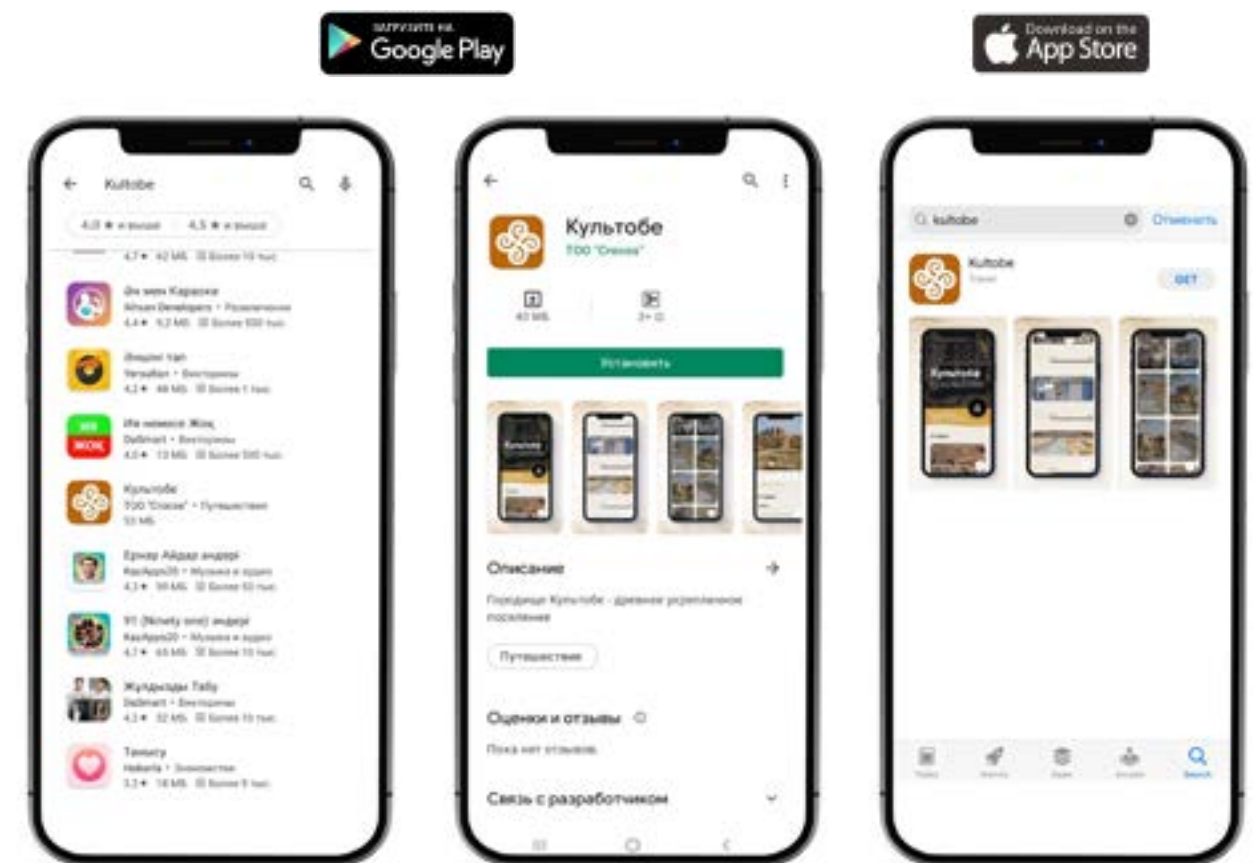
Керамикалық леген. Күлтөбе

Керамический ляган. Культобе

Ceramic lyagan. Kultobe

ДИНАМИКАЛЫҚ ҚАБЫЛДАУДЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ҚАҒИДАСЫ

«Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының аумағын ұйымдастыру оның туристік маршруттарында жаяу жүруге және электромобильдермен жүруге болатын әртүрлі нысандар мен көлік құралдарын пайдалануды көздейді. Сонымен қатар, «Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағы үшін App Store және Play Маркетте мобильді қосымша әзірленді, ол сұраныс бойынша мемлекеттік тілде «Kultobe» және орыс тілінде «Культобе» деп шығады.

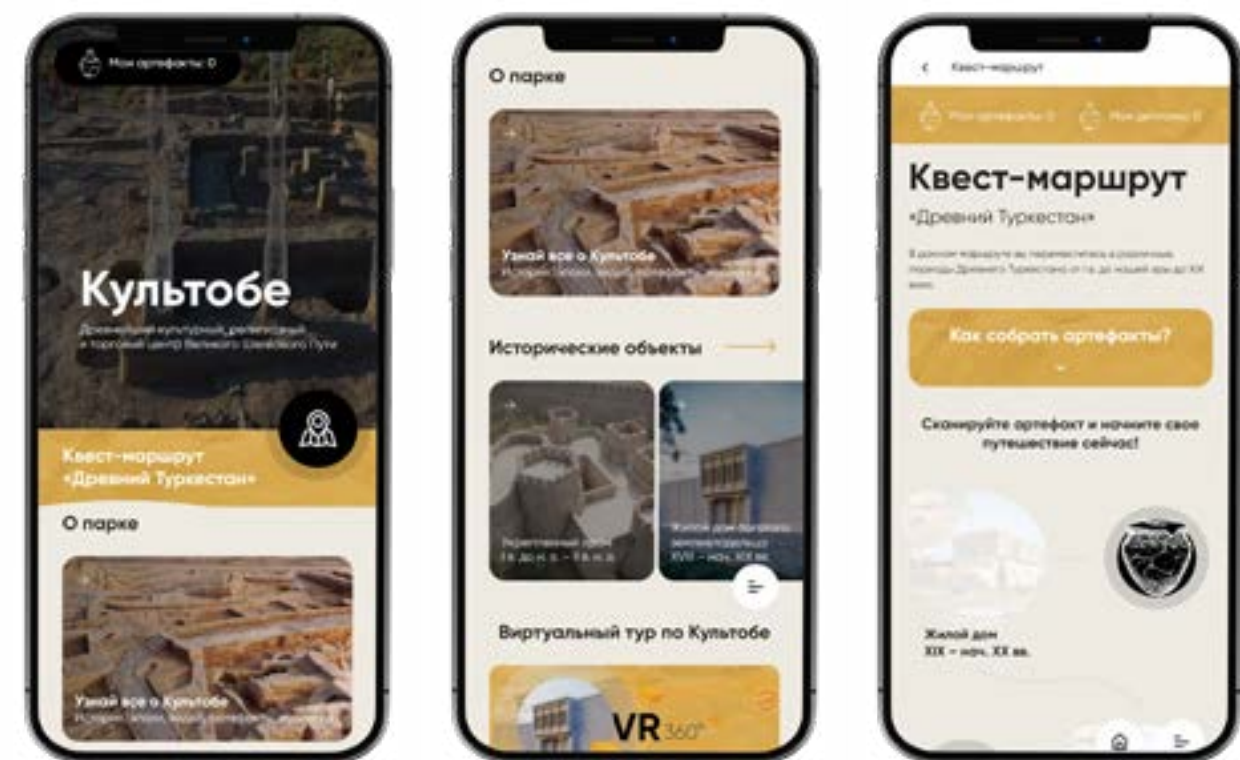

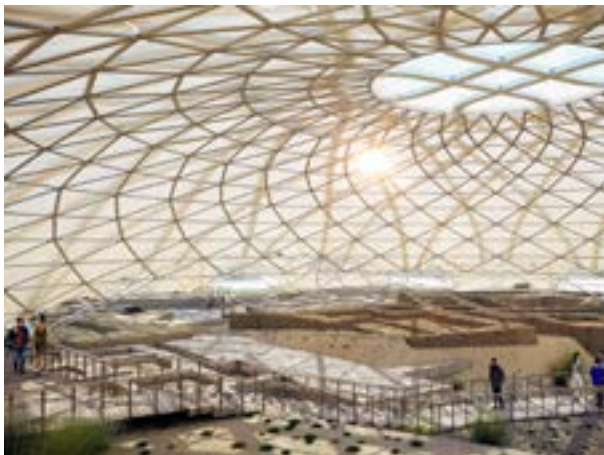
ПРИНЦИП ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДИНАМИЧЕСКОГО ВОСПРИЯТИЯ

Организация территории археологического парка «Городище Культобе» предполагает использование различных форм и средств передвижения на его туристических маршрутах, которые могут иметь пеший характер и передвижение на электрокарах. Кроме того, для археологического парка «Городище Культобе» разработано мобильное приложение в App Store и Play Маркете, которое выходит по запросу на государственном языке «Kultobe» и русском языке «Культобе».

THE PRINCIPLE OF ENSURING DYNAMIC PERCEPTION

The organization of the territory of the archaeological park «The Kultobe Settlement» involves the use of various forms and means of transportation on its tourist routes, which may be on foot and travel by electric cars. In addition, a mobile application has been developed for the archaeological park «The Kultobe Settlement» in the App Store and Play Market, which is available on request in the state language «Kultobe» and the Russian language «Kultobe».

**«КҮЛТӨБЕ ҚАЛАЖҰРТЫ»
АРХЕОЛОГИЯЛЫҚ САЯБАҒЫН
АБАТТАНДЫРУ**

«Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының аумағын абаттандыру Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 3 маусымдағы № 362 «Түркістан қаласының құрылысы шеңберінде жұмыстар мен көрсетілетін қызметтер сатып алынатын тұлғаларды айқындау туралы» Қаулысына сәйкес, жобалау-іздістіру және құрылыс-монтаждау жұмыстары «Энвирон-А» ЖШС-не және «Bazis Construction» («Базис-А») ЖШС-не жүктелген.

БЛАГОУСТРОЙСТВО АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО ПАРКА «ГОРОДИЩЕ КУЛЬТОБЕ»

Благоустройство территории археологического парка «Городище Культобе» согласно Постановлению Правительства Республики Казахстан от 3 июня 2019 года № 362 «Об определении лиц, у которых будут приобретаться работы и услуги в рамках строительства города Туркестана», включающее проектно-изыскательные и строительно-монтажные работы возложены на ТОО «Энвикон-А» и ТОО «Bazis Construction» («Базис-А»).

IMPROVEMENT OF THE ARCHAEOLOGICAL PARK «KULTOBE SETTLEMENT»

According to the Decree of the Government of the Republic of Kazakhstan dated June 3, 2019 No. 362 «On determining the persons from whom works and services will be purchased within the framework of the construction of the city of Turkestan», including design and survey and construction and installation works are entrusted to «Envicon-A» LLP and «Bazis Construction» LLP («Basis-A»).

XV.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

КҮЛТӨБЕ МӘДЕНИ МҰРАСЫН ҒЫЛЫМИ ТҮСІНУ ЖӘНЕ НАСИХАТТАУ

НАУЧНОЕ ОСМЫСЛЕНИЕ
И ПОПУЛЯРИЗАЦИЯ
КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ КУЛЬТОБЕ

SCIENTIFIC UNDERSTANDING AND
POPULARIZATION OF THE CULTURAL
HERITAGE OF KULTOBE

ОСЫ ЖОБА ШЕҢБЕРІНДЕ ЖАРИЯЛАНДЫН:

Қазақстан мен Орталық Азияның рейтингтік журналдарындағы ғылыми мақалалар (2019–2021 жылдар аралығында 10 бірлік)

Научные статьи в рейтинговых журналах
Казахстана и Центральной Азии (10 единиц
в период 2019–2021)

Scientific articles in journals of Kazakhstan
and Central Asia (10 units in the period of
2019–2021)

Көрнекі буклеттер (2019, 2020, 2021)

Иллюстрированные буклеты
(2019, 2020, 2021)

Illustrated booklets
(2019, 2020, 2021)

**В РАМКАХ НАСТОЯЩЕГО
ПРОЕКТА ОПУБЛИКОВАНЫ:**

**WITHIN THE FRAMEWORK
OF THIS THE PROJECT
HAS BEEN PUBLISHED:**

**«Күлтөбе қазыналары»
альбомы (2020)**

Альбом «Сокровища
Культөбе» (2020)

Album «Treasures
of Kultobe» (2020)

**«Күлтөбе қалажұртының
ғылыми-зерттеу
материалдары: нәтижелері
мен келешегі» ғылыми
еңбектер жинағы (2020)**

Сборник научных трудов
«Материалы исследований
городища Культөбе:
итоги и перспективы» (2020)

Collection of scientific works
«Studies of the Kultobe settlement:
results and prospects» (2020)

**«Ежелгі Түркістан: тарих,
археология және мәдениет
очерктері» ұжымдық
монографиясы (2021)**

Коллективная монография
«Древний Туркестан:
очерки истории, археологии
и культуры» (2021)

Collective monograph
«Ancient Turkestan: essays
on the history, archaeology
and culture» (2021)

Алексей Владимирович Каменский
Деректі кино режиссері,
Парасат орденінің кавалері

Алексей Владимирович Каменский
Режиссер документального кино,
Кавалер Ордена Парасат

Alexey Kamensky
Documentary film Director,
Cavalier of the Order of Parasat

КҮЛТӨБЕ ТУРАЛЫ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ФИЛЬМДЕР

Жоба аясында белгілі қазақстандық режиссер Алексей Каменский әлемдік мәдени мұраға арналған бірқатар беделді халықаралық деректі фильмдер байқауларына қатысатын 3 ғылыми-танымдық және деректі фильм түсірді.

- **«Түркістанның жаңғыруы. Күлтөбе қалажұрты» (2019).**
- **«Тарихты түсіну. Көне Күлтөбенің құпиялары» (2020).**
- **Түркістан. Тарих шытырманы (1 фильм), Түркістан. Жанданған тарих (2 фильм) (2021).**

НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЕ ФИЛЬМЫ О КУЛЬТОБЕ

В рамках проекта известным казахстанским режиссером Алексеем Каменским созданы 3 научно-популярных и документальных фильма, которые принимают участие в ряде престижных международных конкурсов документальных фильмов, посвященных мировому культурному наследию.

- **«Возрождение Туркестана. Городище Культобе»** (2019).
- **«Осмысляя историю. Тайны древнего Культобе»** (2020).
- **Туркестан. Лабиринты истории (1 фильм), Туркестан. Ожившая история (2 фильм)** (2021).

POPULAR-SCIENCE FILMS ABOUT KULTOBE

Within the framework of the project, the famous Kazakh director Alexey Kamensky has created 3 popular-science and documentary films that take part in a number of prestigious international documentary film competitions dedicated to the world cultural heritage.

- **«The Revival of Turkestan. The Kultobe settlement»** (2019).
- **«Comprehending history. Secrets of Ancient Kultobe»** (2020).
- **Turkestan. Labyrinths of History (1 film), Turkestan. A Revived History (2 film)** (2021).

Жобаның нәтижелері
бұқаралық ақпарат құралдарында
кеңінен жарияланды

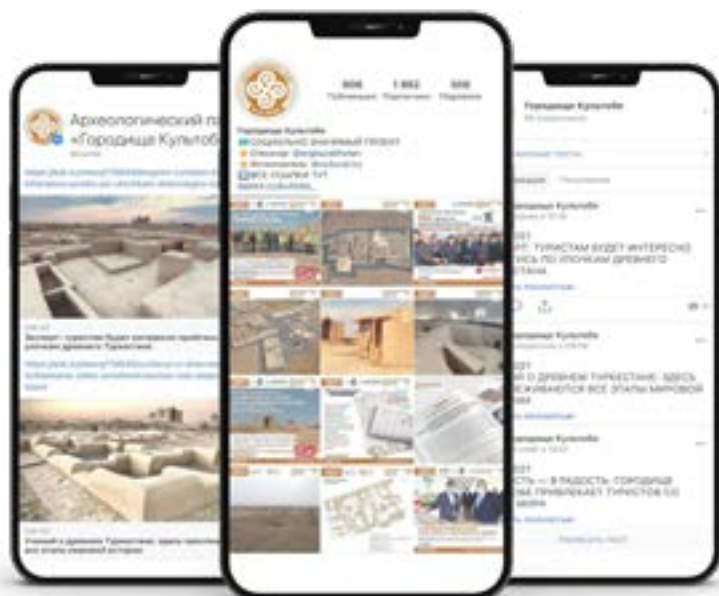

100

жарияланым БАҚ
басылымдарында

Опубликовано
публикаций в СМИ

Publications
in the media

920

жарияланым Instagram,
Facebook, Aitu, Telegram-да

Публикаций в Instagram, Facebook,
Aitu, Telegram

Instagram Facebook,
Aitu, Telegram posts

Результаты проекта получили широкое освещение в СМИ,

The results of the project were widely covered in the media

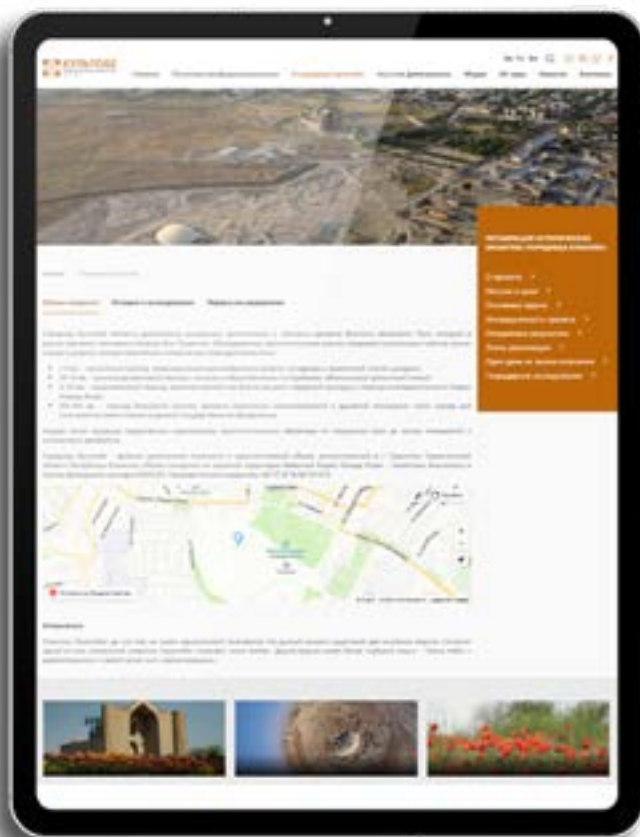

30

YouTube, Aitube.kz парақшаларындағы жоба туралы бейнероликтер

Видеороликов о проекте на YouTube, Aitube.kz

Videos about the project on YouTube, Aitube.kz

5320

«Күлтөбе қалажұрты» археологиялық саябағының ресми сайтына кіргендер саны

Количество посещений официального сайта археологического парка «Городище Күлтөбе»

The number of visits to the official website of the archaeological park «Kultobe Settlement»

XVI.

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ӘЛЕУМЕТТІК ЖҰМЫС

СОЦИАЛЬНАЯ РАБОТА

SOCIAL WORK

Археологтардың, реставраторлардың, ғалымдар мен түрлі бейіндегі қызметкерлердің өнімді жұмысы үшін әлеуметтік инфрақұрылым құру – «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасының маңызды бөлігі. Премьер-Министр А. Ұ. Маминнің тапсырмасы бойынша жұмысқа өңірлік мамандар мен жергілікті тұрғындар тартылды.

Создание социальной инфраструктуры для продуктивной работы археологов, реставраторов, ученых и сотрудников разных профилей – важная часть проекта «Реставрация исторических объектов городища Кутьтобе». По поручению Премьер-Министра А. У. Мамина к работе были привлечены региональные специалисты и местное население.

The creation of social infrastructure for the productive work of archaeologists, restorers, scientists and employees of various profiles is an important part of the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement». On behalf of the Prime Minister A. U. Mamin regional specialists and the local population were involved in the work.

Жобаны іске асыру аясында қоғамдық тамақтандыру пункті ұйымдастырылды, команданың өмір сүруіне және толыққанды жұмыс істеуіне арналған базалар анықталды, еңбек құралдары жүйелі түрде жаңартылып отырды, арнайы техника пайдаланылды және т.б. Жобаның барлық қызметкерлері жобаның бас демеушісі – Eurasian Resources Group (ERG) логотипі бар арнайы киіммен қамтамасыз етілді. Карантиндік шаралар аясында қызметкерлер барлық қажетті санитарлық-гигиеналық құралдармен қамтамасыз етілді. Нысанның материалдық құндылықтарының жұмыс істеуі мен сақталуын күзет агенттігі жүзеге асырды. Сонымен қатар, әлеуметтік жұмыс аясында жергілікті жастар қатарынан еріктілер ұйымдастырылды.

В рамках реализации проекта был организован пункт общественного питания, определены базы для проживания и полноценной работы команды, на систематической основе обновлялся трудовой инвентарь, задействована специальная техника и многое другое. Все сотрудники проекта обеспечены специальной одеждой с логотипом генерального спонсора проекта – Eurasian Resources Group (ERG). В рамках карантинных мер сотрудники обеспечивались всеми необходимыми санитарно-гигиеническими средствами. Функционирование и сохранность материальных ценностей объекта осуществлялась охранным агентством. Кроме того в рамках социальной поддержки была организована работа волонтеров из числа местной молодежи.

Within the framework of the project, a catering point was organized, bases for living and full-fledged work of the team were identified, labor inventory was systematically updated, special equipment was involved, and much more. All project employees are provided with special clothing with the logo of the general sponsor of the project – Eurasian Resources Group (ERG). As part of quarantine measures, employees were provided with all necessary sanitary and hygienic means. The functioning and safety of the property's material assets was carried out by a security agency. In addition, within the framework of social work, the work of volunteers from among local youth was organized.

KULTROBBE.COM

XVII

БӨЛІМ ▪ РАЗДЕЛ ▪ CHAPTER

ЖОБА ОРЫНДАУШЫЛАРЫ

ИСПОЛНИТЕЛИ ПРОЕКТА

THE PROJECT'S EXECUTORS

ЖОБА КУРАТОРЫ

КУРАТОР ПРОЕКТА
PROJECT OFFICER

Рахимов Сейітқали Сайлаубайұлы
ERG аппаратының жетекшісі
(Қазақстан)

Рахимов Сейткали Сайлаубаевич
Руководитель аппарата ERG
(Казakhstan)

Rakhimov Seitkali Sailaubaeovich
ERG Chief of Staff
(Kazakhstan)

Янсен Майкл
Инженерлік ғылымдар докторы, профессор, ЮНЕСКО және ИКОМОС аға сарапшысы, археологиялық саябақтар жөніндегі маман (Германия)

Янсен Майкл
Доктор инженерных наук, профессор, старший эксперт ЮНЕСКО и ИКОМОС, специалист по археологическим паркам (Германия)

Janssen Michael
Doctor of Engineering Sciences, Professor, Senior Expert of UNESCO and ICOMOS, Archaeological Park Specialist (Germany)

ЖОБА ЖЕТЕКШІСІ

РУКОВОДИТЕЛЬ ПРОЕКТА
PROJECT MANAGER

Хазбулатов Андрей Равильевич
Философия докторы (PhD), қауымдастырылған профессор, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері (Қазақстан)

Хазбулатов Андрей Равильевич
Доктор философии (PhD), ассоциированный профессор, Заслуженный деятель Казахстана (Казakhstan)

Khazbulatov Andrey Ravilevich
Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor, Honored Worker of Kazakhstan (Kazakhstan)

Рафаэль Миргасимович Валеев
Тарих ғылымдарының докторы, профессор, ескерткіштер мен көрікті жерлерді қорғау жөніндегі Халықаралық кеңестің Ресей Комитеті вице-президенті (ИКОМОС) (Ресей)

Рафаэль Миргасимович Валеев
Доктор исторических наук, профессор, вице-президент Российского Комитета Международного Совета по охране памятников и достопримечательных мест (ИКОМОС) (Россия)

Rafael Mirgasimovich Valeev
Doctor of Historical Sciences, Professor, Vice-President of the Russian Committee of the International Council for the Protection of Monuments and Sites (ICOMOS) (Russia)

ЖЕТЕКШІ ОРЫНБАСАРЫ

ЗАМЕСТИТЕЛЬ РУКОВОДИТЕЛЯ
DEPUTY HEAD

Шайғөзова Жанерке Наурызбайқызы
Педагогика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, мәдениеттанушы (Қазақстан)

Шайғөзова Жанерке Наурызбаевна
Кандидат педагогических наук, ассоциированный профессор, культуролог (Казakhstan)

Shaigozova Zhanerke Nauryzbaevna
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, culturologist (Kazakhstan)

Эдуардо Эскаланте Каррильо
Мексика антропология және тарих мұражайының директоры, археолог және мәдени мұра жөніндегі менеджер (Мексика)

Эдуардо Эскаланте Каррильо
Директор музея антропологии и истории Мексики, археолог и менеджер по культурному наследию (Мексика)

Eduardo Escalante Carrillo
Director of the Museum of Anthropology and History of Mexico, Archaeologists Manager of Cultural Heritage (Mexico)

Она Вилейкис Тамайо

Техника ғылымдарының докторы, сәулетші және мәдени мұра жөніндегі маман, ЮНЕСКО және ИКОМОС сарапшысы (Англия)

Она Вилейкис Тамайо

Доктор технических наук, архитектор и специалист по культурному наследию, эксперт ЮНЕСКО и ИКОМОС (Англия)

Ona Vileikis Tamayo

Doctor of Technical Sciences, Architect and Cultural Heritage Specialist, UNESCO and ICOMOS Expert (England)

Ситдиков Айрат Габитович

Тарих ғылымдарының докторы, доцент, ТР ҒА А.Х. Халиков атындағы Археология институтының директоры (Ресей, Татарстан)

Ситдиков Айрат Габитович

Доктор исторических наук, доцент, директор Института археологии им. А.Х. Халикова АН РТ (Россия, Татарстан)

Sitdikov Airat Gabitovich

Doctor of Historical Sciences, Associate Professor, Director of the A.H. Khalikov Institute of Archaeology of the Academy of Sciences of the Republic of Tatarstan (Russia, Tatarstan)

Байтанаев**Бауыржан Әбішұлы**

Тарих ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі, ҚР БҒМ Археология институтының директоры (Қазақстан)

Байтанаев**Бауыржан Абишевич**

Доктор исторических наук, академик НАН РК, директор Института археологии МОН РК, (Казakhstan)

Baitanaev**Bauyrzhan Abishevich**

Doctor of Historical Sciences, Academician of NAS RK, Director Institute of Archeology of the Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, (Kazakhstan)

Смағұлов Ерболат Акижанұлы

Ә. Х. Марғұлан атындағы Археология институтының т. ғ. к., аға ғылыми қызметкері (Қазақстан)

Смағұлов Ербулат Акижанович

к.и.н., СНС Института археологии им. А. Х. Маргулана (Казakhstan)

Smagulov Yerbulat Akizhanovich

Candidate of Historical Sciences, SR of the Institute of Archaeology named after A. H. Margulan (Kazakhstan)

Воякин Дмитрий Алексеевич

Тарих ғылымдарының кандидаты, Халықаралық ортаазиялық зерттеулер институтының директоры, археолог (Қазақстан)

Воякин Дмитрий Алексеевич

Кандидат исторических наук, директор Международного института центральноазиатских исследований, археолог (Казakhstan)

Voyakin Dmitry Alekseevich

Candidate of Historical Sciences, Director of the International Institute of Central Asian Studies, archaeologist (Kazakhstan)

Тұяқбаев Марат Қымызұлы

т. ғ. к., археолог, «Әзірет Сұлтан» мұражай-қорығы» РМҚК Археология және тарихи-мәдени ескерткіштерін қорғау бөлімінің меңгерушісі, реставратор (Қазақстан)

Туйакбаев Марат Кымызович

к.и.н., археолог, зав.отделом Археологии и охраны памятников истории и культуры РГКП Музея-заповедника «Азрет Султан», реставратор (Казakhstan)

Tuyakbayev Marat Kymyzovich

Ph.D., archaeologist, Head of the Department Archeology and protection of historical and cultural monuments of the RSE Muzeum Reserve «Azret Sultan», restorer (Kazakhstan)

**Мирзаахмедов
Джамолиддин Камолович**
Тарих ғылымдарының
кандидаты, археолог
(Өзбекстан)

**Мирзаахмедов
Джамолиддин Камолович**
Кандидат исторических наук,
археолог
(Узбекистан)

**Mirzaakhmedov
Jamoliddin Kamolovich**
Candidate of Historical Sciences,
archaeologist
(Uzbekistan)

**Петров
Павел Николаевич**
Тарих ғылымдарының
кандидаты, нумизматика
жөніндегі маман (Ресей)

**Петров
Павел Николаевич**
Кандидат исторических наук,
специалист по нумизматике
(Россия)

**Petrov
Pavel Nikolaevich**
Candidate of Historical Sciences,
specialist in numismatics
(Russia)

Мурадов Руслан Гельдыевич
Халықаралық сәулет
академиясының профессоры,
«ХОАЗИ Хабаршысының» бас
редакторы (Түрікменстан)

Мурадов Руслан Гельдыевич
профессор Международной
академии архитектуры, главный
редактор «Вестника МИЦАИ»
(Туркменистан)

Muradov Ruslan Geldievich
Professor of the International
Academy of Architecture,
Editor-in-chief of the «Bulletin
of the IICAS» (Turkmenistan)

Артемьев Владимир Иванович
сәулетші, археологиялық
ескерткіштерді қалпына келтіру
жөніндегі маман, Реставрациялау
ғылыми-жобалау институтының
ғылыми қызметкері (Өзбекстан)

Артемьев Владимир Иванович
архитектор, специалист
по реставрации археологических
памятников, научный сотрудник
Научно-проектного института
реставрации (Узбекистан)

Artemyev Vladimir Ivanovich
architect, specialist
in the restoration of archaeological
monuments, researcher of
Scientific and Design Institute
of Restoration (Uzbekistan)

**Сулейманов
Рустам Хамитович**
Тарих ғылымдарының докторы,
доцент, археолог (Өзбекстан)

**Сулейманов
Рустам Хамитович**
Доктор исторических наук,
доцент, археолог
(Узбекистан)

**Suleymanov
Rustam Khamitovich**
Doctor of Historical Sciences,
Associate Professor, archaeologist
(Uzbekistan)

Сұлтанова Мадина Эрнесқызы
Өнертану кандидаты,
қауымдастырылған профессор. ҚР
ЮНЕСКО және ИСЕСКО істері жөніндегі
ұлттық комиссиясы жанындағы
Дүниежүзілік мұра жөніндегі ұлттық
комитеттің мүшесі (Қазақстан)

Сұлтанова Мадина Эрнестовна
Кандидат искусствоведения,
ассоциированный профессор.
Член Национального комитета
по Всемирному наследию при
Национальной комиссии РК по делам
ЮНЕСКО и ИСЕСКО (Казakhstan)

Sultanova Madina Ernestovna
Candidate of Art History, Associate
Professor. Member of the National
World Heritage Committee at The
National Commission of the Republic of
Kazakhstan for UNESCO
and ICESCO (Kazakhstan)

Фейзулаев Алим Люманович
Сәулетші, мұраны сақтау және басқару жөніндегі маман, ЮНЕСКО және ИКОМОС сарапшысы (Өзбекстан)

Фейзулаев Алим Люманович
Архитектор, специалист по консервации и управлению наследием, эксперт ЮНЕСКО и ИКОМОС (Узбекистан)

Feizullaev Alim Lyumanovich
Architect, specialist in conservation and heritage management, UNESCO and ICOMOS expert (Uzbekistan)

Ержігітова Айсулу Асқарқызы
Археолог, қазба жетекшісі, жетекші ғылыми қызметкер (Қазақстан)

Ержигитова Айсулу Аскаровна
Археолог, руководитель раскопа, ведущий научный сотрудник (Казахстан)

Yerzhigitova Aisulu Askarovna
Archaeologist, head of excavations, leading researcher (Kazakhstan)

Алтынбеков Қрым Алтынбекұлы
Суретші-реставратор, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері, «Құрмет» орденінің кавалері (Қазақстан)

Алтынбеков Қрым Алтынбекович
Художник-реставратор, Заслуженный деятель Казахстана, кавалер Ордена «Құрмет» (Казахстан)

Altynbekov Crym Altynbekovich
Artist-restorer, Honored Worker of Kazakhstan, Cavalier of the Order of «Qurmet» (Kazakhstan)

Ақылбек Серік Шаймерденұлы
Гуманитарлық ғылымдар магистрі, археолог. «2019 жылы «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» археологиялық экспедициясының жетекшісі (Қазақстан)

Акылбек Серик Шаймерденович
Магистр гуманитарных наук, археолог. Руководитель археологической экспедиции «Реставрация исторических объектов городища Культобе» в 2019 году (Казахстан)

Akylbek Serik Shaimerdenovich
Master of Humanities, an archaeologist. Head of the archaeological expedition «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement» in 2019 (Kazakhstan)

Қожа Мұхтар Бахадырұлы
Тарих ғылымдарының докторы, профессор. 2019 жылы «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасының ғылыми кеңесшісі (Қазақстан)

Қожа Мухтар Бахадырұлы
Доктор исторических наук, профессор. Научный консультант проекта «Реставрация исторических объектов городища Культобе» в 2019 году (Казахстан)

Kozha Mukhtar Bahadyruly
Doctor of Historical Sciences, Professor. Scientific consultant of the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement» in 2019 (Kazakhstan)

Долгушев Александр Сергеевич
Археолог, археологиялық олжаларды камералдық еңдеу бойынша маман. «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасы бойынша орындаушы

Долгушев Александр Сергеевич
Археолог, специалист по камеральной обработке археологических находок. Исполнитель по проекту «Реставрация исторических объектов городища Культобе»

Dolgushev Alexander Sergeevich
An archaeologist, a specialist in the cameral processing of archaeological finds. Contractor for the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement»

Сорокин Денис Викторович
Археолог, сәулет магистрі, қазба жетекшісі, жетекші ғылыми қызметкер (Қазақстан)

Сорокин Денис Викторович
Археолог, магистр архитектуры, руководитель раскопа, ведущий научный сотрудник (Казakhstan)

Sorokin Denis Viktorovich
Archaeologist, Master of Architecture, Head of excavation, leading researcher (Kazakhstan)

Казизов Ерлан Сатыбалдыұлы
Археолог, тарих магистрі, жетекші ғылыми қызметкер (Қазақстан)

Казизов Ерлан Сатыбалдыевич
Археолог, магистр истории, ведущий научный сотрудник (Казakhstan)

Kazizov Yerlan Satybaldyevich
Archaeologist, Master of History, Leading Researcher (Kazakhstan)

Иванов Геннадий Петрович
PhD, археолог, қазба жетекшісі (Өзбекстан)

Иванов Геннадий Петрович
PhD, археолог, руководитель раскопа (Узбекистан)

Ivanov Gennady Petrovich
PhD, archaeologist, head of the excavation (Uzbekistan)

Казизова Айша Сибатқызы
Техника ғылымдарының магистрі, документалист-картограф. «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасы бойынша орындаушы (Қазақстан)

Казизова Айша Сибатовна
Магистр технических наук, документалист-картограф. Исполнитель по проекту «Реставрация исторических объектов городища Культобе» (Казakhstan)

Kazizova Aisha Sibatovna
Master of Technical Sciences, documentary cartographer. Contractor for the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement» (Kazakhstan)

Гурсой Музаффер
PhD. Қожа Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті Археология ғылыми-зерттеу институтының бас ғылыми қызметкері (Қазақстан)

Гурсой Музаффер
PhD. Главный научный сотрудник Научно-исследовательского института археологии Международного казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави (Казakhstan)

Gursoy Muzaffer
PhD. Chief Scientific Officer of the Research Institute of Archeology International, Kazakh-Turkish University named after Khoja Ahmed Yasawi (Kazakhstan)

Шербаев Руслан Құдайбергеноұлы Тарих магистрі. «Күлтөбе қалажұртының тарихи нысандарын қалпына келтіру» жобасы бойынша ғылыми қызметкер (Қазақстан)

Шербаев Руслан Құдайбергенович
Магистр истории. Научный сотрудник по проекту «Реставрация исторических объектов городища Культобе» (Казakhstan)

Sherbayev Ruslan Kudaibergenovich
Master of History. Researcher on the project «Restoration of historical sites of the Kultobe settlement» (Kazakhstan)

**Шейко
Константин Александрович**
Археолог-тарихшы,
қазба жетекшісі
(Өзбекстан)

**Шейко
Константин Александрович**
Археолог-историк,
руководитель раскопа
(Узбекистан)

**Sheiko
Konstantin Alexandrovich**
Archaeologist-historian,
head of the excavation
(Uzbekistan)

**Ергешбаев
Азамат Әділұлы**
Тарих магистрі, археолог,
қазба жетекшісі
(Қазақстан)

**Ергешбаев
Азамат Адилевич**
Магистр истории, археолог,
руководитель раскопа
(Казakhstan)

**Ergeshbayev
Azamat Adilovich**
Master of History, archaeologist,
head of the excavation
(Kazakhstan)

Бычков Владимир Сергеевич
Археолог, «Археологиялық
сараптама» ЖШС ғылыми
қызметкері, қазба жетекшісі
(Қазақстан)

Бычков Владимир Сергеевич
Археолог, научный сотрудник
ТОО «Археологическая
экспертиза», руководитель раскопа
(Казakhstan)

Bychkov Vladimir Sergeevich
Archaeologist, researcher of the
LLP «Archaeological expertise»,
head of the excavation
(Kazakhstan)

**Шаяхметов
Анатолий Хайрутдинович**
Тарих магистрі, археолог,
қазба жетекшісі
(Қазақстан)

**Шаяхметов
Анатолий Хайрутдинович**
Магистр истории, археолог,
руководитель раскопа
(Казakhstan)

**Shayakhmetov
Anatoly Khairutdinovich**
Master of History, archaeologist,
head of the excavation
(Kazakhstan)

**Кучеров
Павел Юрьевич**
Тарих магистрі, археолог,
қазба жетекшісі
(Қазақстан)

**Кучеров
Павел Юрьевич**
Магистр истории, археолог,
руководитель раскопа
(Казakhstan)

**Kucherov
Pavel Yurievich**
Master of History, archaeologist,
head of the excavation
(Kazakhstan)

Крыгин Александр
Археолог-тарихшы,
қазба жетекшісі
(Қазақстан)

Крыгин Александр
Археолог-историк,
руководитель раскопа
(Казakhstan)

Krygin Alexander
Archaeologist-historian,
head of the excavation
(Kazakhstan)

ЖОБА ДЕМЕУШІСІ

СПОНСОР ПРОЕКТА
PROJECT SPONSOR

www.erg.kz

Eurasian Resources Group (ERG) – табиғи ресурстарды өндіру мен өңдеу, энергетика, логистика және маркетинг салаларында толық біріктірілген, әлемдегі ең ірі әртараптандырылған компаниялардың бірі. Төрт құрлықта орналасқан 15 елде ERG-дің кәсіпорындары өз саласы бойынша ең ірі жұмыс берушілердің бірі саналады.

Бүгінде ERG жоғарыкөміртекті феррохром құрамындағы хром үлесі бойынша Еуразия кеңістігіндегі көшбасшы әрі темір кенін жеткізуші ірі компанияға айналды. Қазақстандағы жоғары маркалы алюминий өндіретін жалғыз кәсіпорын Топ құрамында. Сондай-ақ, мыс пен кобальт жеткізуші ірі компаниялар қатарында.

ERG – Қазақстанның тау-кен, металлургия саласының үштен бірін құрайды. Сонымен қатар, ERG – Орталық Азиядағы электр қуатын негізгі жеткізушілердің бірі және ірі темір жол операторы. Қазақстанда Еуразиялық Топ пен еліміз үшін аса маңызды кәсіпорындар орналасқан. Олар: «Қазхром» ТҰК, Соколов-Сарыбай кен-байыту өндірістік бірлестігі (ССКӨБ), Қазақстан Алюминийі, Қазақстан электролиз зауыты (ҚЭЗ), Еуроазиаттық энергетикалық корпорациясы (ЕЭК), «Шұбаркөл көмір», «3-Энергоорталық» АҚ және «ТрансКом» Көлік тобы мен ERG Service.

Африкада ERG мыс және кобальт кендерін өндіреді, мыс концентраты мен кобальт гидроксидін шығарады. Жақында Топ Metalkol Roan Tailings Reclamation (RTR) кәсіпорнын іске қосты, ол Конго Демократиялық Республикасындағы бұрыннан қордаланған өн-

діріс қалдықтарын қайта өңдейтін ірі кәсіпорын болып табылады. Metalkol RTR бүгінде кобальт өндірісі ауқымы бойынша әлемдегі екінші және ірі мыс өндірушіге айналды.

Сонымен қатар, компанияның Африка құрлығындағы бірнеше елдерде, атап айтқанда Оңтүстік Африка Республикасында, Зимбабве, Мали және Мозамбикте көмір, марганец, платина, боксит, флюорит өндіру жобалары бар. Топ құрлықтағы өзінің жеткізілімдерінің тізбегін Sabot атты арнайы көліктік компанияның көмегімен жүзеге асырады, ол «Солтүстік-Оңтүстік» көлік дәлізінде құрлықаралық тасымалдау қызметін көрсетеді.

Бразилияда ERG Pedra de Ferro жобасын, Pedra de Ferro кен орнында темір кенін өндіретін біріктірілген кешенді, Porto Sul теңіз портын және FIOЛ құрлықаралық темір жолын дамытып жатыр.

ERG – Бүкіләлемдік экономикалық форум тұғырманамысында құрылған аккумуляторлы батареялар секторына арналған жаһандық Альянстың құрылтайшы-серіктесі. Альянс қарқынды дамып келе жатқан электромобильдер мен гаджеттер секторына арналған құн құраудың жауапты әрі инклюзивті тізбегін құрып, дамыту мен оған орнықты даму тәжірибелерін әзірлеуді көздейді.

Eurasian Resources Group (ERG)

является одной из ведущих в мире и наиболее диверсифицированных компаний в сфере добычи и переработки природных ресурсов, имея также полностью интегрированные энергетические, транспортные и маркетинговые операции. Группа представлена в 15 странах мира на четырех континентах и является одним из крупнейших работодателей в отрасли.

ERG – мировой лидер в производстве высокоуглеродистого феррохрома по содержанию хрома и один из крупнейших поставщиков железной руды и алюминиевой продукции в Евразийском регионе. Это единственный производитель алюминия высоких марок в Казахстане. Группа также входит в число главных поставщиков меди и кобальта.

ERG – это треть горно-металлургического комплекса Республики Казахстан, а также один из ключевых поставщиков электроэ-

нергии и крупный железнодорожный оператор в Центральной Азии. В Казахстане расположены такие важнейшие предприятия Группы, как ТНК «Казхром», «Соколовско-Сарбайское горно-обогатительное производственное объединение» (ССГПО), «Алюминий Казахстана», «Казахстанский электролизный завод» (КЭЗ), «Евроазиатская энергетическая корпорация» (ЕЭК), «Шубарколь комир», Транспортная группа «ТрансКом», «3-Энергоорталык» и ERG Service.

В Африке ERG добывает и обрабатывает медную и кобальтовую руду и производит медный концентрат и гидроксид кобальта. Группа недавно запустила Metalkol Roan Tailings Reclamation (RTR), крупнейшее предприятие по переработке исторически накопленных хвостов производства в Демократической Республике Конго. Metalkol RTR стал вторым по величине производителем кобальта в мире и крупным производителем меди.

Также у компании есть проекты по выпуску энергетического угля, марганца, платины, бокситов и флюорита в Южно-Африканской республике, Зимбабве, Мали и Мозамбике. Группа контролирует собственную цепочку поставок на континенте через свою специализированную логистическую компанию Sabot, осуществляющую трансконтинентальные перевозки в транспортном коридоре «Север – Юг».

В Бразилии ERG продолжает развивать проект Pedra de Ferro, интегрированный комплекс по добыче железной руды на руднике Pedra de Ferro, глубоководного морского порта Porto Sul и участка новой трансконтинентальной железной дороги FIOЛ.

ERG – партнер-учредитель Глобального альянса для сектора аккумуляторных батарей, проекта, созданного на платформе Всемирного экономического форума, и работающего над внедрением практик устойчивого, ответственного и инклюзивного развития в цепочках создания стоимости для быстрорастущих секторов электромобилей и гаджетов.

Eurasian Resources Group (ERG) is a leading diversified natural resources group with integrated mining, processing, energy, logistics, and marketing operations. The Group operates in 15 countries and is a major employer in the industry.

ERG is the world's largest high-carbon ferrochrome producer by chrome content and among the principal copper and cobalt suppliers. It is also one of the largest suppliers of alumina and iron ore in Eurasia and the only producer of high-grade aluminium in the Republic of Kazakhstan.

In Kazakhstan, ERG represents one third of the metals and mining industry. It is also a key power supplier and a large railway operator in Central Asia. ERG manages production entities in Kazakhstan that are among the nation's foremost enterprises, including Kazchrome, SSGPO, Kazakhstan Aluminium Smelter (KAS), Aluminium of Kazakhstan, Eurasian Energy Corporation, Shubarkol Komir, Transportation Group TransCom, 3-Energoortalyk and ERG Service.

In Africa, ERG mines and processes copper and cobalt ore and produces copper and cobalt hydroxide. It has recently launched Metalkol Roan Tailings Reclamation (RTR), a major tailings reprocessing operation in the Democratic Republic of the Congo. Metalkol RTR has become the world's second largest standalone cobalt producer and is also a large producer of copper.

The Group has further development projects in thermal coal, manganese, platinum, bauxite and fluorspar in South Africa, Zimbabwe, Mali and Mozambique. ERG controls its own supply chain on the continent through its company Sabot, a North-South Corridor logistics specialist.

In the State of Bahia in Brazil, ERG is pioneering an integrated mining and logistics project comprising the Pedra de Ferro iron ore mine, the Porto Sul deep-water port and the associated new FIOЛ broad-gauge railway.

ERG is a founding member of the Global Battery Alliance launched on the platform of the World Economic Forum and dedicated to ensuring that there is an ethical and sustainable global supply chain for the lithium-ion batteries that help power the Fourth Industrial Revolution and a low carbon economy, through electric vehicles, renewable energy technologies and smartphones.

ЖОБАНЫ ОРЫНДАУШЫ

ИСПОЛНИТЕЛЬ ПРОЕКТА PROJECT EXECUTOR

Қазақ ғылыми-зерттеу мәдениет институты – Қазақстан Республикасының ең алғашқы және ең көне ғылыми мекемелерінің бірі.

Бүгінгі таңда Институт Қазақстанның мәдениеті мен өнері саласындағы іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулерге маманданған еліміздің жетекші ғылыми ұйымы болып табылады. Институттың ғылыми қызметкерлерінің қатарында гуманитарлық білімнің түрлі салаларындағы жетекші ғалымдар мен практиктер бар. Олардың мәдени мұраны зерттеу, сақтау және насихаттау саласындағы сан қырлы қызметі мемлекеттік және қоғамдық наградалармен, сыйлықтармен және грамоталармен марапатталған.

Соңғы жылдары институт археология, этнография, мәдениеттану, өнертану, филология және т.б. салаларда 100-ден астам іргелі және қолданбалы ғылыми жобаларды жүзеге асырды. Археология саласындағы жобалардың ғылыми жетекшілері Карл Молдахметұлы Байпақов, Зайнолла Самашұлы Самашев, Виктор Федорович Зайберт және т.б. сияқты беделді ғалымдар болып табылды. Отырар және Отырар оазисі, Ботай қонысындағы Берел ескерткіштері, Қ. А. Ясауи кесенесінің буферлік аймағындағы Күлтөбе қалажұрты және т.б. зерттеулері Институттың археологиялық жобаларының ішінде ерекше орын алады.

Институттың ғылыми жобалары монографиялар, кітаптар, оқу құралдары, ғылыми мақалалар мен деректі фильмдер шығарумен қатар жүреді. Институттың деректі және ғылыми-көпшілік фильмдері арасында режиссер Бақыт Қайырбековтың Қазақ хандығының 550 жылдығына арналған «Мәңгілік аспан астында» фильмі (2016), режиссер Алексей Каменскийдің «Марко Полоның Жібек жолы» (2016), «Түркістанның жаңғыруы: Күлтөбе қалажұрты» (2019) және т.б. фильмдері ерекше көзге түседі.

Институт ЮНЕСКО, ИКОМОС, ТҮРКСОЙ, МИЦАИ, NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY және т.б. ұйымдармен белсенді ынтымақтастықта. Смитсон институтымен (АҚШ), Нью-Йорк кино өнері академиясымен (АҚШ), Мемлекеттік Эрмитажбен (Ресей), Нае Леонард атындағы Галац музыкалық театрымен (Румыния), Пан Ги Мун атындағы Тұрақты даму институтымен, Италия дизайн институтымен (Италия), Францияның Ұлттық музейлер бірлестігімен (Франция) және басқа да шетелдік мекемелермен әріптестік байланыс орнатылған.

Казахский научно-исследовательский институт культуры – одно из первых и старейших научных учреждений Республики Казахстан.

Сегодня Институт – это ведущая научная организация страны, профилирующаяся на фундаментальных и прикладных научных исследованиях в сфере культуры и искусства Казахстана. В числе научных сотрудников Института ведущие ученые и практики в различных областях гуманитарного знания. Их многосторонняя деятельность в области изучения, сохранения и популяризации культурного наследия отмечена государственными и общественными наградами, призами и грамотами.

За последние годы Институтом реализовано более 100 фундаментальных и прикладных научных проектов в области археологии, этнографии, культурологии, искусствоведения, филологии и др. Научными руководителями проектов в области археологии являются такие именитые ученые как Карл Молдахметович Байпаков, Зайнолла Самашевич Самашев, Виктор Федорович Зайберт и другие. Среди археологических проектов Института особо выделяются исследования

www.cultural.kz

Отрара и Отрарского оазиса, памятников Береля поселения Ботай, городище Культобе – буферная зона Мавзолея Х. А. Ясави и другие.

Научные проекты Института сопровождаются выпуском монографий, книг, пособий, научных статей и документальных фильмов. Среди документальных и научно-популярных фильмов Института особо выделяются: фильм режиссера Бахыта Каирбекова «Под вечным оком неба» (2016), посвященный 550-летию Казахского ханства, фильмы режиссера Алексея Каменского «Шелковый путь Марко Поло» (2016), «Возрождение Туркестана: городище Культобе» (2019) и многие другие.

Институт активно взаимодействует с ЮНЕСКО, ИКОМОС, ТЮРКСОЙ, МИЦАИ, NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY и другими. Налажены партнерские связи со Смитсоновским институтом (США), Нью-Йоркской Академией Киноискусства (США), Государственным Эрмитажем (Россия), Галацким музыкальным театром имени Нае Леонарда (Румыния), Институтом устойчивого развития имени Пан Ги Муна, Итальянским институтом дизайна (Италия), Объединением национальных музеев Франции (Франция) и другими зарубежными учреждениями.

Kazakh Scientific Research Institute of Culture is one of the first and oldest scientific institutions of the Republic of Kazakhstan.

Today, the Institute is the leading scientific organization of the country, specializing in fundamental and applied scientific research in the field of culture and art of Kazakhstan. Among the scientific staff of the Institute are leading scientists and practitioners in various fields of humanitarian knowledge. Their multilateral activities in the field of studying, preserving and popularizing cultural heritage

have been awarded state and public awards, prizes and diplomas.

In recent years, the Institute has implemented more than 100 fundamental and applied scientific projects in the field of archeology, ethnography, cultural studies, art history, philology, etc. The scientific leaders of projects in the field of archaeology are such eminent scientists as Karl Moldakhmetovich Baypakov, Zainolla Samashevich Samashev, Viktor Fedorovich Seibert and others. Among the archaeological projects of the Institute, studies of Otrar and the Otrar oasis, Berel monuments of the Botai settlement, the Kultobe settlement – the buffer zone of the Mausoleum of K. A. Yasawi and others stand out.

The scientific projects of the Institute are accompanied by the release of monographs, books, manuals, scientific articles and documentaries. Among the documentaries and popular science films of the Institute, the following stand out: the film directed by Bakhyt Kairbekov «Under the Eternal Eye of Heaven» (2016), dedicated to the 550th anniversary of the Kazakh Khanate, films directed by Alexei Kamensky «Marco Polo Silk Road» (2016), «The Revival of Turkestan: the Kultobe settlement» (2019) and many others.

The Institute actively cooperates with UNESCO, ICOMOS, TURKSA, IICAS, NATIONAL GEOGRAPHIC SOCIETY and others. Partnerships have been established with the Smithsonian Institution (USA), the New York Academy of Cinematography (USA), the State Hermitage Museum (Russia), the Nae Leonard Galatsky Musical Theater (Romania), the Ban Ki-moon Institute for Sustainable Development, the Italian Institute of Design (Italy), the Association of National Museums of France (France) and other foreign institutions.

Иллюстрированная
информационная брошюра

ПРОЕКТ
**«РЕСТАВРАЦИЯ ИСТОРИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ
ГОРОДИЩА КУЛЬТОБЕ»**

Проект осуществлялся
ТОО «Казахским научно-исследовательским институтом культуры»
при финансовой поддержке ERG (Евразийская Группа)
в период с 2019–2021 гг.

Главный редактор: А. Р. Хазбулатов
Редакторы: Ж. Н. Шайгозова, А. М. Айнакулова
Архитектор: Д. В. Сорокин
Фотограф: А. В. Каменский
Перевод: А. М. Айнакулова, Ш. Дуйсенгалиева
Дизайн, верстка, SMM: Н. Ю. Анисимова

Издание адресовано широкой аудитории,
специалистам в области истории, археологии,
этнографии, туризма, культурологии,
философской антропологии и искусствоведения,
а также всем интересующимся историей и культурой Казахстана.

www.kultobe.com

050010, город Алматы, Медеуский район,
ул. Калдаякова, дом 35/23
e-mail: kaz.madeniet@gmail.com

© ТОО «Казахский научно-исследовательский институт культуры»